

Strategia rozwoju Gminy Aleksandrów
Kujawski
na lata 2020-2030

Spis treści

Spis treści 2

1 Podstawy prawne dla opracowania i aktualizacji strategii rozwoju gminy 6

1.1	Analiza regionalnych i lokalnych planów istotnych z punktu widzenia Strategii	6
1.1.1	Zbieżność ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego	6
1.1.2	Strategia a Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.....	7
1.1.3	Strategia Rozwoju Powiatu Aleksandrowskiego na lata 2011-2020	10
1.1.4	Strategia Rozwoju Kraju 2020	11
1.1.5	Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu	12
	Dokument m.in. podkreśla potrzebę wspierania gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną oraz określa konieczność wspierania nowych sposobów utrzymania równowagi między życiem zawodowym a prywatnym (Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia).	12
1.1.6	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.	12
	Wskazuje ona m.in. na większą ostrożność w strategiach życiowych, dotyczących decyzji w zakresie dzietności, które uzależniane są od warunków do opieki, wychowania i stworzenia dzieciom szans rozwojowych w przyszłości.	12
1.1.7	Umowa partnerstwa. Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020	12
	(cel tematyczny 8 i 9)16. W ramach tych celów promowane jest trwałe i wysokiej jakości zatrudnienie oraz wsparcie mobilności pracowników, jak i włączenie społeczne, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją (umożliwiające m.in. zwiększenie dostępności do usług opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 poprzez tworzenie nowych miejsc w żłobkach). Przedmiotowe zapisy pod kątem realizacji projektów w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 pogłębiają przywołane wcześniej krajowe wytyczne horyzontalne: Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020.	12
1.1.8	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	12
1.1.9	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	13
1.1.10	Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Aleksandrowskiego	15
1.1.11	Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020	16
	Cel ogólny – Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich	16
	oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, ...	16
	w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju	16
	Cel szczegółowy 1 – Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	16
	Priorytet 1.1 – Podnoszenie umiejętności, poziomu wykształcenia oraz wzrost mobilności zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich.....	16
	Priorytet 1.4 – Zapobieganie i ograniczanie wykluczenia społecznego oraz aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich	16
	Cel szczegółowy 2 – Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej	16
	Priorytet 2.4 – Rozwój infrastruktury społecznej zapewniającej mieszkańcom obszarów wiejskich dostęp do dóbr i usług publicznych	16
	Priorytet 2.5 – Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa na obszarach wiejskich	16
	Cel szczegółowy 5 – Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich	16
	Priorytet 5.2 – Kształtowanie przestrzeni wiejskiej z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i ładu przestrzennego	16

3 Diagnoza..... 17

1.2	Ogólna charakterystyka gminy	17
1.2.1	Położenie Gminy i układ geograficzny	17
1.2.2	Środowisko przyrodnicze	29
1.2.3	Obszary i obiekty środowiska prawnie chronione	31
1.3	Turystyka	36
1.3.1	Zabytki	39
1.3.2	Rys historyczny	42
1.4	Rolnictwo w gminie	48
1.5	Ludność gminy	49
1.6	Gospodarka.....	60
1.7	Mieszkalnictwo	64
1.8	Infrastruktura komunikacyjna	65
1.9	Gospodarka wodno-ściekowa	66
	Ujęcie wody w Służewie	67
	Ujęcie wody w Grabiu.....	68

Ujęcie wody w Ośnie	69
Ujęcie wody w Kuczku	69
1.10 Gospodarka odpadami	71
1.11 Oświetlenie uliczne.....	74
1.12 Infrastruktura energetyczna	74
1.12.1 Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	74
1.12.2 Zaopatrzenie w ciepło.....	76
1.12.3 Zaopatrzenie w gaz.....	77
1.12.4 Odnawialne źródła energii	78
1.13 Inna infrastruktura	79
1.14 Strefa społeczna	79
1.15 Budżet gminy	87
1.16 Oświata	88
1.17 Kultura	90
1.18 Analiza stanu środowiska w Gminie	91
1.19 Organizacje pozarządowe w gminie	93
1.20 Osiągnięcia administracji gminnej	95
2 Główne wnioski z aktualizacji diagnozy.....	95
3 Analiza SWOT	100
4 Analiza rozwojowa gminy	102
4.1 Misja cele i kierunki rozwoju.....	102
4.2 Definicja obszarów strategicznych i działań.....	103
placówka zapewniająca bezpłatną pomoc psychologiczną, pedagogiczną, prawną i socjalną osobom i rodzinom będącym w stanie kryzysu. Problemy w jakich udzielana jest pomoc: konflikty rodzinne, samobójstwa, przemoc domowa, agresja, przemoc seksualna, wykorzystywanie seksualne dzieci, uzależnienia, utraty okołoporodowe, utraty - żałoba, żal, bezrobocie, wypadki, katastrofy, mobbing, stalking, inne nadużycia, pomoc ofiarom przestępstw.....	114
5 Wdrażanie strategii	115
6 Harmonogram działań.....	116
7 Monitoring	121
8 Promocja	122
9 Źródła finansowania działań zapisanych w Strategii.....	124
10 Informacja o realizacja strategii w okresie 2008-2016/17	125

Wstęp - znaczenie i cele dokumentu¹

Strategia rozwoju gminy to pewien generalny koncept (plan) systemowego, długofalowego działania władz (i wszystkich, którzy chcą im w tym pomóc) wobec szans i zagrożeń wynikających ze zmiennego otoczenia i działań innych podmiotów, ukierunkowany przez wartości i opcje uznane przez społeczność lokalną, bazujący na wewnętrznym potencjale sił i uwzględniający wewnętrzne słabości.

Strategia to niekoniecznie koncepcja (plan) - może też być ona wynikiem adaptacyjnych, intuicyjnych niejako zachowań organizacji i sterującego nią podmiotu wobec wyzwań stawianych przez zmieniające się okoliczności (strategia reaktywna). Korzystniejsza jest jednak strategia rozmyślna, tj. przygotowana w trakcie procesu planowania strategicznego.

Strategia opracowana jest dla **konkretnej gminy** (jej zdefiniowanej w diagnozie sytuacji, **momentu rozwojowego** i zidentyfikowanych problemów), **czasu realizacji** uwzględniającego pojawiające się szanse i zagrożenia i jako łącznik całości, **consensusu społecznego**. Dokument ten, co do zasady jest podstawą, wokół której koncentruje i tworzą się inne działania. Jest swoistym centrum dowodzenia.

Strategię powinno cechować:

- zrównoważenie (harmonijność) celów a także środków działań
- otwartość na zewnętrzne szanse (przyciąganie środków i współpraca z partnerami zewnętrznymi, wykorzystanie nisz rynkowych wobec konkurentów)
- eksponowanie atrakcyjności gminy i jego najbliższego otoczenia dla inwestorów, promocja i marketing
- aktywne wykorzystanie i wzmacnianie zasobów i sił wewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2020-2030” stanowi aktualizację „Strategii Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2008-2020” (nadal obowiązującej w momencie prac nad tym dokumentem i realizowanej przez samorząd gminy Aleksandrów Kujawski). Fakt ten zdeterminował pracę nad „Strategią” oraz układ dokumentu. Dokonana została ocena stopnia realizacji wizji i celów strategicznych „Strategii Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2008-2020” oraz zgodność zaproponowanych obecnie celów z tymi, które zostały wyznaczone w tym dokumencie.

Prace analityczno - koncepcyjne związane z opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2020 - 2030 zostały - zgodnie z metodyką formułowania Strategii Rozwoju Gminy – podzielono na dwa merytoryczne etapy. Identyfikacja jak w przypadku dokumentu bazowego obejmującego okres 2008 -2020:

---

¹ Rozdział opracowany z wykorzystaniem fragmentów tekstu „Strategie rozwoju gmin”, autorzy Dr inż. arch. Jacek Sołtys, Politechnika Gdańska, mgr inż. arch. Jacek Lenzion, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych

Etap I - Diagnoza stanu istniejącego tj. rozpoznanie stanu obecnego na tle dotychczasowego rozwoju i w kontekście możliwości przyszłego rozwoju, tj. inwentaryzacja danych statystycznych i innych informacji o przedmiocie planowania, a następnie ich systematyzacja w różnych ujęciach - dane z lat 2008-2019.

Etap II - Analiza możliwości rozwoju gminy, obejmująca identyfikację zewnętrznych (szans i zagrożeń) i wewnętrznych (silnych i słabych stron) uwarunkowań rozwojowych; sformułowanie misji, strategicznych i szczegółowych celów – poprzez analizę ekspercką, pozyskanie danych z ankiety mieszkańców Gminy oraz sprawozdanie z wykonania strategii opracowane przez Pracowników Urzędu Gminy.

1. Podstawy prawne dla opracowania i aktualizacji strategii rozwoju gminy

Przepisem, który w sposób ogólny wskazuje możliwość planowania i programowania rozwoju, jest art. 18 ust. 2 pkt. 6 Ustawy o samorządzie gminnym zgodnie, z którym, do właściwości rady gminy należy uchwalanie programów gospodarczych.

Kwestia opracowania strategii jest też przedmiotem uregulowań Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r o zasadach prowadzenia polityki rozwoju np. art. 9.

1.1 Analiza regionalnych i lokalnych planów istotnych z punktu widzenia Strategii

Zapisy dokumentów strategicznych powinny być opracowywane przy założeniu ich pełnej harmonii ze strategiami wyższego rzędu w sensie terytorialnym. W myśl tej zasady została opracowana Strategia Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski.

1.1.1 Zbieżność ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020 +, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XLI/693/13 z dnia 21 października 2013 r., stanowi odpowiedź samorządu województwa na zmieniającą się sytuację polityczną kraju i warunki społeczno-gospodarcze oraz przestrzenne regionu. Misją regionu do 2020 r. jest uzyskanie określonego stanu rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego, gdzie na pierwszym miejscu są jego mieszkańcy: poszczególne jednostki tworzące rodziny i składające się na całe społeczeństwo. *„Kujawsko-pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo”*.

Misja ta będzie realizowana przez następujące priorytety:

1. Konkurencyjna gospodarka;
2. Modernizacja przestrzeni wsi i miast;
3. Silna metropolia;
4. Nowoczesne społeczeństwo.

Wymienione priorytety zostaną zrealizowane dzięki ośmiu celom strategicznym.

Za najważniejszy priorytet należy uznać „Konkurencyjną gospodarkę”. Przekłada się on, bowiem na wszystkie sfery życia mieszkańców województwa kujawsko – pomorskiego. Konkurencyjna, właściwie i prężnie działająca gospodarka jest wynikiem funkcjonowania wszystkich sfer regionu, decyduje o jakości

życia mieszkańców, dochodach samorządów i pozycji całego województwa w gospodarce krajowej. W związku z powyższym pozostałe priorytety powinny zostać uznane za priorytety wspomagające i wspierające rozwój konkurencyjnej gospodarki. Koniunktura gospodarcza wymaga kompleksowych działań mających na celu modernizację przestrzeni wsi i miast, tworzenie silnych metropolii oraz nowoczesnego społeczeństwa. Podstawowym zadaniem priorytetu „Konkurencyjna gospodarka” jest dążenie do unowocześnienia gospodarki, co przełoży się na zwiększenie liczby miejsc pracy i ograniczenie bezrobocia. Z kolei priorytet „Modernizacja przestrzeni wsi i miast” ma na celu przede wszystkim stymulację rozwoju obszarów wiejskich oraz ożywienie społeczno-gospodarcze miast. Czynnikiem przyspieszającym rozwój gospodarczy i decydującym o konkurencyjności regionów będą największe miasta. Dlatego też, jednym z priorytetów jest „Silna metropolia”. Całości dopełnia priorytet sformułowany jako „Nowoczesne społeczeństwo”, mający na celu podniesienie różnych aspektów rozwoju społecznego, które obecnie należą do niskich lub najniższych w kraju.

1.1.2 Strategia a Regionalny Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Celem głównym dokumentu jest: ***Uczynienie województwa kujawsko-pomorskiego konkurencyjnym i innowacyjnym regionem Europy oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców.***

Realizacja niniejszego celu zostanie osiągnięta dzięki działaniom ujętym w 12 osiach priorytetowych:

• **Oś Priorytetowa 1 Wzmocnienie Innowacyjności i Konkurencyjności Gospodarki Regionu,**

– Cel tematyczny 1: Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji:

1a. Udoskonalenie infrastruktury badań i innowacji (...),

1b. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...).

– Cel tematyczny 3: Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do FRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR):

3a. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości,

3b. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia,

3c. Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług,

• **Oś Priorytetowa 2 Cyfrowy Region:**

– Cel tematyczny 2: Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK:

2c. Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.

• **Oś Priorytetowa 3 Efektywność Energetyczna i Gospodarka Niskoemisyjna w Regionie:**

– Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach:

4a. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,

4b. Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach,

4c. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym,

4e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.

• **Oś Priorytetowa 4 Region Przyjazny Środowisku:**

– Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem:

5b. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami.

– Cel tematyczny 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami:

6a. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie,

6b. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie,

6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

6d. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochronę i rekultywację gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę.

• **Oś Priorytetowa 5 Spójność Wewnętrzna I Dostępność Zewnętrzna Regionu:**

– Cel tematyczny 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej:

7b. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi,

7c. Rozwój i usprawnienie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej

7d. Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.

• **Oś Priorytetowa 6 Solidarne Społeczeństwo i Konkurencyjne Kadry:**

– Cel tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją:

9a. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (...),

9b. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.

– Cel tematyczny 10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie:

10a. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

• **Oś Priorytetowa 7 Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność:**

– Cel tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją:

9d. Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

• **Oś Priorytetowa 8 Aktywni Na Rynku Pracy:**

– Cel tematyczny 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników:

8i. Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników,

8iii. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw,

8iv. Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę,

8v. Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, 8vi. Aktywne i zdrowe starzenie się.

• **Oś Priorytetowa 9 Solidarne Społeczeństwo:**

– Cel tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją:

9i. Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie,

9iv. Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym,

9v Wsparcie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia,

• **Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna Edukacja:**

– Cel tematyczny 10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie:

10i. Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia,

10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji

10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

• **Oś Priorytetowa 11 Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność:**

– Cel tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją:

9.vi Strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność.

• **Oś Priorytetowa 12 Pomoc Techniczna**

1.1.3 Strategia Rozwoju Powiatu Aleksandrowskiego na lata 2011-2020

Kierunki priorytetowe i określone dla nich cele

• **GOSPODARKA LOKALNA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA**

CEL I: wzmocnienie konkurencyjności gospodarki lokalnej

CEL II: rozwój infrastruktury technicznej zwiększającej atrakcyjność inwestycyjną powiatu

CEL III: rozwój obszarów wiejskich i przedsiębiorczości rolniczej

• **KAPITAŁ LUDZKI I USŁUGI PUBLICZNE**

CEL I: zwiększenie elastyczności lokalnego rynku pracy

CEL II: podnoszenie poziomu świadczonych usług publicznych

- OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO I BIORÓŻNORODNOŚCI

CEL I: zachowanie walorów naturalnych i poprawa stanu środowiska przyrodniczego

- ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA POWIATU

CEL I: wdrożenie profesjonalnej oferty turystycznej powiatu

1.1.4 Strategia Rozwoju Kraju 2020

Planowane jest "Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich" -zgodnie z zapisami Strategii "Wzmocniana będzie zatem sprawność funkcjonowania systemu osadniczego, obejmującego miasta różnej wielkości, położone poza głównymi ośrodkami i ich obszarami funkcjonalnymi. Interwencja publiczna będzie zatem uwzględniać zależności pomiędzy obszarami generującymi wzrost (największe miasta), obszarami funkcjonalnie z nimi powiązanymi oraz obszarami peryferyjnymi, w tym obszarami wiejskimi. Przedmiotowy projekt jest spójny z: Cel II.4. z II.4.1. Przedmiotowy projekt wpisuje się w powyższe założenia Strategii przyczyniając się do poprawy warunków do życia na obszarach wiejskich, w tym szczególnie do poprawy poziomu dostępu do usług społecznych. Projekt będzie tworzył warunki do rozwoju gminy Aleksandrów Kujawski, oraz jej mieszkańców.

Obszar strategiczny II - Konkurencyjna gospodarka

Cel II.4 - Rozwój kapitału ludzkiego

II.6 - Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

II.6.2 - Poprawa efektywności energetycznej poprzez wsparcie termomodernizacji budynków i modernizacji istniejących systemów ciepłowniczych z zastosowaniem dostępnych i sprawdzonych technologii

II.6.4 - Poprawa stanu środowiska poprzez działania zmierzające do zmniejszenia emisji i zapewnienia lepszej kontroli nad substancjami wprowadzanymi do środowiska

Obszar strategiczny III: Spójność społeczna i terytorialna

III.1 - Integracja społeczna

III.1.2 - Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych poprzez tworzenie nowego systemu opieki

nad osobami niesamodzielnymi i w podeszłym wieku - uszczelnienie i poprawa efektywności systemu

III.3 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

III.3.3 - Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich poprzez m.in. wspieranie rozwoju ośrodków o znaczeniu

lokalnym, w zakresie działań rewitalizacyjnych, rozbudowy infrastruktury, a także poprawy usług użyteczności publicznej i innych funkcji niezbędnych

dla inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym

III.3.4 - Zwiększenie spójności terytorialnej m.in. poprzez skoncentrowane i zintegrowane działania (infrastruktura, zagadnienia społeczne i gospodarcze) w zakresie rewitalizacji obszarów tracących dotychczasowe funkcje

1.1.5 Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu

Dokument m.in. podkreśla potrzebę wspierania gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną oraz określa konieczność wspierania nowych sposobów utrzymania równowagi między życiem zawodowym a prywatnym (Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia).

1.1.6 Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.

Wskazuje ona m.in. na większą ostrożność w strategiach życiowych, dotyczących decyzji w zakresie diety, które uzależniane są od warunków do opieki, wychowania i stworzenia dzieciom szans rozwojowych w przyszłości.

1.1.7 Umowa partnerstwa. Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020

(cel tematyczny 8 i 9)¹⁶. W ramach tych celów promowane jest trwałe i wysokiej jakości zatrudnienie oraz wsparcie mobilności pracowników, jak i włączenie społeczne, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją (umożliwiające m.in. zwiększenie dostępności do usług opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 poprzez tworzenie nowych miejsc w żłobkach). Przedmiotowe zapisy pod kątem realizacji projektów w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 pogłębiają przywołane wcześniej krajowe wytyczne horyzontalne: Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020.

1.1.8 Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Strategia ta (w 2 celu szczegółowym określonym jako Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych) wskazuje, że jednym z najbardziej efektywnych narzędzi pozwalających zapewnić odpowiedni poziom diety przy utrzymaniu wysokiej

aktywności zawodowej rodziców (w szczególności kobiet) jest zapewnienie łatwego dostępu do instytucjonalnej i/lub pozarodzinnej opieki nad małym dzieckiem.

Cel szczegółowy 2 – Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych przez m.in. rozwój systemu usług adresowanych do osób niesamodzielnych i ich rodzin, w tym rozwój opieki długoterminowej

Cel szczegółowy 4 - Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej poprzez m.in. poprawę poziomu aktywności fizycznej społeczeństwa

Cel szczegółowy 5 – Podniesienie poziomu kompetencji

oraz kwalifikacji obywateli poprzez m.in. poprawę jakości wczesnej edukacji, w szczególności na terenach wiejskich; rozwijanie dodatkowych zajęć edukacyjnych uzupełniających edukację szkolną, rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów.

1.1.9 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, stanowiący kontynuację Programu PROW na lata 2007–2013, został opracowany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, zwłaszcza Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005, a także aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej. Program jest zgodnie z wytycznymi Unii Europejskiej wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, zwłaszcza poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa [www.minrol.gov.pl]. Ostatecznie zarządzanie większością środków odbywa się na poziomie krajowym, odpowiedzialność za kontrole doraźne i coroczne spoczywa więc na rządach krajowych. Przyjęty przez Radę Ministrów dokument pt. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie* (KSRR) proponuje zwiększenie roli i rangi polityki regionalnej. Wskazuje się na niezbędność m.in. silnego ukierunkowania interwencji publicznych na wzmocnienie zdolności regionów do konkurencyjności w oparciu o specjalizacje terytorialne. W dokumencie proponuje się także dodatkowe wsparcie przeciwdziałające marginalizacji najłabiej rozwijających się obszarów, tj. tych, które same nie są w stanie przezwyciężyć zapóźnieni rozwojowych.

Głównym celem PROW na lata 2014–2020 jest „poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich”. Pomoc finansowa w ramach Programu jest skierowana głównie do sektora rolnego, jednak JST także mogą liczyć na wsparcie. Aby zapewnić zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, przewidziana jest kontynuacja działań z minionej perspektywy, które przyczyniają się do rozwoju przedsiębiorczości, odnowy i rozwoju wsi (w tym w zakresie infrastruktury technicznej). Będą one realizowane dwutorowo: w ramach odrębnych działań, jak również poprzez wdrażanie

Lokalnych Strategii Rozwoju (Oś Leader), wzmacniających realizację oddolnych inicjatyw społeczności lokalnych [www.minrol.gov.pl]. Nowy okres programowania przewiduje pulę funduszy dla JST na działanie łączące dwa powyższe wchodzące w zakres Osi 3, pod nazwą: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich, z budżetem ok. 1 mld euro (pozwoli to na przeprowadzenie ok. 2,7 tys. operacji). Jego realizacja wpłynie na poprawę warunków życia na obszarach wiejskich poprzez zapewnienie dostępu do podstawowych usług, w tym infrastruktury technicznej i kulturalnej. Wsparcie w ramach tej osi obejmuje następujące poddziałania [PROW na lata 2014–2020, s. 144–153]:

1. Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i oszczędzanie energii – dotyczy zaopatrzenia w wodę lub odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych – oraz budowę lub modernizację dróg lokalnych.
2. Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej – zakres: ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego.
3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury – zakres: inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne i kształtowanie przestrzeni publicznej oraz inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów i usług.

W nowym okresie programowania uzupełniająco w ramach PROW jednostki samorządu terytorialnego będą mogły realizować inwestycje w drogi lokalne, mające na celu połączenie jednostek osadniczych z istniejącą siecią drogową. Z punktu widzenia gminy inwestycje dotyczące poprawy infrastruktury drogowej są ważne, wpływają na polepszenie warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej. Gminy realizują tego typu inwestycje w celu lepszego skomunikowania terenów i ułatwienia życia lokalnej społeczności, jednak dotychczas nie mogły być one współfinansowane ze środków PROW. Docelowo możliwość realizacji tego typu operacji przyczyni się do likwidacji jednej z najpoważniejszych barier rozwoju obszarów wiejskich, jaką jest słabo rozwinięta infrastruktura techniczna na ich terenie, wpływając na jakość życia mieszkańców, ułatwienie dostępu do usług publicznych oraz poprawę dojazdu do pracy na obszarach wiejskich [PROW na lata 2014–2020, s. 38–39, 144–147]. W ramach ochrony, promocji i rozwoju dziedzictwa kulturowego na obszarach wiejskich polityka spójności wspiera ochronę zabytków i budownictwa tradycyjnego, przy czym dotacją zostaną objęte obiekty zabytkowe będące wyłącznie własnością gminy. Możliwe będzie odnawianie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego lub zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne. Działanie pozwoli

zachować lokalne dziedzictwo kulturowe i specyfikę obszarów wiejskich. Ze środków PROW realizowane będą także inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz kształtowanie przestrzeni publicznej. Gmina, powiat lub ich związki będą mogły również, podobnie jak w kończącej się perspektywie finansowej, pozyskać środki na inwestycje w targowiska i obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów i usług [PROW na lata 2014–2020, s. 39, 148–153]. Dofinansowanie inwestycji z EFRROW w nowej perspektywie finansowej wynosi maksymalnie 63,63% kosztów kwalifikowalnych projektu. W celu wyrównywania różnic rozwojowych pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi niezbędne jest wsparcie rozwoju infrastruktury technicznej, infrastruktury społecznej – w tym turystycznej, poprawa dostępu do usług publicznych. Działaniom tym towarzyszyć będzie stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz rozwój usług i szkoleń pozarolniczych, które mają przyczynić się do zwiększenia możliwości znalezienia zatrudnienia na obszarach wiejskich [PROW na lata 2014–2020, s. 38–39, 146]. W nowej perspektywie finansowej kontynuacja programu Leader będzie nadal sprzyjać lepszemu wykorzystaniu potencjału rozwojowego terenów wiejskich, poprawie ich konkurencyjności jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej, jak również przyczyniać się do aktywizacji, współpracy lokalnych środowisk. Podejście Leader jako typowy przykład podejścia oddolnego opiera się na przeświadczeniu, że lokalnych problemów nie da się rozwiązać bez zaangażowania i aktywnego działania mieszkańców, a decyzje o alokacji środków pomocowych powinny być podejmowane na poziomie lokalnym w wyniku zawarcia swoistego kompromisu. Cele inicjatywy Leader osiągane są poprzez działalność Lokalnej Grupy Działania (LGD), która stanowi formę partnerstwa trójsektorowego pomiędzy sektorem publicznym, gospodarczym i społecznym

1.1.10 Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Aleksandrowskiego

Cel strategiczny II. Zdrowie i zintegrowane społeczeństwo

2.4. Zmniejszenie odsetka osób korzystających z pomocy społecznej – efektywne formy aktywizacji osób wykluczonych społecznie bądź zagrożonych wykluczeniem.

2.5. Stworzenie szerokiej oferty usług skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych, w tym tworzenie nowych placówek pomocy społecznej.

Cel strategiczny 5. Zachowanie walorów naturalnych i poprawa stanu środowiska przyrodniczego poprzez racjonalny rozwój infrastruktury technicznej

5.1 Rozwój edukacji ekologicznej

5.7 Inteligentne zarządzanie energią

1.1.11 Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020

Cel ogólny – Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju

Cel szczegółowy 1 – Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Priorytet 1.1 – Podnoszenie umiejętności, poziomu wykształcenia oraz wzrost mobilności zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich

Priorytet 1.4 – Zapobieganie i ograniczanie wykluczenia społecznego oraz aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich

Cel szczegółowy 2 – Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej

Priorytet 2.4 – Rozwój infrastruktury społecznej zapewniającej mieszkańcom obszarów wiejskich dostęp do dóbr i usług publicznych

Priorytet 2.5 – Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa na obszarach wiejskich

Cel szczegółowy 5 – Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich

Priorytet 5.2 – Kształtowanie przestrzeni wiejskiej z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i ładu przestrzennego

3 Diagnoza

1.2 Ogólna charakterystyka gminy

1.2.1 Położenie Gminy i układ geograficzny

Gmina Aleksandrów Kujawski położona jest w centrum Polski, w województwie kujawsko-pomorskim. Sąsiaduje z krajowym uzdrowiskiem nizinym Ciechocinkiem i miastem powiatowym Aleksandrów Kujawski, które jest jednym z najmłodszych miast powstałych na terenie ziemi kujawskiej.

Administracyjnie gmina Aleksandrów Kujawski (obszar: 131,6 km² tj. 13 160 ha); od 1 stycznia 1999 r. należy do województwa kujawsko-pomorskiego. Pod względem powierzchni zajmuje 57 (na 144 gmin), a pod względem liczby ludności – lokatę 10 w województwie. Jest to największa gmina powiatu aleksandrowskiego (zajmuje 27,7 % jego powierzchni).

Położona jest na granicy byłych dwóch województw (toruńskiego i włocławskiego). Od Torunia odległa zaledwie 16 km, oddzielona kompleksem lasów, od Włocławka odległa o 35 km. Atutem takiego położenia jest bliskość siedziby władz samorządowych województwa (Toruń – siedziba Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego).

Gmina, w swej granicy administracyjnej, w części wschodniej ograniczona jest uwarunkowaniami wynikającymi z obszaru Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej, co nie jest bez wpływu na sposób jej zagospodarowania przestrzennego i przestrzeń rozwoju.

Położona jest na pograniczu dwóch jednostek mezoregionalnych: Kotliny Toruńskiej z odcinkiem doliny Wisły zwanym “Niziną Ciechocińską” i Wysoczyzny Kujawskiej. Północną i północno - wschodnią część obszaru zajmuje pradolina Wisły, odcięta od Wysoczyzny Kujawskiej stromą, blisko 40 - metrową krawędzią. W tej części Wysoczyznę przecinają prostopadłe do pradoliny cieki bądź ich suche doliny.

Gmina Aleksandrów Kujawski w całości to teren rdzennych Kujaw.

Gminy sąsiadujące:

- Miasto Aleksandrów Kujawski,
- Miasto Ciechocinek,
- gmina Dąbrowa Biskupia,
- gmina Gniewkowo,
- gmina Koneck,

- gmina Obrowo,
  - gmina Raciążek,
    - gmina Wielka Nieszawka.
-

Gmina Aleksandrów Kujawski objęta jest zasięgiem Równiny Inowrocławskiej, wchodzącej w skład makroregionu Pojezierze Wielkopolskie. Jedynie najbardziej wysunięta na północ (wzdłuż Wisły) jej część objęta jest zasięgiem Kotliny Toruńskiej, makroregion Pradolina Toruńsko - Eberswaldzka. Obydwa makroregiony leżą w podprowincji Pojezierze Południowobałtyckie.

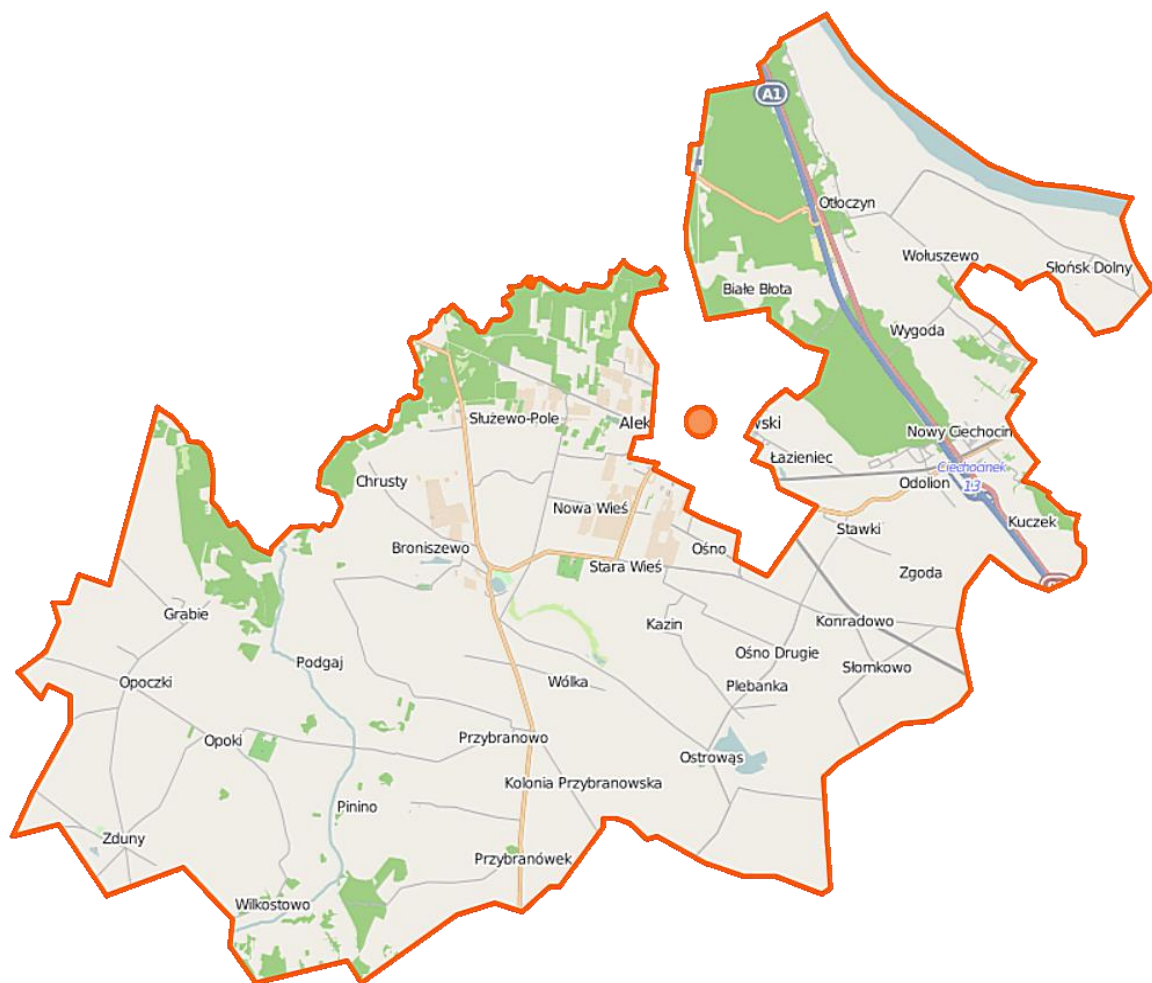
Teren gminy jest przeważnie płaski, jedynym urozmaiceniem terenu są wydmy, o wysokości względnej do 10 m. Przeważnie przybierają one formę małych, niskich pagórków. W zachodniej i południowo-zachodniej części występują liczne nabrzmienia i obniżenia oraz wyraźnie zaznaczone pagórki o wysokości 5 m (np. północny - zachód od Opoczek, na południe od Służewa). W kierunku Starego Rożna i Rożna-Parcele wysoczyznę urozmaica ciąg pagórków akumulacji lodowcowej z pokrywami osadów wodnolodowcowych o wysokości kilku metrów. Jedynie w rejonie Otłoczyna na tarasach erozyjno-akumulacyjnych występują większe i wyższe.

Pofalowane osady moreny dennej występującej na terenie przecinają dwie doliny rzeczne: Wisły i Tążyny. Dolina Wisły obejmuje swym zasięgiem wschodnie części sołectw: Otłoczyn, Słońsk Dolny oraz Wołuszewo. Dolina Tążyny na terenie gminy początkowo ma przebieg S-N a następnie SW-NE. Poza kierunkiem jej przebiegu zmienia się także jej charakter. Na odcinku przecinającym gminę Aleksandrów Kujawski jest ona relatywnie szeroka, prosta, porośnięta łąkami i niezbyt głęboko wcięta, natomiast na odcinku będącym jednocześnie północną granicą gminy cechuje ją większe zróżnicowanie rzeźby, bardziej strome zbocza oraz jest zdecydowanie bardziej meandrująca. W okolicach doliny Tążyny można dostrzec rynną biegnącą z NW ku SE, która prawdopodobnie jest pozostałością po odpływie wód fluwioglacjalnych. Tworzy ona system zagłębień od Goszczewa przez Służewo po Ostrowąs, gdzie zlokalizowane jest największe jezioro na terenie gminy - Plebanka. Sieć hydrograficzną uzupełniają większe jeziora: Służewo, Goszczewo i mniejsze zagłębienia wytopiskowe (mokradła, oczka połączone obecnie kanałami).

Gmina Wiejska Aleksandrów Kujawski ma charakter typowo rolniczy, nie obejmującą swoim zasięgiem żadnego miasta. Na terenie gminy dominują niewielkie indywidualne

gospodarstwa rolne. Uprawia się głównie zboże, buraki cukrowe, ziemniaki i rzepak. Gmina stanowi żywnościowe zaplecze dla pobliskich miast, m.in. Aleksandrowa Kujawskiego i Ciechocinka. Stanowi także miejsce zamieszkania dla kadry pracowniczej zlokalizowanych nieopodal ośrodków miejskich. Na terenach przyległych do pobliskich miast w bardzo dużym tempie rozwinęło się budownictwo jednorodzinne. Związane jest to z migracją ludności, która zamieszkując na terenie gminy nie jest związana bezpośrednio z rolnictwem, a z innymi działami gospodarki.

Rysunek 1 Mapa poglądowa sołectw Gminy Aleksandrów Kujawski

Źródło: <https://pl.wikipedia.org>

Obszar gminy Aleksandrów Kujawski jest w przeważającej części użytkowany rolniczo.

Złóża

Na obszarze gminy Aleksandrów Kujawski znajduje się kilkanaście złóż surowców pospolitych, w tym: 8 złóż kruszywa naturalnego i 2 złoża surowców ilastych ceramiki

budowlanej. Eksploatowane są według wydanych koncesji (*źródło: Starostwo Powiatowe Aleksandrów Kujawski i Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego*):

- 1) Wilkostowo I – decyzja z 13.09.2011 r., znak: GN.GŚ.6522.6.4.2011, obowiązująca do dnia 31.12.2030 r.
- 2) Konradowo I – decyzja z 31 stycznia 2012 r., znak: GN.GŚ.6522.4.4.1.2011 obowiązująca do dnia 31.12.2030r.
- 3) Tążyna I – decyzja z dnia 09.08.2000 r., znak: RS.7212-1/00, obowiązująca do dnia 31.12.2020 r.
- 4) Opoki II – decyzja z 18.02.2009 r., znak GR/GŚ.7521-02/4/09, obowiązująca do dnia 31.01.2019 r.
- 5) Opoki I – decyzja z 18.05.2009 r., znak: GR/GŚ. 7521-9/3/09, obowiązująca do dnia 15.04.2019 r.
- 6) Podgaj – decyzja nr 198/W/10 z dnia 15.04.2010r., obowiązująca do dnia 31.12.2034 r.
- 7) Wilkostowo-decyzja z 24.07.2017 r. znak GN.GŚ.6522.4.1.2017, obowiązująca do 30.09.2027 r.
- 8) Grabie I- decyzja z 22.09.2014 r. znak GN.GŚ.6522.2.2014, obowiązująca do dnia 30.04.2028 r.

Duże złoża surowca ilastego znajdujące się w miejscowości Służewo (zasoby bilansowe w ilości 5 979 tys. m³, kategoria C₂) ze względu na złą jakość, potraktowane jest jako złożo o zasobach szacunkowych.

Na terenie gminy zidentyfikowano także złoża torfu, których komponentami są głównie szczątki drewna, turzyc i trzciny. Ze względu na niewielką miąższość oraz popielność przekraczającą 20% udokumentowane zasoby torfów nie przedstawiają wartości gospodarczych. Tym niemniej mogą być one wykorzystywane jako składnik kompostów torfowo-obornikowych albo mieszanek ogrodniczych. Torfowiska w gminie Aleksandrów Kujawski zajmują powierzchnię ok. 602,9 ha tj. ok 4.5% powierzchni gminy.

Na terenie gminy występują pokłady wody mineralnej zlokalizowane w rejonie wsi Otłoczyn, Wołuszewo. We wschodniej części gminy Aleksandrów Kujawski znajduje się również zachodnia część złoża wód leczniczych Ciechocinek, aktualnie eksploatowanych przez zakład „Uzdrowisko Ciechocinek S.A.”

Wnioski:

Można rozważyć rozwój funkcji uzdrowiskowych oraz przyrodoleczniczych gminy.

Klimat

Na warunki klimatyczne Gminy Aleksandrów Kujawski znaczący wpływ ma jej położenie geograficzne. Według regionalizacji klimatycznej R. Gumińskiego, gmina Aleksandrów Kujawski położona jest w obrębie VIII Dzielnicy Środkowej.

Zróżnicowana rzeźba terenu oraz wzniesienia nad poziom morza, przy znacznych wysokościach względnych decydują o różnorodności zjawisk klimatycznych.

Dane dotyczące klimatu na terenie gminy Aleksandrów Kujawski, opracowano na podstawie obserwacji prowadzonych na stacji bazowej w Koniczynce (gm. Łysomice) w ramach programu Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego (ZMŚP). Stacja ta znajduje się poza obszarem gminy, jednak reprezentuje panujące na tym terenie warunki klimatyczne.

Klimat w gminie charakteryzuje się:

- średnią roczną sumą opadów atmosferycznych – 540 mm,
- długością okresu wegetacyjnego – od 205 do 210 dni,
- średnią roczną temperaturą powietrza +8,4°C,
- średnią temperaturą dla lipca +18,2°C,
- średnią temperaturą dla stycznia –2,7°C,
- średnim okresem trwania pokrywy śnieżnej – od 50 do 80 dni,
- średnim okresem trwania przymrozków - od 100 do 110 dni,
- dominują wiatry zachodnie ze średnią prędkością 3,3 m/s.

Mikroklimat w obszarze gminy Aleksandrów Kujawski nie różni się wyraźnie od klimatu całego województwa. Główną cechą występujących tu zjawisk pogodowych jest ich wybitna zmienność. Bardzo zróżnicowany jest rozkład temperatur w poszczególnych miesiącach. Największe różnice notowane są w przypadku miesięcy jesiennych i zimowych. Podobną zmiennością jak temperatura powietrza charakteryzują się wielkości opadów powietrza i ich rozkład w roku. Od wielu lat obserwuje się niższą od normalnej dla tego obszaru Polski wartość opadów atmosferycznych. Najniższe sumy opadów występują w sierpniu, wrześniu i pierwszej połowie października. Powoduje to niedobór opadów sięgający 50 % zapotrzebowania (rzędu 150 mm). Warto podkreślić, że obszar gminy charakteryzuje się jednym z najniższych opadów w województwie. Wiatry na terenie gminy wieją przede wszystkim z kierunku zachodniego (W i SW) przez 33,2 % roku, natomiast z kierunku

wschodniego przez 17,7 %. W porównaniu do rozkładu wiatrów z lat 1994-2003, zanotowano mniejszą częstość wiatrów z południa, większą zaś z północy i wschodu. Najczęściej wieją wiatry słabe (24 m/s), które przypadają na lato (lipiec), jesień (wrzesień) i zimę (luty), natomiast wiatry silne wieją w kwietniu i styczniu. Specyficzne warunki klimatu lokalnego mają rozległe tereny leśne, w tym pobliskie obszary chronionego krajobrazu. Lasy charakteryzują się na ogół dobrymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi o zmniejszonych wahaniach dobowych, jednak z gorszymi warunkami solarnymi (zacienienie). Są to jednak tereny o wzbogaconym składzie fizykochemicznym powietrza w tlen, ozon, olejki eteryczne oraz inne substancje śladowe podnoszące komfort bioklimatyczny. Terenami o niekorzystnych warunkach klimatycznych są doliny. Cechuje je zaleganie mgieł, występowanie inwersji temperatury, stagnacja chłodnego i wilgotnego powietrza. Gm. Aleksandrów Kujawski dzieli się na 28 sołectw, obejmujących łącznie 40 miejscowości.

Rysunek 2 Mapa poglądowa sołectw Gminy Aleksandrów Kujawski

Tabela 1 Wykaz miejscowości wchodzących w skład danego sołectwa

Lp.	Sołectwo	Miejscowości
1.	Białe Błota	• Białe Błota • Otłoczynek
2.	Chrusty	• Chrusty • Stare Rożno
3.	Goszczewo	• Goszczewo
4.	Grabie	• Grabie
5.	Łazieniec	• Łazieniec
6.	Nowy Ciechocinek	• Nowy Ciechocinek • Kuczek • Wygoda
7.	Odolion	• Odolion
8.	Opoczki	• Opoczki
9.	Opoki	• Opoki
10.	Ostrowąs	• Ostrowąs
11.	Ośno	• Ośno
12.	Ośno Drugie	• Ośno Drugie
13.	Otłoczyn	• Otłoczyn
14.	Plebanka	• Plebanka
15.	Początkowo	• Początkowo • Pinino • Początkowo-Kolonia
16.	Podgaj	• Podgaj
17.	Przybranowo	• Przybranowo
18.	Przybranówek	• Przybranówek
19.	Rożno-Parcele	• Rożno-Parcele
20.	Rudunki	• Rudunki • Nowa Wieś • Stara Wieś

21.	Służewo	• Służewo • Broniszewo • Służewo-Pole
22.	Słońsk Dolny	• Słońsk Dolny
23.	Stawki	• Stawki • Konradowo • Zgoda
24.	Słomkowo	• Słomkowo
25.	Wilkostowo	• Wilkostowo
26.	Wołuszewo	• Wołuszewo
27.	Wólka	• Wólka
28.	Zduny	• Zduny

Źródło: Dane Urzędu Gminy Aleksandrów Kujawski

Hydrologia

Wody powierzchniowe

W skład wód powierzchniowych wchodzi: sieć rzeczna (rzeki, kanały, rowy), zbiorniki wód stojących, torfowiska, mokradła i źródła.

Pod względem hydrograficznym obszar gminy Aleksandrów Kujawski należy do zlewni Wisły, Regionu wodnego Dolnej Wisły, wzdłuż której przebiega północno-wschodnia granica gminy.

Północny fragment gminy odwadniany jest przez rzekę Tążynę, natomiast południowa część odwadniana jest przez Małą Tążynę oraz Kanał Opaskowy.

Udział wód powierzchniowych (jezior, cieków, oczka wodne) w ogólnej powierzchni gminy Aleksandrów Kujawski wynosi ok. 1,24 %.

Wody płynące

Wisła - jest podstawowym ciekim decydującym o zasobach wód powierzchniowych na obszarze gminy. Szerokość Wisły na tym odcinku wynosi ok. 0,5-0,7 km przy głębokości ok. 3 m. Miejscowościami graniczącymi brzegami z rzeką są: Słońsk Dolny i Otłoczyn. Rzeka płynie w dużym stopniu naturalnym korytem, z namuliskami, łachami piaszczystymi i wysepkami, w dolinie zachowane są starorzecza i niewielkie torfowiska niskie; brzegi

pokryte są mozaiką zarośli wierzbowych i lasów łęgowych, a także pól uprawnych i pastwisk. Miejscami dolinę Wisły ograniczają wysokie skarpy, na których utrzymują się murawy kserotermiczne i grądy zboczowe.

Wniosek:

Rzeka Wisła – mocna strona gminy i szansa na rozwój zarówno funkcji turystycznych jak i transportowych

---

Tążyna – stanowi lewobrzeżny dopływ Wisły. Jej długość w granicach gminy wynosi 24 km (całkowita 49,8 km). Tążyna przebiega głównie przez zachodnią część gminy i wzdłuż jej północnych granic. Ważniejszymi dopływami Tążyny są: Tążyna I i Mała Tążyna. Tążyna odwadnia wysoczyznę polodowcową stanowiącą fragment Równiny Inowrocławskiej oraz część Kotliny Toruńskiej. Wody rzeki nie odpowiadają wymogom jakości nawet dla III klasy, głównie pod względem sanitarnym. Rzeka jest odbiornikiem ścieków m. in. z Aleksandrowa Kujawskiego i Służewa, a poprzez system rowów melioracyjnych również nieoczyszczonych ścieków z gospodarstw wiejskich nieskanalizowanych m. in. w gminach Zakrzewo i Koneck. Na terenie gminy, Tążyna jest zasilana również przez niewielkie cieki o uregulowanych korytach, płynące przez obszary rolnicze.

Wniosek

Zanieczyszczenie rzeki Tążyna stanowi słabą stronę gminy. To 24 km zanieczyszczonego cieku wodnego. Biorąc pod uwagę niewielką ilość opadów w gminie należy podjąć działania w tym zakresie.

Wody stojące

Na terenie gminy Aleksandrów Kujawski występuje kilka naturalnych zbiorników wodnych – jezior, które pełnią zarówno funkcje rekreacyjne jak i gospodarcze (zbiorniki hodowlane) zasilane głównie wodami powierzchniowymi.

W południowo-wschodniej części gminy położone jest jezioro Ostrowąs, które jest największym zbiornikiem wodnym na terenie gminy (powierzchnia 30,7 ha). Trzy inne większe jeziora położone są w Broniszewie i Roźnie Parcelach na zachód od Służewa. Również w miejscowości Służewo na terenie historycznego parku dworskiego zlokalizowane

jest jezioro o powierzchni 4,7 ha. Ponadto na obszarze gminy znajdują się liczne oczka wodne będące zagłębieniami wytopiskowymi albo pozostałością po eksploatacji torfu i kruszywa.

Pozostałe elementy systemu hydrologicznego

Rowy melioracyjne – na terenie gminy Aleksandrów Kujawski, we wszystkich miejscowościach, znajdują się zmeliorowane, metodą gęstej sieci rowów otwartych, użytki zielone i grunty orne.

Wody podziemne

Zgodnie z przygotowanym przez Państwowy Instytut Geologiczny opracowaniem “Budowa geologiczna Polski - Hydrogeologia”, 1991, teren gminy Aleksandrów Kujawski położony jest w obrębie regionu hydrogeologicznego kujawsko - mazowieckiego, którego warstwy wodonośne związane są z mezozoicznymi i kenozoicznymi formacjami Niecki Warszawskiej i Wału Kujawskiego.

Występowanie poziomów wodonośnych jest ściśle związane z budową geologiczną. Warunkuje ona istnienie skał umożliwiających gromadzenie się wody.

Użytkowe poziomy wodonośne na obszarze gminy związane są głównie z utworami czwartorzędu i mezozoiku. Znaczenie poziomów trzeciorzędowych jest mniejsze.

Piętro wodonośne trzeciorzędu stanowią osady miocenu, wykształcone w postaci drobnoziarnistych piasków z dużym udziałem mułków. Poziom wodonośny występuje na głębokości od 20 do 100 m i miąższości od kilku do ok. 20 m. Wydajność takich otworów wynosi 10 – 70 m³/h. Piętro wodonośne jury nie stanowi podstawowego źródła zaopatrzenia w wodę i ujmowane jest w nielicznych odwiertach zlokalizowanych w rejonie Aleksandrowa Kujawskiego. Osady jurajskie w rejonie brachyantykliny występują na głębokości 2030 m, strop wodonośny występuje na głębokości 6080 m ppt, a wydajność otworów mieści się w granicach 4080 m³/h.

Główny poziom użytkowy w rejonie kujawskim stanowi wodonośne piętro czwartorzędowe, reprezentowane przez duże kompleksy glin. Poziom wodonośny budują piaski, żwiry i piaski mułkowe tworzące zazwyczaj jeden, a miejscami dwa lub trzy poziomy wodonośne występujące w obrębie śródmorenowych i podmorenowych struktur, pozostając ze sobą w więzi hydraulicznej.

W obrębie gminy występują trzy poziomy wodonośne.

Pierwszy poziom wód podziemnych zalega lokalnie w piaskach i żwirach fluwioglacjalnych pod warstwą gliny oraz w utworach sandrowych. Jest on mało wydajny (25 m³/h), ale wspólnie z wierzchówkami, na terenach, gdzie nie ma wodociągów, stanowi główne źródło zaopatrzenia w wodę ludność wiejską. Głębokość zwierciadła wody w studniach zależy od budowy geologicznej i ukształtowania terenu. W rejonie zagłębień terenowych występuje nawet 1-2 m p.p.t., natomiast w obrębie pagórków morenowych i na działach wodnych lustro wody zalega na głębokości 4-12 m p.p.t.

Drugi czwartorzędowy poziom wodonośny występuje w utworach piaszczystych pod glinami na głębokości 10-25 m ppt. Poziom ten jest rozleglejszy i bardziej zasobny od pierwszego, a wydajność ujęć waha się od 310 m³/h. woda jest twarda i lokalnie zawiera zwiększone ilości żelaza i manganu, ale jej skład chemiczny i bakteriologiczny nie budzi na ogół zastrzeżeń.

Trzeci poziom wód podziemnych zalega pod gliną ilastą, zwięzłą na głębokościach większych niż 25 m poniżej powierzchni wysoczyzny. Jest on związany z wodami doliny Wisły.

Poziom wód gruntowych zasilany jest poprzez infiltrację opadów, a w dolinie Wisły, która jest strefą drenażu – z poziomów podczwartorzędowych, a także poprzez infiltrację wody z Wisły (przy wysokich stanach w rzece). Drenaż tego poziomu następuje poprzez cieki i jeziora zlokalizowane na obszarze występowania wód gruntowych. Poziom wód gruntowych poprzez przesączanie i przepływy międzywarstwowe zasila niżej leżące poziomy wodonośne.

Czwartorzędowe poziomy wód wgłębnych zasilane są poprzez infiltrację wody przez kompleks słabo przepuszczalnych glin morenowych, a także poprzez okna hydrauliczne i dopływ lateralny.

Obszary zasilania znajdują się w obrębie wysoczyzny. Strefami drenażu są doliny rzek. Zasilanie poziomów pod czwartorzędowych jest wynikiem przesączania się wód z nadległych poziomów poprzez różnej miąższości osady słabo przepuszczalne. Wielkość zasilania warunkowana jest przez miąższość tych osadów i ich wykształcenie litologiczne. Wodonośne utwory kredy i jury zasilane są także na wychodniach podkenozoicznych na obszarze Wału Kujawskiego i w innych rejonach położonych poza nim.

Zasoby wód podziemnych

W północnej części gminy Aleksandrów Kujawski w utworach czwartorzędowych, położony jest GZWP nr 141 „Zbiornik rzeki dolna Wisła”, który jest ośrodkiem o charakterze porowym. Zbiornik Rzeki Dolna Wisła związany jest z międzymorenowymi i pradolinowymi utworami wodonośnymi. Zbiornik ma powierzchnię 354 km² i zasoby dyspozycyjne rzędu 84 tys. m³/dobę.

Moduł zasobów zbiornika wynosi 2,75 l/s/km². Średnia głębokość ujęć zlokalizowanych na tym terenie wynosi około 40 m p.p.t.

Jakość wód podziemnych tego zbiornika jest zróżnicowana (od czystych niewymagających uzdatniania - klasa jakości I b, do bardzo nieznacznie zanieczyszczonych i łatwych do uzdatniania - klasa jakości I c) i zależy głównie stopnia izolacji warstwy wodonośnej.

Główny Zbiornik Wód Podziemnych GZWP nr 141 na terenie gminy Aleksandrów Kujawski jest silnie narażony na zanieczyszczenia antropogeniczne ze względu na swój „odkryty” charakter – intensywna wymiana pomiędzy wodami infiltracyjnymi a podziemnymi.

Z uwagi na brak ciągłej warstwy izolującej cały obszar zbiornika jest obszarem najwyższej ochrony (ONO).

Wniosek:

Jednym z wyzwań Gminy jest dbałość o zasoby wody, aby nie doprowadzić do ich zmniejszenia lub zanieczyszczenia.

Gmina wiejska Aleksandrów Kujawski jest członkiem Związku Gmin Ziemi Kujawskiej z siedzibą w Aleksandrowie Kujawskim. Głównym zadaniem Związku jest rozwiązywanie wspólnych problemów gospodarczych ekologicznych, kulturalnych i społecznych gmin członkowskich. Związek Gmin Ziemi Kujawskiej zs w Aleksandrowie Kujawskim zrzesza 9 gmin -3 gminy miejskie: Aleksandrów Kujawski, Ciechocinek, Nieszawa i 6 gmin wiejskich: Aleksandrów Kujawski, Bądkowo, Koneck, Raciążek,

Waganiec, Zakrzewo. Zasięg działania tych gmin pokrywa się z granicami powiatu aleksandrowskiego.

1.2.2 Środowisko przyrodnicze

1.2.2.1 Lasy i roślinność w gminie

Roślinność naturalna Gminy uległa zmianom, głównie za sprawą działalności ludzkiej. Największej presji uległy leśne zbiorowiska naturalne, gdyż duża ich część została w przeszłości wykarczowana pod pola uprawne.

Administracyjnie lasy na terenie gminy Aleksandrów Kujawski należą do Nadleśnictwa Gniewkowo, które nadzorowane jest przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Toruniu.

Zwarte kompleksy leśne występują przede wszystkim w północnej i zachodniej części gminy. Kompleksy leśne charakteryzują się umiarkowanym stopniem naturalności - zachowały się rozległe obszary leśne o bogatej strukturze gatunkowej oraz siedliskach zbliżonych do naturalnych.

Wskaźnik lesistości (dane z GUS BDL 2019) w gminie wynosi 16,6%. Odpowiednio lesistość w powiecie wynosi 7,40%, zaś w województwie kujawsko-pomorskim osiąga 23,5%.

Struktura powierzchniowa lasów na terenie gminy jest przeważnie zwarta.

Powierzchni lasów w gminie Aleksandrów Kujawski wynosi 2236,01 ha i zwiększyła się w porównaniu do danych z 2010 r. o ok 1,8% (GUS BDL 2019).

Największą powierzchnię zajmują lasy stanowiące własność Skarbu Państwa ponad 75%. Pozostała część to lasy stanowiące własność prywatną oraz gminne.

Wniosek

Struktura leśna gminy w zasadzie nie zmienia się w znaczący sposób od lat.

Kompleksy leśne występujące na terenie gminy stanowią zwarte powierzchnie lasów mieszanych i monokultur sosnowych. Jedynie wzdłuż rzeki Tążyny zachowały się większe skupienia lasów liściastych. Krajobraz wzdłuż rzeki Tążyny ma charakter zbliżony do naturalnego i jest ściśle związany z siedliskiem łęgowym. Występują tu głównie lasy olszowe i wierzbowo-topolowe. W kierunku południowym od Tążyny wykształciły się lasy grabowe, które obecnie porastają dolinę rzeki. Na siedlisku boru mieszanego przeważają monokultury sosnowe. W dalszej odległości od rzeki, krajobraz leśny został wyraźnie przekształcony przez użytkowanie rolnicze i gospodarkę leśną. Pozostałe obszary leśne to niewielkie powierzchnie w postaci enklaw.

Dominującym typem siedlisk w lasach występujących na terenie gminy Aleksandrów Kujawski jest bór świeży, bór mieszany świeży, a także las mieszany świeży i las świeży.

Zbiorowisko boru mieszanego świeżego tworzą przede wszystkim dąb i sosna z domieszką buka i brzozy oraz modrzewia klonu i jawora. Bór świeży charakteryzuje się dominacją sosny z domieszką brzozy natomiast w olsach dominuje olsza czarna z domieszką brzozy, jesionu i świerka. Do najliczniejszych gatunków należy: sosna pospolita *Pinus silvestris*, dąb *Quercus pubescens*, *Quercus robur*. Wzdłuż rzeki Tążyny - olsze oraz wierzby i topole.

Struktura siedliskowa lasów gminy wskazuje na to, iż są one bogate pod względem różnorodności biologicznej oraz bardzo cenne z przyrodniczego punktu widzenia. Lasy wraz z innymi mniejszymi powierzchniami zadrzewień, łąkami, rzekami, oczkami wodnymi oraz torfowiskami tworzą tzw. korytarze ekologiczne, dające między innymi możliwość migracji zwierząt.

Ponad 26 ha lasów znajdujących się w gminie Aleksandrów Kujawski zostało zaliczone do lasów wodochronnych.

1.2.2.2 Świat zwierzęcy

Świat zwierzęcy na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski charakteryzuje się dużą różnorodnością.

W dolnym biegu Wisły występują liczne gatunki ptaków oraz większość z notowanych w kraju gatunków ssaków, a także niewielkie ilości popularnych kiedyś gatunków ryb wędrownych.

Szczególne znaczenie dla przemieszczania się i migracji zwierząt mają sąsiadujące z rzeką kompleksy leśne, naturalne zbiorowiska roślinne oraz obszary ekstensywnie użytkowane rolniczo, łączące płaty roślinności naturalnej, tworzące korytarz ekologiczny doliny oraz wyspy i łachy, ułatwiające przemieszczanie z jednego brzegu na drugi.

Duża powierzchnia wód powierzchniowych sprzyja bytowaniu ryb. Do zaobserwowanych gatunków pospolitych należą m.in.: szczupak, leszcz, okoń, sielawa, karp, węgorz, płoć, ukleja, itd.

Najliczniej na terenie gminy występują owady. Są to między innymi: paż królowej, paż żeglarski, biegacze: skórzasty, leśny, ogrodowy, kozioróg dębosz, rohatyniec nosorożec, modliszka.

Płazy reprezentowane są przede wszystkim przez żaby, ropuchy (szarą, zieloną i płaskówkę), kumaki.

Z gatunków gadów występujących na omawianym obszarze wymienić należy: jaszczurkę zwinkę i jaszczurkę żyworodną, padalce, zaskrońce.

Urozmaiconą i licznie reprezentowaną grupę stanowią ptaki, żerujące i gniazdujące głównie w dolinach rzecznych.

Na terenie gminy, w miejscowości Grabie i Goszczewo znajdują się miejsca występowania i gniazdowania jaskółki brzegówki. Na terenie Polski gatunek ten jest objęty ścisłą ochroną gatunkową, jak i wszystkie pozostałe gatunki jaskółek.

Do gatunków zwierzyny grubej zaliczyć należy zwierzynę, bytującą przede wszystkim na terenach leśnych lub na pograniczu lasu i pól. Należą do nich: jeleni, sarna europejska (ekotyp zarówno leśny jak i polny) oraz dzik. Zwierzyna drobna to taka jak np.: piżmak, dzikie kaczkę, dzikie gęsi, gołąb grzywacz, słonka, kuna domowa i kuna leśna, tchórz i jenot, zając, bażant i kuropatwa oraz bardzo licznie lisy. Na terenie Gminy coraz częściej można zobaczyć łosia i wilka

Obszar gminy Aleksandrów Kujawski zwłaszcza w północnej części ze względu na występowanie na tym terenie zwartych obszarów leśnych pradoliny Wisły oraz kompleksów łąkowo-bagiennych rzeki Tążyny stanowi bazę dla zwierzyny łownej.

1.2.3 Obszary i obiekty środowiska prawnie chronione

1.2.3.1 Obszar Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej

Obszar został powołany uchwałą nr XI/257/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 listopada 2019 r., celem zachowania różnorodności biologicznej siedlisk, walorów mikroklimatycznych uzdrowiska Ciechocinek oraz krajobrazu nadwiślańskiego. Ważnym elementem ochrony są tereny leśne z dominującymi borami sosnowymi oraz rzeki: Wisła, Tążyna i Mień z przyległym pasem roślinności, głównie lasów liściastych.

Kotliny Płockiej, Kotliny Toruńskiej, Pojezierza Dobrzyńskiego, ochrony monokulturowych lasów sosnowych (mikroklimat Ciechocinka) oraz krajobrazu nadwiślańskiego, ochrony rzeki Wisły, Tążyny i Mieni wraz z pasem roślinności okalającej, głównie lasów liściastych oraz ochrony piękna nadwiślańskiego krajobrazu posiadającego cechy zbliżone do naturalnych.

Obszar ten położony jest pod względem fizyczno-geograficznym w obrębie Kotliny Toruńskiej, stanowiącej fragment Pradoliny Wisły. Rzeźba powierzchni charakteryzuje się na ogół niewielkimi spadkami i w przeważającej większości jest płaska. Jedyne rejon przykrawędziowe Wysoczyzny Kujawskiej oraz fragmenty wydmore w północno-zachodniej części Obszaru charakteryzują się dużą malowniczością, wynikającą z dużych deniwelacji terenowych. Osią hydrologiczną opisywanego terenu jest rzeka Wisła. Uzupełnienie sieci hydrograficznej stanowi rzeka Tążyna stanowiąca lewobrzeżny dopływ Wisły oraz system drobnych cieków i rowów. Trwałym i bardzo ważnym składnikiem szaty roślinnej są lasy. Zajmują one łączną powierzchnię około 1150 ha, co stanowi 3% ogólnej powierzchni. Są to przede wszystkim bory sosnowe mające ogromne znaczenie dla mikroklimatu Ciechocinka. Charakterystycznym elementem klimatycznym opisywanego terenu jest stosunkowo duży udział cisz wynoszący dla Ciechocinka 20%. Bardzo interesującym i decydującym o funkcji terenu jest mikroklimat ciechociński. Jest to zjawisko powstałe między innymi w wyniku połączenia naturalnych predyspozycji z działalnością człowieka - budowa i eksploatacja tężni solankowych.

Powierzchnia ogólna OChK Niziny Ciechocińskiej wynosi 38 236,34 ha. Na terenie gminy Aleksandrów Kujawski to 3 575,14 ha².

1.2.3.2 Natura 2000 obszary ptasie Dolina Dolnej Wisły

Kod obszaru: PLB040003

Powierzchnia: 33559 ha

Status formalny: Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska

Obszar obejmuje prawie naturalną dolinę Dolnej Wisły bez odcinka ujściowego - na odcinku pomiędzy Włocławkiem a Przegaliną. Dolina Wisły na tym odcinku należy do kilku różnych jednostek fizyczno geograficznych - południowa część (aż do Bydgoszczy) to fragment Padoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, kolejny odcinek to właściwa Dolina Dolnej Wisły przecinająca garby Pojezierzy Południowobałtyckich, a ostatni odcinek (poniżej miejscowości Piekło) stanowi część krainy Żuław Wiślanych. Dno doliny leży na wysokość od 1 do 50 m n.p.m. Rzeka płynie w naturalnym korycie prawie na całym odcinku, z namuliskami, łachami piaszczystymi i wysepkami, w dolinie zachowane są starorzecza i

---

² Źródło Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskie z dnia 21 listopada 2019 poz. 6119.

niewielkie torfowiska niskie; brzegi pokryte są mozaiką zarośli wierzbowych i lasów łągowych, a także pól uprawnych i pastwisk. Miejscami dolinę Wisły ograniczają wysokie skarpy, na których utrzymują się murawy kserotermiczne i grądy zboczowe. W granicach obszaru Wisła przepływa przez kilka dużych miast, jak: Toruń, Bydgoszcz, Grudziądz, Tczew. Wody śródlądowe (stojące i płynące) zajmują 31% obszaru, siedliska łąkowe i zaroślowe zajmują 21%, a siedliska leśne 8%. Obszar jest wykorzystywany rolniczo - 38% powierzchni. Jest to ostoja ptaków o randze europejskiej. Mimo, że awifauna obszaru nie jest całkowicie poznana, wiadomo, że gniazduje tu ok. 180 gatunków ptaków. Teren stanowi bardzo ważną ostoję dla ptaków migrujących i zimujących (m.in. zimowisko bielika). W okresie wędrówek ptaki wodno-błotne występują w obrębie obszaru w bardzo dużych koncentracjach - do 50 000 osobników. Występują tu co najmniej 44 gatunki ptaków wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Szczególne znaczenie mają populacje gatunków takich jak: bielik, gęś, nurogęś, ohar, rybitwa białoczelna, rybitwa rzeczna, zimorodek, ostrygojad, bielaczek. W stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje także derkacz, mewa czarnogłowa, sieweczka rzeczna. Bogata fauna innych zwierząt kręgowych, bogata flora roślin naczyniowych (ok.1350 gatunków) z licznymi gatunkami zagrożonymi i prawnie chronionymi, silnie zróżnicowane zbiorowiska roślinne, w tym zachowane różne typy łągów, a także cenne murawy kserotermiczne wskazuje na bardzo wysoką wartość przyrodniczą tego obszaru.

Zagrożenia:

Planowana jest budowa nowej zapory (stopień wodny w Siarzewie), która, jeśli zostanie zrealizowana stanowić będzie duże zagrożenie dla przyrody tego obszaru. Do najpoważniejszych zagrożeń ostoi zalicza się zanieczyszczenia wód pochodzenia rolniczego, przemysłowego i komunalnego. Istotne jest również niszczenie morfologicznej różnorodności międzywala, zabudowa brzegów i zalesianie muraw. Obserwuje się spontaniczną sukcesję roślinności wskutek zaprzestania lub zmniejszenia intensywności wypasu zwierząt w międzywalu, a także zamianę użytków zielonych na pola orne w międzywalu. Obszar podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej.

Istniejące formy ochrony przyrody:

- Kępa Bazarowa - rezerwat przyrody,
- Las łągowy nad Nogatem - rezerwat przyrody,
- Mątawy - rezerwat przyrody,
- Rzeka Drwęca - rezerwat przyrody,

- Wielka Kępa - rezerwat przyrody,
- Wiosło Małe - rezerwat przyrody,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy - obszar chronionego krajobrazu,
- Gniewski - obszar chronionego krajobrazu,
- Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu - obszar chronionego krajobrazu,
- Nizina Ciechocińska - obszar chronionego krajobrazu,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Białej Góry - obszar chronionego krajobrazu,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kwidzyńskiej - obszar chronionego krajobrazu,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Szkarpany - obszar chronionego krajobrazu,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich - obszar chronionego krajobrazu,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły - obszar chronionego krajobrazu,
- Środkowożuławski - obszar chronionego krajobrazu,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Ujścia Nogatu - obszar chronionego krajobrazu,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wydm Śródlądowych na pld. od Torunia - obszar chronionego krajobrazu,
- Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego - park krajobrazowy.

1.2.3.3 Natura 2000 obszary siedliskowe Nieszawska Dolina Wisły

Kod obszaru: PLH040012

Powierzchnia: 3891,7 ha

Status formalny: Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej

Obszar położony w SE części Kotliny Toruńskiej będącej częścią Pradoliny Toruński-Eberswaldzkiej obejmuje 22,5 km odcinek Wisły wraz z terenami zalewowymi między Nieszawą a ujściem Drwęcy. Granice tego obszaru przebiegają wzdłuż krawędzi skarpy terasy zalewowej lub wałów przeciwpowodziowych. Teren ten związany jest z zasięgiem ostatniego zlodowacenia, a podstawowym współczesnym procesem geomorfologicznym jest akumulacja fluwialno powodziowa. Podłoże terasy zalewowej stanowią mady, przy czym w pobliżu koryta rzeki występują piaski i mady piaszczyste a dalej od niego mady średnie i ciężkie. Przy średnim stanie wód teren zajmuje koryto rzeki z wynurzającymi się okresowo piaszczysto-mulistymi ławicami, które porasta efemeryczna roślinność (*Bidentetea tripartitii*, *Isoeto-Nanojuncetea*). Nieco wyniesione i okresowo zalewane są

tereny nadbrzeżne z wyspami po części połączone ze stałym lądem przez groble poprzeczne (Kępa Dzikowska). Występują tu także ciągi starorzeczy; w nich i w spokojnych odcinkach rzeki rozwija się roślinność wodna, a na ich brzegach szuwały. Obwałowania usypane w XX wieku osłaniają większą część lewego i niewielką prawego brzegu. Na omawianym terenie zanotowano obecność 10 rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, 12 gatunków z załącznika II tej Dyrektywy (szczególnie bogata fauna ryb z minogiem rzecznym i introdukowanym łososiem atlantyckim) oraz 35 gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Na tym terenie stwierdzono szereg chronionych gatunków roślin. Utrzymują się tu reliktowe stanowiska psammofitów. Na terenach zalewowych, ale już poza wałem przeciwpowodziowym znajdują się najbogatsze w Polsce stanowiska halofitów w Ciechocinku wokół tężni i zasolonych cieków. Obszar ten jest miejscem gniazdowania wielu rzadkich i zagrożonych wyginięciem w Polsce i Europie środkowej gatunków ptaków, związanych z dolinami dużych nieuregulowanych rzek. Obecność wielu piaszczystych wysp i płytczn w korycie powoduje, że teren ten stanowi ważne miejsce żerowania i odpoczynku dla ptaków migrujących. W okresie zimowym na obszarze tym odnotowano duże koncentracje w awifauny wodno-błotnej, dla której warunkiem przetrwania są duże niezamarzające odcinki rzeki. Obszar obejmuje część ekologicznego korytarza Wisły, który został identyfikowany jako teren priorytetowy dla ochrony w sieciach ECONET i IBA, ważnego dla migracji wielu gatunków. Jediną dotychczasową formą ochrony przyrody na tym terenie są obszary chronionego krajobrazu.

Zagrożenia:

Dla zbiorowisk roślinnych brzegów Wisły zależnych od okresowego zalewania i wynurzania największym zagrożeniem jest zmiana stosunków wodnych, związana z ewentualną realizacją planów budowy Kaskady Dolnej Wisły: trwałe zalanie, obwałowanie. Dla muraw, zarośli i lasów kserotermicznych - z jednej strony zaniechanie dotychczasowego ekstensywnego użytkowania (zarzucenie pasterstwa, nawożenie) co przyspiesza eutrofizację i naturalną sukcesję a z drugiej strony gospodarka leśna (zalesianie, odnawianie). Dla terenów podmokłych (lasy bagienne, łągi olszowo-jesionowe, łąki trzęślicowe, turzycowiska szuwały) najgroźniejsze jest odwadnianie, osuszanie, zasypywanie. Dla umiarkowanie wilgotnych żyznych lasów (grądy, lasy wiązowo-jesionowe) niewłaściwa gospodarka leśna co prowadzi do zmiany składu gatunkowego i zakwaszenia siedliska. Dla wszystkich siedlisk - presja budownictwa, składowiska, zanieczyszczenia i

dzikie wysypiska. Zagrożenia dla fauny stanowią melioracje, pogłębianie koryta Wisły i likwidowanie piaszczystych wysp w nurcie rzeki, zbyt wczesne pokosy traw a lokalnie - intensyfikacja produkcji rolnej, wycinanie łągów i starych pojedynczych drzew, silna penetracja ludzka i kłusownictwo.

Ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych

(z Zał. I Dyr. Siedliskowej), w tym siedliska priorytetowe(*):

- wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (*Corynephorus*, *Agrostis*)
- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*
- zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri p.p.* i *Bidention p.p.*
- murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis-Festucion pallentis*) *
- ziołorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
- grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłkowe) *
- łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)

1.2.3.4 Inne obszary i obiekty chronione

Gmina Graniczy z Rezerwatem Ciechocinek oraz OChrK Wydmowy na południe od Torunia, a blisko jej granicy znajduje się obszar siedliskowy NATURA 2000 wydmy Kotliny Toruńskiej. Na terenie Gminy zewidencjonowano 12 **użytków ekologicznych**, zajmujących łącznie powierzchnię ok. 12,99 ha. Zlokalizowane są głównie w dwóch miejscowościach: Rożno-Parcele i Grabie, głównie w dolinie Tążyny.

Według wydanych dwóch decyzji (tj. decyzji nr 261/59 i decyzji nr 263/59 z dnia 31.12.1959 r. PWRN w Bydgoszczy), na terenie gminy Aleksandrów Kujawski, zlokalizowanych jest 8 obiektów zakwalifikowanych jako **pomniki przyrody**. Drzewa pomnikowe (dwa dęby i 6 lip) zlokalizowane są na cmentarzu w miejscowości Służewo.

1.3 Turystyka

Gmina Aleksandrów Kujawski znana jest nie tylko z rolnictwa, ale przede wszystkim ze wspaniałych walorów przyrodniczo-geograficznych i kulturowych. Ogromną odgrywa rzeka

Wisła i niecka rzeki Tążyny. Dolina rzeki Wisły z uwagi na walory mikroklimatyczne oraz nadwiślańskiego krajobrazu stała się podstawą utworzenia obszaru chronionego krajobrazu „Nizina Ciechocińska”. O atrakcyjności regionu decydują liczne zabytki kultury i architektury. Atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe regionu zapewniają bardzo dobre warunki turystyki i rekreacji. Stwarzają możliwość uprawiania sportów wodnych, wędkarstwa, wycieczek pieszych i rowerowych, amatorskiej jazdy konnej itp. Warunkiem sprzyjającym dla wypoczynku w rejonie niecki rzeki Wisły i Tążyny jest tu sąsiedztwo lasu umożliwiającego dalsze i bliższe spacerowanie oraz bliska odległość do miasta Aleksandrów Kujawski i Ciechocinka. Przez teren Gminy Aleksandrów Kujawski przebiega wiele atrakcyjnych tras turystycznych województwa, powiatu i trasa szlaku dziedzictwa kulturowego Europy – Szlak Bursztynowy.

Przez gminę Aleksandrów Kujawski przebiegają szlaki turystyki pieszej i rowerowej:

	Szlak czerwony - Rowerowy, (63 km): Toruń - Brzoza - Otłoczyn - Ciechocinek - Raciążek - Nieszawa - Włocławek
	Wiślana Trasa Rowerowa • Odcinek prawobrzeżny: Dobrzyń nad Wisłą, Toruń, Chełmno, Grudziądz • Odcinek lewobrzeżny: Włocławek, Bydgoszcz, Świecie Długość szlaku w woj. kuj. pom. 210 km (odc. prawobrz.), 244 km (odc. lewobrz.)
	Szlak Żółty tzw. „Kujawski” - (25 km): Podole – Ciechocinek – Aleksandrów Kujawski – Rożno -Parcele – Służewo.
	Szlak Czerwony im. Stanisława Noakowskiego – (36 km): Nieszawa – Raciążek - Ciechocinek – Wołuszewo – Otłoczyn – Czerniewice - Rudak – Toruń.
	Szlak czarny - szlak „Solny”, (11 km): Otłoczyn - Odolion – Kuczek
	Szlak zielony - „Krystynki” – (7,6 km): Ciechocinek – Kuczek – Raciążek.
	Szlak niebieski - szlak „Wiślany”, (8 km): Otłoczyn – Wołuszewo - Słońsk Dolny – Ciechocinek.

Kujawsko-Pomorski szlak Fryderyka Chopina:

- I trasa: Golub-Dobrzyń - Białkowo - Szafarnia - Bocheniec - Radomin - Ugoszcz - Obory - Kikół - Zbójno - Ruże - Dulsk - Sokołowo - Golub-Dobrzyń (85 km)
- II trasa: Toruń - Turzno - Golub-Dobrzyń - Działyn - Mazowsze - Obrowo (96 km)
- III trasa: Toruń - Służewo - Ciechocinek - Nieszawa - Osiećciny - Zgłowiączka - Sarnowo - Skaszyn - Izbica Kujawska - Świętosławice - Brdów - Modzerowo - Długie - Błenna - Kłóbka (165 km)
- IV trasa: Ciechocin - Dulnik - Golub-Dobrzyń - Białkowo - Płonko - Szafarnia (18 km)
- V trasa: Radomin - Szczutowo - Gulbiny - Wąpielsk - Radziki Duże - Noskowizna - Tomkowo - Rodzone - Płonne - Rętwiny - Bocheniec - Szafarnia (40 km)

Dość wysoki stopień lesistości gminy, jeziora, dolina rzeki Tążyny i rozległe kompleksy łąkowo-bagienne oraz Obszar Chronionego Krajobrazu „Nizina Ciechocińska” wraz z obszarami ochrony uzdrowskiej miasta Ciechocinek tworzą walory krajobrazowe, które stwarzają doskonałe warunki do wypoczynku, turystyki i rekreacji. Ważnym atutem przyrodniczo-rekreacyjnym gminy Aleksandrów Kujawski jest położenie w otoczeniu zasobów wód leczniczych miasta Ciechocinek.

Obszarem wyróżniającym się o walorach przyrodniczo-krajobrazowych jest Dolina Dolnej Wisty, która należy do korytarza ekologicznego o randze międzynarodowej. Gmina posiada dość dobre wyposażenie w infrastrukturę turystyczną: gastronomię, handel, kulturę i sport. W roku 2016 oficjalna statystyka publiczna odnotowała funkcjonowanie w gminie 1 obiektu hotelowego w trakcie kategoryzacji dysponującego 83 miejscami noclegowymi całorocznymi. Jest to znacząca poprawa oferty turystycznej pobytowej (wzrost w statystycznym ujęciu o 64%).

W Gminie w 2016 r. zatrzymało się 771 turystów zagranicznych, którym udzielono 1747 noclegów (czyli średni czas pobytu to 2-3 doby). Najwięcej w gminie odpoczywało turystów niemieckich (40% liczby wszystkich turystów zagranicznych). Dane te wskazują na

statystyczny skokowy wzrost liczby turystów zagranicznych w gminie (w roku 2015 oficjalna statystyka odnotowała tylko 10 osób).

Naturalnym konkurentem dla zatrzymania się w gminie jest bliska odległość od Ciechocinka oraz Torunia.

W gminie działają także inne pojedyncze obiekty oferujące noclegi, takie jak: gospodarstwa agroturystyczne, zajazdy, ośrodki wypoczynkowe.

Atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe regionu zapewniają bardzo dobre warunki turystyki i rekreacji. Stwarzają m.in.: możliwość uprawiania sportów wodnych, wędkarstwa, wycieczek pieszych i rowerowych oraz amatorskiej jazdy konnej. Atrakcje przyrodnicze uzupełnia szereg cennych zabytków architektury świeckiej. Początki osadnictwa dokumentują archeologiczne badania terenowe, grodziska w Grabiu i w Otłoczynie.

1.3.1 Zabytki

Gmina Aleksandrów Kujawski wyróżnia się bogactwem różnego rodzaju zabytków, obiektów historycznych, które omówiono poniżej:

- **archeologiczne relikty osadnicze**

Na obszarze Gminy Aleksandrów Kujawski zlokalizowano i zewidencjonowano 549 stanowisk archeologicznych. Osadnictwo pradziejowe, średniowieczne i nowożytne grupuje się głównie na linii w okolicach:

1. Otłoczyn – Otłoczynek - Grabie
2. Służewo - Ośno - Ostrowąs
3. Opoczki - Opoki - Podgaj - Przybranowo - Poczalkowo
4. Przybranówek – Wilkostowo

- **założenia dworsko - parkowe i parki podworskie**

Na terenie gminy znajduje się 10 założeń dworsko - parkowych – zachowanych w bardzo różnym stanie, często w dużej części zniszczonych, zachowane fragmentarycznie, zniekształconych współczesnymi formami zagospodarowania. Stan zachowania i funkcjonowanie poszczególnych założeń przedstawia się następująco:

Grabie - zachowany dwór murowany, przebudowany, adaptowany na cele domu pomocy społecznej. Dawny park zachowany w pierwotnych granicach z czytelnymi elementami dawnej kompozycji tj.: ukształtowania terenu, układu wodnego, zachowanego starodrzewu.

Dawna rządcówka pełniąca okresowo funkcje szkoły oraz znajdujący się obok budynek gospodarczy zachowane są w dobrym stanie, przy czym rządcówka pełni dziś funkcje mieszkalne, jednocześnie w budynku znajduje się sklep spożywczy. Obydwa budynki znajdują się poza ogrodzeniem parku.

Opoczki - zachowany dwór pełni funkcje mieszkalne. Park o poważnie zredukowanym drzewostanie, z utrzymanym częściowo układem wodnym. Kompozycja przestrzenna czytelna w wybranych elementach: lokalizacji dworu, ukształtowania terenu parku, rozlokowaniu starodrzewu. Układ przestrzenny parku zniekształcony ubytkami w drzewostanie a także swobodnym rozwojem samosiewu drzew i krzewów.

Ostrowąs - zachowany dwór zamieszkały, wyremontowany. Park o układzie kompozycyjnym zniekształconym samosiewem drzew i krzewów.

Ośno - zachowany dwór zamieszkały, zniekształcony współczesnymi remontami, park o zredukowanym drzewostanie.

Plebanka - zachowany dwór zamieszkały, park o układzie kompozycyjnym zniekształconym redukcją starodrzewu oraz samosiewem drzew i krzewów.

Początkowo - zachowany park z bogatym starodrzewem i utrzymanym układem wodnym.

Przybranowo - zachowany dawny dwór pełni funkcje mieszkalne wielorodzinne. Dawny park zachowany w formie szczątkowej, w postaci pojedynczego starodrzewu.

Słomkowo - zachowany dwór o utrzymanej funkcji mieszkalnej. Park o układzie kompozycyjnym zniekształconym redukcją starodrzewu oraz samosiewem drzew i krzewów.

Służewo - z dawnego założenia pałacowo - parkowego zachowany park usytuowany w centrum wsi nad brzegiem jeziora, z zachowanymi śladami powojennego zainwestowania na cele rekreacyjne.

Zduny - zachowane skrzydło dworu o utrzymanej funkcji mieszkalnej. Układ kompozycyjny parku zniekształcony samosiewem drzew i krzewów.

- **założenia kościelne**

Zachowane na terenie gminy założenia kościelne w Grabiu, Ostrowąsie, Otłoczynie i Służewie nadal pełnią swoją funkcję. Znajdują się w dobrym stanie technicznym.

- **cmentarze**

Na terenie gminy znajdują się:

– cmentarze rzymskokatolickie w Grabiu, Ostrowąsie, Otłoczynie i Służewie są nadal czynne. Ich stan utrzymania jest dobry.

– cmentarze ewangelicko - augsburskie w Nowym Ciechocinku, Otłoczynie, Pininie uległy poważnej dewastacji. Nagrobki zachowane w stanie szczątkowym, nieczytelne układy kompozycji przestrzennej, intensywny rozwój samosiewu drzew i krzewów.

– cmentarz żydowski w Służewie pozbawiony dawnych elementów.

- **budownictwo murowane i drewniane**

Szczególność przedstawia zabudowa mieszkalna murowana i drewniana wsi Otłoczyn, związana z kolonią protestantów mieszkańców osiedla „Komornickie Budy” - pracowników komory celnej i pograniczników. Poza tym na uwagę zasługują pojedyncze domy w Nowym Ciechocinku i w Służewie.

- **obiekty techniki**

Szczególność przedstawia zespół kolejowy w Otłoczynie zachowany w kompleksie zabudowy z końca XIX w. obejmujący zabudowania kolejowe, pocztę oraz kolonię mieszkalną pracowników pogranicza. Z zespołem kolejowym w ścisłym związku pozostaje linia kolejowa z Włocławka do Torunia. Ważnym obiektem techniki jest także zespół młyna w Służewie

z młynem, budynkami mieszkalnymi i gospodarczymi, utrzymanymi w dobrym stanie technicznym.

- **aleje i szpalery**

Na terenie gminy odnotowano 9 alei i 2 szpalery starodrzewu. Drzewa znajdują się w dobrym stanie zdrowotnym, wymagają bieżących prac pielęgnacyjnych.

- **kapliczki, pomniki i miejsca pamięci**

Wyodrębnione na terenie gminy kapliczki pochodzą przede wszystkim z okresu bezpośrednio po II wojnie światowej tj. z lat 1945-46. Ich umiejscowienie w terenie wiąże się z zakończeniem wojny i uzyskaniem niepodległości. Z wyzwoleniem kraju związane są także niektóre pomniki pamięci. Dodatkowo szczególną uwagę zasługują dwa pomniki zlokalizowane w parku w Służewie poświęcone Fryderykowi Chopinowi, któremu przypisywano pobyt w Służewie z wizytą u rodziny Wodzińskich - dawnych właścicieli Służewa.

- **zespoły ruralistyczne**

Wyodrębnia się na terenie gminy Aleksandrów Kujawski następujące zespoły ruralistyczne, podlegające ochronie: wsi Otłoczyn, wsi Służewo.

1.3.2 Rys historyczny

Około czternastu tysięcy lat temu po wycofaniu się lądolodu skandynawskiego człowiek pojawił się tutaj w grupach łowiecko - zbierackich. Ślady jednego z najstarszych obozowisk ludności schyłkowego paleolitu odkryto w Wołuszewie nad prawym brzegiem rzeki Tążyny. Wiedzę o wczesno agralnych społeczeństwach Nizy oraz rozwojem kulturowym społeczeństw Kujaw w neolicie i początkach epoki brązu zawdzięczamy programowi studiów prowadzonych przez wiele lat ubiegłego wieku przez Zakład Prahistorii Polski (Aleksandra Cofta - Broniewska, Aleksander Koško „*Historia pierwotna społeczeństw Kujaw*”). Dzisiaj te osady to wsie Gminy Aleksandrów Kujawski takie jak: Goszczewo, Podgaj, Przybranowo, Przybranówek, Wilkostowo, Opoki, Opoczki, Grabie i Otłoczyn.

Spółeczeństwa te posiadały umiejętności uprawy rolnictwa, obróbki kamienia przez gładzenie i wiercenie otworów, chowu bydła, wyrobu ceramiki, tkactwa i posługiwania się łukiem. Należeli do tzw. kultury pucharów lejkowych, kultury amfor kulistych (około 4500 lat p.n.e.) i kultury ceramiki sznurowej (około 2500 lat p.n.e.).

Najstarsze szlaki bursztynowe kształtowały się już w epoce brązu (1700-650 p.n.e.). W III w. p.n.e. szlak bursztynowy do brodu na Wiśle w Otłoczynie spopularyzowali Celtowie, a po nich (I-IV w. n.e.) przejęli go i rozwinęli Rzymianie. Znajdywanie monet rzymskich w Otłoczynie świadczy o bardzo ożywionych stosunkach handlowych przy okazji sprowadzania bursztynu.

Cytowane studia wniosły szczegółowy wizerunek kujawskiego odcinka szlaku. Jego przebieg wyznaczają m.in. wysepki osadnicze, zajmujące powierzchnie o średnicy 1,5-2,5 km, rozmieszczone w regularnych odstępach mniej więcej około 20 km od siebie. W sumie na odcinku Konin – Otłoczyn spotykamy pięć takich skupień; zlokalizowanych w rejonie Paniewa, Kościeszek, Kruszy Zamkowej oraz Gąsek i Opok. Poszczególne skupienia, a ściślej biorąc ich osady centralne pełniły funkcje punktów etapowych, to jest punktów zatrzymania się wędrujących handlowym szlakiem bursztynowym podróżnych, gdzie mieściły się też stacje wymiany towarów.

Ostatnim jednym z kluczowych punktów w organizacji kujawskiego odcinka szlaku bursztynowego – w jego najbardziej znanej, złożonej wersji; ze schyłku starożytności – jest przeprawa w Otłoczynie. Przeprawa kończy fragment szlaku zawartego pomiędzy Wartą a

Wisłą, którego centralny system osadniczy usytuowany był w rejonie Kruszy Zamkowej koło Inowrocławia.

System ów w efekcie najnowszych badań profesor Aleksandry Cofta-Broniewskiej można identyfikować ze znanym z przekazu Klaudiusza Ptolemeusza emporium Askaukalis. Z rejonu emporium znane są najbardziej złożone kompleksy źródeł dokumentujących miejscowe bursztyniarstwo.

W Otłoczynie stwierdzono, jak dotąd, istnienie zaledwie 6 stanowisk archeologicznych, w tym dwu cmentarzysk i jednej osady. Nie jest to silny zespół osadniczy, szczególnie gdy się weźmie pod uwagę, że stanowi pozostałość osadnictwa aż z pięciu stuleci (I wiek n.e. - IV wiek n.e.). Słabe gleby pozwalały uprawiać jedynie żyto a na terenie zalewowym len i wiklinę, hodować świnie, kozy i owce. Istniało warzelnictwo soli, garncarstwo, wikliniarstwo i tkactwo. Prawdopodobnie istniało małe centrum metalurgii (resztki żużlu).

Bród na Wiśle okazał się strategicznym miejscem, potwierdzają to wykopaliska. Na terenach nadwiślańskich odkryto umocnienia z pali drewnianych i szczątki poległych w bojach wojów. Karol Bunsch w kilku swoich powieściach historycznych wymienia Otłoczyn i opisuje obronę przeprawy strzeżonej przez polskich rycerzy.

Pierwsza notowana wzmianka o Otłoczynie pochodzi z 1015 roku. Słońsk, o którego istnieniu wspomina Jan Długosz sugerując, że gród istniał już w 1043 roku. Najstarszym znanym właścicielem ziemskim, który posiadał dobra w tych okolicach był Wojśław (+ po 1120) z rodu Powalów (Ogończyków), który posiadał m.in. Otłoczyn i Ostrowąs. Otłoczyn został w 1191 r. подарowany przez Ogończyków Klasztorowi Norbertanek ze Strzelna, a potem wszedł w skład dóbr Biskupów Kujawskich w Kruszwicy. Inne posiadłości Ogończyków Opoki i Ostrowąs w XIII w. również weszły w skład własności kościelnej - należały do Biskupów Płockich. Otłoczyn w dokumencie z 1215 r.: *„na mocy układu opata z Trzemeszna z Biskupem Kujawskim Bartonem pozostał w posiadaniu biskupa. Według tegoż, dziedzicem tej wsi był kiedyś Sasin, ojciec Gedki Biskupa Mazowieckiego. Gedko następnie zamienił tę wieś z pewnym Klemensem na Latowice. Klemens umieszczając córkę w klasztorze strzeleńskim, dał z nią i wieś. Klasztor zaś zamienił ją z Biskupem Kujawskim Michałem na młyn Quetsen.”*

W roku 1235 książę Konrad I Mazowiecki wystawił dokument, w którym przekazał w wieczną dzierżawę sprowadzonemu przez siebie Zakonowi Krzyżackiemu dwie warzelnie soli w Słońsku, za co był on (zakon) zobowiązany do świadczenia deputatów solnych

dworom księcia i biskupa. Niewątpliwie w tym samym czasie, kiedy powstawały warzelnie soli w Otłoczynie powstały one również na terenie osady, która w okresie osiedlania się tu Słowian przyjęła nazwę od nich zaczerpniętą – Słońsk. Pewne jest, że Parafia Słońsk należy do najstarszych w Polsce, była erygowana pod koniec X wieku, być może już w roku 966 po przyjęciu chrześcijaństwa przez Polan. Był on siedzibą kasztelanii i grodem książęcym wzmiankowanym w dokumencie mogileńskim już 1065 roku. Gród ten rozwijał się i w pierwszej połowie XIII wieku uzyskał miano kasztelanii. Drugą najstarszą parafią erygowaną w XII wieku jest niewątpliwie Parafia Ostrowąs. Od XIII wieku tereny obecnej gminy Aleksandrów Kujawski znajdowały się w granicach kasztelani słońskiej, wchodzącej wówczas w skład dzielnicy Konrada Mazowieckiego i jego syna Kazimierza Konradowica.

Wiek XIII i początek wieku XIV to okres rozwoju regionu, a także okres licznych niepokojów wewnętrznych i zewnętrznych, w dużym stopniu związanych z osiedlonymi w Ziemi Chełmińskiej Krzyżakami. Konflikty z Krzyżakami doprowadziły do wojny polsko – krzyżackiej w latach 1327 - 1332, w wyniku której doszło do przejściowego opanowania Kujaw przez Krzyżaków, przy jednoczesnym totalnym zniszczeniu całej prowincji. Po opanowaniu dzielnicy brzesko -kujawskiej Krzyżacy utworzyli komturie w Brześciu i Kowalu oraz wójtostwo w Przedczu.

Kujawy powróciły do Korony dopiero w wyniku pokoju zawartego w 1343 r. w Kaliszu, przy czym podzielono je wówczas na dwa województwa: inowrocławskie i brzesko – kujawskie. Do 1377 r. obszar kasztelani słońskiej pozostawał w rękach Władysława Białego, następnie wraz z Kujawami inowrocławskimi i ziemią dobrzyńską nadany został Władysławowi Opolczykowi jako lenno, które w 1393 r. zostało odebrane przez Władysława Łokietka, ale bez ziemi dobrzyńskiej.

W tym okresie szczególną rolę obronną dla tego terenu stanowiło Służewo z wieżą ufortyfikowaną przez Sędziwoja z Szubina. W styczniu 1411 r. w okolicach Służewa przebywał Władysław Jagiełło a w końcu 1454 r. Kazimierz Jagiellończyk. W okresie wojny z zakonem krzyżackim 1409-1411, w dniu 24 czerwca 1410 r. w pobliskim Murzynnie miała miejsce potyczka z krzyżakami, a w dniu 6 sierpnia 1409 r. w czasie umacniania granicy w Służewie przebywał marszałek królestwa Zbigniew z Brzezia. W 1414 r. w Grabiu toczyły się rokowania z zakonem na temat uregulowania spraw spornych. W czasie wojny 13-letniej, 1454-1466, na polach pod Opokami miał miejsce sejmik szlachty małopolskiej szykującej się do walk z zakonem oraz obradującej nad propozycjami przywilejów dla szlachty, przyjętych

później, jako przywileje nieszawskie. Ostateczne zakończenie konfliktów z Krzyżakami zagwarantował pokój w Toruniu w 1466 r.

W XV w. Służewo było niewielkim miastem, jednym z najmniejszych miast kujawskich. Dowodzi tego wykaz kontyngentów piechoty miejskiej na wyprawę malborską z 1458 r., w którym Służewo określane jako "oppidum" wystawić miało 2 osoby. W porównaniu z Radziejowem, który miał wystawić 10, Inowrocławiem 20 lub Brześciem 30 zbrojnych.

W XVI w. Służewo nadal było głównym ośrodkiem omawianego obszaru z pałacem, kościołem (z którego wieży można było zobaczyć Toruń), ze szpitalem z 7 łózkami w 2 izbach. Majątek (klucz) służewski był wówczas największym w województwie inowrocławskim.

Podstawą bogactwa mieszkańców była sól, której warzenie straciło na znaczeniu dopiero pod koniec XIV wieku, kiedy głównym źródłem soli stały się żupy wielickie i bocheńskie. Od tego czasu Słońsk tracił swe znaczenie, aż w 1598 roku parafię tą opisano jako wieś Słońsko. Wieś rozłożona była na 25 łanach, a zamieszkiwało ją 24 kmieci. Dość zamożnych, bo jeden z nich sam ufundował kaplicę przy kościele. Wieś położona była na dość nisko położonym terenie, przez co nie lada utrapieniem były powodzie, a po jednej z nich Wisła zmieniła koryto i Słońsk znalazł się na lewym brzegu Wisły (rzeka miała naonczas koryto przesunięte ku zachodowi). Jako właściciele wsi wymienia się Służewskich, Karnkowskich, Dziewanowskich, Niemojewskich i Kościelskich. Liczne powodzie i zarazy sprawiły, że właściciele wsi zaczęli ściągać olenderskich i niemieckich osadników, zwłaszcza luteran i menonitów. Mianem tym, określano wszystkich osadników osiedlających się na zalanych lub podmokłych gruntach w Rzeczypospolitej. Byli wśród nich Holendrzy, Fryzowie, Flamandowie, Fallandowie, Szkoci, Niemcy z Nadrenii, Czesi i Węgrzy. Wspaniale opanowali skomplikowaną technikę budowania ziemnych umocnień, które służyły w celu ochrony polderów zalewowych. Razem budowali domy, młyny, tamy i zapory, cechowali się wielką pracowitością i wytrwałością w swoich przedsięwzięciach. W Otłoczynie, Słońsku wzdłuż kanałów melioracyjnych, grobli, występują dziś odnawiane a przez nich kiedyś sadzone, przepiękne wierzby. Zwyczaj ten i pierwsze sadzonki drzew, z których przycinane gałęzie, co roku, służyły im do budowy ziemnych umocnień, wprowadzili Olędrzy na terenach od Żuław po Mazowsze. Jak podają przekazy osadników osiedlano w Słońsku (1605r.) i okolicznych wioskach:, Otłoczyn (1598r.), Wołuszewo (1628r.). Osadnicy gospodarzyli inaczej niż rdzenni mieszkańcy. Domy budowali na specjalnych nasypach (tzw.: trepy), zaś pola przecinali rowami odwadniającymi. Od 1638 roku w domu rodziny Mielke działała szkoła

olenderska. Często przyczyną sporów pomiędzy osadnikami a starostwem było niewypełnianie obowiązku dbania o wał przeciwpowodziowy (specjalne przywileje w zamian za tą daninę nadał osadnikom Władysław Waza w 1635 roku).

Następne lata aż do pierwszej połowy XVII w. były okresem ponownego rozwoju regionu. Kryzys I połowy XVII w., na który następnie nałożyły się zniszczenia wojenne przede wszystkim związane ze szwedzkim "potopem", wojny z Zakonem i skutki rozejmu Lubomirskiego, spowodowały zubożenie i wyludnienie Kujaw. Kolejne zniszczenia przyniosły pierwsze lata XVIII w. związane z przemarszem przez teren Kujaw wojsk polskich, szwedzkich, saskich, rosyjskich, związanych z toczoną wojną północną.

W 1707 r. Kozacy zdobyli Włocławek i dokonali spustoszenia okolic. Znaczne spustoszenie spowodowały również szerzące się w czasie wojen choroby epidemiczne. Po 1710 r. sytuacja polityczna kraju zaczęła się normować i przez 60 lat Kujawy przeżywały względny spokój.

Jednak panujący wówczas ogólny brak stabilizacji politycznej kraju i wydarzenia związane z konfederacją barską doprowadziły do wkroczenia na Kujawy wojsk pruskich i I rozbioru. W wyniku II rozbioru część terenów Kujaw znalazła się w zaborze rosyjskim w guberni warszawskiej w powiecie nieszawskim. Granica przebiegała na rzece Tążynie. Ostatecznie w owych czasach granicę w Otłoczynie delimitowano w 1823r. Jej opis od strony protektoratu rosyjskiego z tych czasów: *„Zacząwszy od Wisły, gdzie stał czerwony krzyż, postawiono pierwszy słupek graniczny z orłem bez numeru. Od tego punktu granica idzie nad strugą Tążyną pomiędzy łąkami holendrów Wołuszewa z polskiej i Otłoczyna z pruskiej strony, aż do okupnika Drozdowskiego, a w tym dystansie postawiono także dwa słupki także bez numeru, dalej przez dawny trakt z Nieszawy do Torunia przy posterunku Wygoda, gdzie istniał szlangban zamykany i czatownia kozacka, ze strony pruskiej zaś stał młyn Kuth, gdzie nad strugą ustawiono słupek nr 74 (pierwszy budynek sioła Otłoczynek i dalej w górę rzeki Tążyny aż do karczmy Pieczonka); dalej przy folwarku Ukleja, który żyd trzymał w dzierżawie, oraz środkiem lasów służewskich królewsko - pruskich do miasta Torunia należących przy szlangbanie na osadzie Rożen mianowicie na toruńskim trakcie, naprzeciw którego za mostem na pruskiej stronie jest karczma Pieczonka”.* W czasach Księstwa Warszawskiego obszar ten stał się terenem nadgranicznym. Początkowo komora celna zlokalizowana była w Służewie. Wpłynęło to na znaczny rozwój miasta. W latach 50-tych XIX w. grupa przemysłowców polskich i zagranicznych (niemieckich, belgijskich i in.) rozpoczęła starania

o zbudowanie linii kolejowej łączącej Królestwo Polskie z Rosją i Prusami oraz in. krajami zachodnio - europejskimi. Nową linię proponowano budować z Łowicza mającego już wówczas połączenie poprzez Skierniewice z Warszawą, przez Kutno, Włocławek, Toruń do Bydgoszczy. Władze rosyjskie odnosiły się początkowo negatywnie do tej inicjatywy i dopiero po wybudowaniu linii kolejowej z Bydgoszczy do Otłoczyna - ostatniej stacji przed granicą prusko - rosyjską, wyraziły zgodę na rozpoczęcie budowy kolei "nadwiślańskiej". W tym celu powołano Towarzystwo Kolei Żelaznych, które rozważało różne warianty przebiegu linii kolejowej, m.in. przez Włocławek, Nieszawę, Ciechocinek lub Brześć Kujawski i Służewo. Na budowę stacji granicznej wybrano tereny zaoferowane przez Władysława Trojanowskiego - wieś Białe Błota położoną w odległości 2 km od granicy przebiegającej wzdłuż rzeki Tążyny.

Po wybudowaniu linii kolejowej i stacji w Białych Błotach (później nazwanych Trojanowem a następnie Aleksandrowem) komorę celną przeniesiono ze Służewa do Trojanowa. Spowodowało to upadek miasta Służewa, a w konsekwencji w 1867r. utratę praw miejskich. Uruchomienie linii kolejowej odbyło się bez rozgłosu. Nowy szlak handlowy przebiegający przez Otłoczyn oficjalnie nazwano: „Drogą Żelazną Warszawsko – Bydgoską.” Jak podawał ówczesny Tygodnik Ilustrowany nr 174 z 1863 roku: *„Na pamiątkę zbudowania drogi bydgoskiej wykonano w Brukseli medal z brązu, mający około 3 cali średnicy. Medal ten przedstawia z jednej strony parochód w biegu, a z drugiej wymienione są nazwiska założycieli towarzystwa drogi żelaznej, członków rady zarządzającej, byłego dyrektora i starszego inżyniera naczelnie prowadzącego budowę.”*

W 1915 r. Kujawy znalazły się w obrębie General - Gubernatorstwa Warszawskiego. Po zakończeniu I wojny światowej następowały kolejne zmiany w układach administracyjnych kraju, w związku, z czym tereny gminy wchodziły kolejno w skład: województwa warszawskiego powiatu nieszawskiego (przy czym od 1932 – 1975 r. siedzibą powiatu był Aleksandrów Kujawski), a od 1937 r. w skład województwa poznańskiego, od 1938 r. województwa pomorskiego. W czasie II wojny światowej tereny gminy włączono do Rzeszy. W 1945 r. omawiane tereny włączono do woj. bydgoskiego, przy czym w 1948 r. zmieniono nazwę powiatu nieszawskiego na aleksandrowski. Od 1975 r. gmina Aleksandrów Kujawski należała do województwa włocławskiego, natomiast od 1999 r. województwa kujawsko - pomorskiego, przy czym Aleksandrów Kujawski ustanowiono siedzibą samorządowego

powiatu. Pod względem administracji kościelnej tereny te związane były zawsze z dwoma diecezjami włocławską i gnieźnieńską, a obecnie trzema włocławską, bydgoską i toruńską.

1.4 Rolnictwo w gminie

Gmina wiejska Aleksandrów Kujawski ma charakter typowo rolniczy. Gospodarstw prowadzących działalność rolniczą jest 916. Zajmują one powierzchnię 8538,60 ha. Średnia wielkość gospodarstwa wynosi ok. 9 ha. Przeważającą grupę stanowią niewielkie: od 1 do 5 ha - jest ich 294. Sporo jest także gospodarstw dużych powyżej 15 ha – 158.

Gmina stanowi żywnościowe zaplecze dla pobliskich miast: Aleksandrowa Kujawskiego, Ciechocinka i Torunia.

Tabela 2 Gospodarstwa rolne i ich powierzchnia wg rodzaju użytkowania gruntów

Użytkowanie gruntów	Ilość gospodarstw	Powierzchnia upraw ha
Grunty ogółem	916	8603,24
Użytki rolne ogółem	808	7945,39
Użytki rolne w dobrej kulturze	781	7844,83
Pod zasiewami	721	6595,40
Uprawy trwałe	96	123,76
Sady i ogrody	159	124,33
Łąki i pastwiska	492	996,64
Grunty ugorowane wraz z nawozami zielonymi	112	121,11

Źródło: Dane GUS, PSR 2010 r.

Grupa gospodarstw 15+ stanowi ilościowo mniej niż 18%, natomiast powierzchniowo ponad 54%. Od jakości gleb występujących na terenie Gminy uzależniona jest struktura gatunkowa upraw. Przeważają gleby słabe. Jedynie w środkowej, zachodniej i południowej części gminy występują gleby lepszej klasy bonitacyjnej. Gruntów najwyższych klas bonitacyjnych tj. II i III jest ok. 27%. Występują one głównie w rejonie wsi: Grabie, Opoczki, Opoki, Zduny, Przybranowo, Poczalkowo, Przybranówek, Służewo, Broniszewo, Ośno Drugie, Plebanka, Słomkowo i Ostrowąs. Znaczący udział w produkcji rolnej mają uprawy o mniejszych wymaganiach glebowo-wodnych takie jak żyto, mieszanki zbożowe, pszenżyto, ziemniaki,

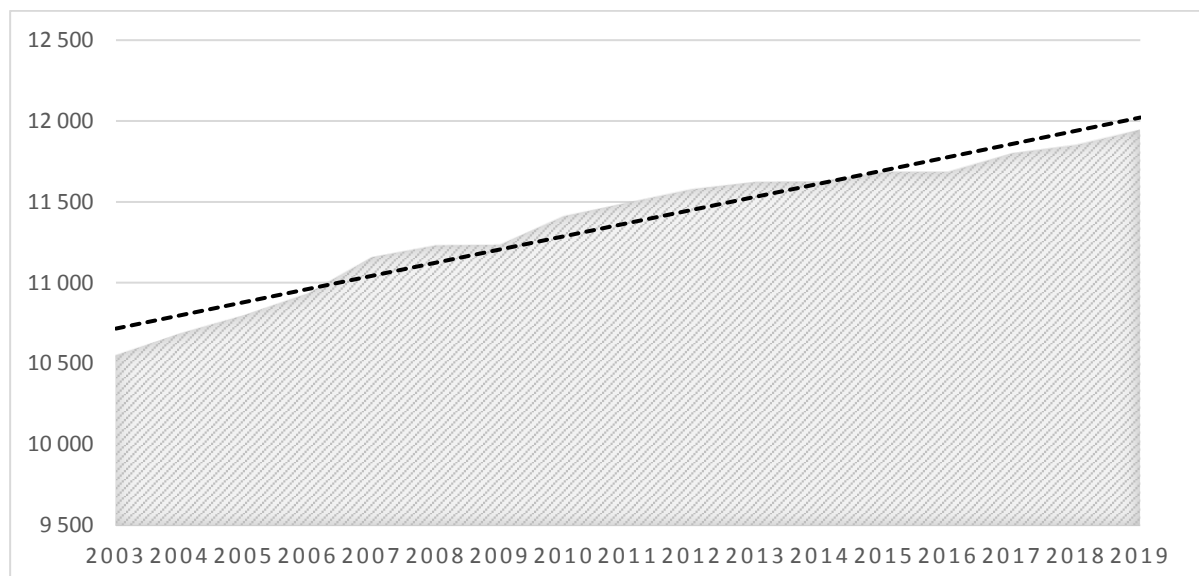

kukurydza. Część gleb występujących na terenie Gminy sprzyja również uprawie roślin na cele energetyczne np. wierzby energetycznej, która ma stosunkowo niskie wymagania. Zestawienie powierzchni upraw jednoznacznie wskazuje na dominujący udział zbóż w strukturze upraw Gminy. Bezpośredni wpływ na rodzaj upraw, oprócz jakości gleb, ma również produkcja zwierzęca. Część uzyskanych plonów jest wykorzystywana jako pasze. Na terenie Gminy funkcjonuje ponad 600 gospodarstw hodujących zwierzęta. Dominujący kierunek stanowi hodowla drobiu - działa tu kilkanaście kurników. Największe z nich znajdują się w miejscowościach: Chrusty, Kuczek, Nowy Ciechocinek, Otłoczyn, Wygoda. W Rudunkach działa zakład przetwórczy przemysłu mięsnego. W Gminie 535 gospodarstw posiada ogółem 884 ciągniki.

1.5 Ludność gminy

Gminę Aleksandrów Kujawski zamieszkuje 11909 mieszkańców (na podstawie danych ewidencji ludności Urzędu Gminy). Najliczniej zasiedlone są sołectwo Służewo, zamieszkiwane przez 1410 mieszkańców, zaś najmniejszymi są sołectwa: Białe Błota - 95, Chrusty - 111 i Zduny – 120 mieszkańców. W porównaniu z rokiem 2000 (10401 mieszkańców) liczba ludności zamieszkującej na terenie gminy wskazuje na trend rosnący.

Wykres 1 Zmiana liczby ludności w latach wraz z linią trend

Gminę charakteryzuje dodatni przyrost naturalny na poziomie ok. 3 (wartość w liczbach bezwzględnych na 1000 mieszkańców).

Tabela 3 . Ludność gminy wg. miejscowości – zameldowani na pobyt stały i czasowy

Miejscowość	Ulica	Mieszkańcy		
		stali	czasowi	aktualni
BIAŁE BŁOTA		82		82
BRONISZEWO		126	4	130
CHRUSTY		42		42
GOSZCZEWO		133		133
GRABIE		261	9	270
KONRADOWO		167	4	171
KUCZEK		127		127
ŁAZIENIEC		38	4	42
	ALEJA DANILEWICZ ZIELIŃSKIEJ	9		9
	CZESŁAWA MIŁOSZA	3		3
	EDWARDA STACHURY	315	3	318
	FELIKSA STAMMA	13		13
	GEN.JÓZEFA BEMA	3		3
	IGNACEGO MOŚCICKIEGO	23		23
	IGNACEGO PADEREWSKIEGO	17		17
	KAZIMIERZA GÓRSKIEGO	14		14
	KAZIMIERZA PUŁASKIEGO	3		3
	KRÓTKA	10		10
	LEŚNA	4		4
	MACIEJA RATAJA	10		10
	ORLA GÓRA	12		12
	ORZECHOWA	1		1
	OSIEDLE BOLESŁAWA CHROBREGO	25		25
	PODGÓRNA	12		12
	POLANKI	9		9
	POLNA	30	2	32
	SPACEROWA	9		9
	SPORTOWA	14		14
	WIDOK	8		8

Miejscowość	Ulica	Mieszkańcy		
		stali	czasowi	aktualni
	WIEJSKA	53	1	54
	WINCENTEGO WITOSA	18	1	19
	WŁADYSŁAWA REYMONTA	9		9
	WOJSKA POLSKIEGO	8		8
	WSPÓLNA	37		37
	Razem	707	11	718
NOWA WIEŚ		81		81
NOWY CIECHOCINEK		306	11	317
ODOLION	DRZEWNA	10		10
	DWORCOWA	126	1	127
	ELIZEJSKA	12		12
	KOLEJOWA	30	3	33
	KROKUSOWA	17	2	19
	KRÓTKA	49		49
	KWIATOWA	65		65
	LEŚNA	6		6
	LIPOWA	12		12
	MIŁA	13		13
	MŁODZIEŻOWA	76	1	77
	OKRĘŻNA	143		143
	PIASKOWA	126		126
	RELAKSOWA	30	2	30
	SOSNOWA	33		33
	SPOKOJNA	3		3
	SZOSA CIECHOCIŃSKA	38	2	40
	ŚWIERKOWA	17		17
	ZAUŁEK	24		24
	ZIELONE ZACISZE	9		9
	Razem	839	11	850
OPOCZKI		160		160
OPOKI		254		254
OSTROWAŚ		419	1	420
OŚNO		450	3	453
OŚNO DRUGIE		209	2	211
OTŁOCZYN	BRZozowa	13		13
	CIECHOCIŃSKA	48		48

Miejscowość	Ulica	Mieszkańcy		
		stali	czasowi	aktualni
	DRZEWNA	10		10
	KRÓTKA	4		4
	LEŚNA	53		53
	ŁĄKOWA	3		3
	PIASKOWA	16		16
	POCZTOWA	17		17
	SOSNOWA	11		11
	SZLAK BURSZTYNOWY	156	2	158
	TORUŃSKA	67		67
	WIERZBOWA	8		8
	Razem	406	2	408
OTŁOCZYNEK		13		13
PININO		29		29
PLEBANKA		240	3	243
POCZAŁKOWO		116	3	119
POCZAŁKOWO-KOLONIA		92		92
PODGAJ		188		188
PRZYBRANOWO		575	4	579
PRZYBRANÓWEK		134		134
ROŻNO-PARCELE		36	1	37
	AKACJOWA	46		46
	AZALIOWA	18		18
	CHABROWA	15		15
	DĘBOWA	40		40
	FIOŁKOWA	45	3	48
	HIACYNTOWA	75		75
	IRYSOWA	4		4
	JAGODOWA	4		4
	JARZĘBINOWA	24		24
	JAŚMINOWA	19	7	26
	JESIONOWA	2		2
	KALINOWA	23	3	26
	KAMELIOWA	40	1	41
	KONWALIOWA	221	2	223
	KROKUSOWA	214	5	219
	KWIATOWA	35		35

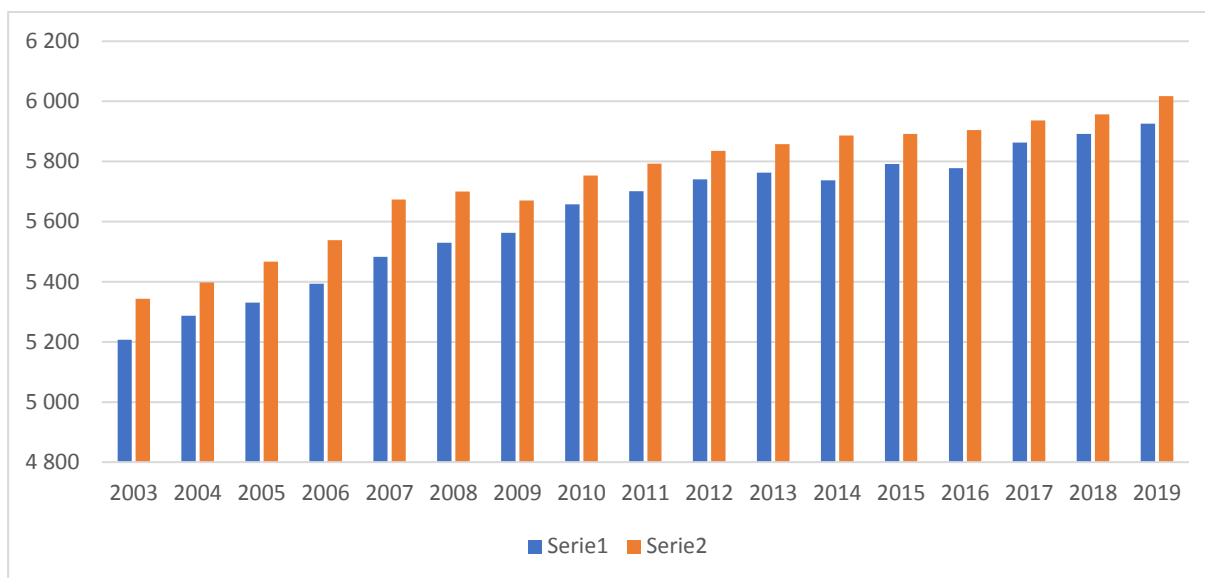
Miejscowość	Ulica	Mieszkańcy		
		stali	czasowi	aktualni
	LAWENDOWA	31		31
	LILIOWA	66		66
	MAKOWA	16	1	17
	MALINOWA	10		10
	NARCYZOWA	4		4
	RÓŻANA	13		13
	RUMIANKOWA	17		17
	SOSNOWA	9		9
	STORCZYKOWA	36		36
	TULIPANOWA	9		9
	WRZOSOWA	19		19
	Razem	1091	23	1114
RUDUNKI		167	12	179
	ADAMA ASNYKA	18	1	19
	CZESŁAWA MIŁOSZA	11	16	27
	FRANCISZKA KARPIŃSKIEGO	17		17
	JANA PAWŁA II	23		23
	KONSTANTEGO ILDE GAŁCZYŃSKIEGO	5		5
	KRZYSZTOFA KAMILA BACZYŃSKIEGO	8		8
	MARII KONOPNICKIEJ	6	2	8
	MUNDUROWA	27		27
	SŁAWOMIRA MROŻKA	2		2
	STANISŁAWA LEMA	11		11
	STAWOWA	33		33
	WISŁAWY SZYMBORSKIEJ	4		4
	WITOLDA GOMBROWICZA	19	1	20
	Razem	351	33	384
SŁOMKOWO		292		292
SŁOŃSK DOLNY		267	5	272
SŁUŻEWO	1000 LECIA	85		85
	BRZESKA	367	5	372
	CHOPINA	4		4
	JAŚMINOWA	12	1	13
	KASZTANOWA	4		4
	KSIĘŻYZNA	105	2	107
	MARII WODZYŃSKIEJ	41		41

Miejscowość	Ulica	Mieszkańcy		
		stali	czasowi	aktualni
	POLNA	197	2	199
	SPOKOJNA	43		43
	TORUŃSKA	244	7	251
	Razem	1102	17	1119
SŁUŻEWO-POLE		113	3	116
STARA WIEŚ		66		66
STARE ROŻNO		69		69
STAWKI		4		4
	ALEJA DANILEWICZ ZIELIŃSKIEJ	88	2	90
	GRANICZNA	25		25
	KOCHANOWSKIEGO	44		44
	KRĘTA	10		10
	KRÓTKA	27	1	28
	LEŚNA	15		15
	ŁĄKOWA	10		10
	MICKIEWICZA	5		5
	MIŁOSZA	41		41
	MIODOWA	18		18
	OKRĘŻNA	72	1	73
	OSIEDŁOWA	118		118
	PIASKOWA	42		42
	POGODNA	16		16
	SŁOWACKIEGO	8		8
	SOLANKOWA	6		6
	SPORTOWA	35		35
	SZKOLNA	92		92
	WIERZBOWA	17		17
	WSPÓLNA	48		48
	Razem	741	4	745
WILKOSTOWO		213	3	216
WOŁUSZEWO		741	10	751
WÓLKA		185		185
WYGODA		67		67
ZDUNY		120		120
ZGODA		162	7	169

Miejscowość	Ulica	Mieszkańcy		
		stali	czasowi	aktualni
	Razem	11736	173	11909

Źródło: dane Urzędu Gminy stan na dzień 31.12.2019 r.

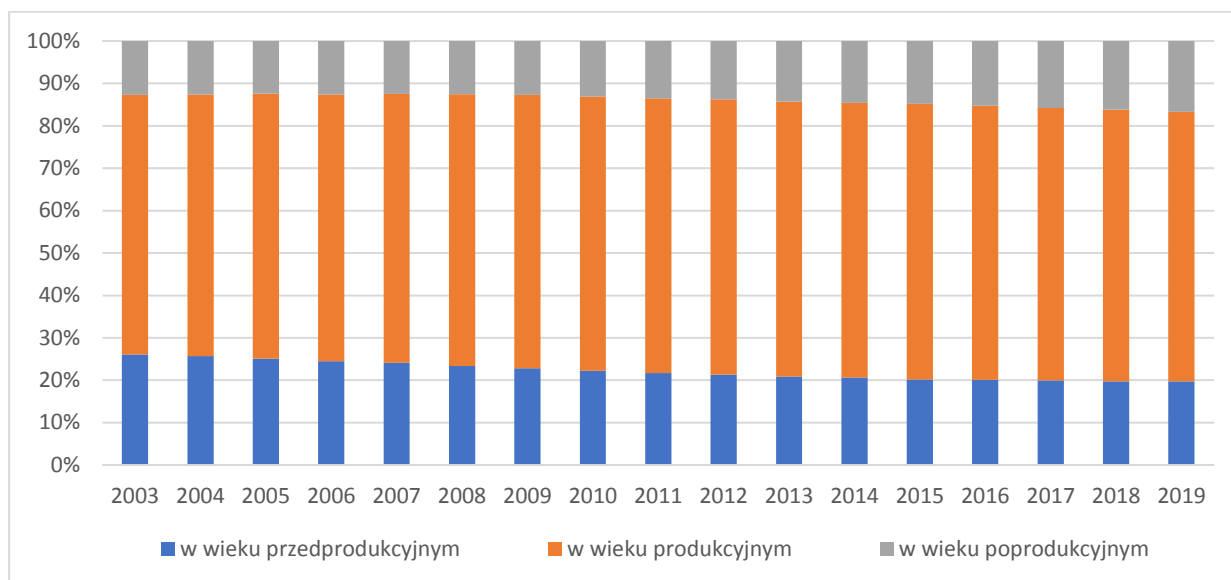
Wykres 2 Mężczyźni i kobiety – zmiany w ostatnich latach

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W gminie podobnie jak i w całym województwie zauważa się przewagę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Gęstość zaludnienia, wg danych za rok 2019, wynosi 91 osób / km² i prezentuje także stały trend wzrostowy. W strukturze ludności wyraźnie dominują osoby w wieku produkcyjnym. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (kobiety i mężczyźni poniżej 18 lat) to ok 20%, natomiast osoby w wieku poprodukcyjnym (kobiety powyżej 59 lat, mężczyźni powyżej 64 lat) stanowią zaledwie 16,7 % i wartość ta wolno, ale rośnie (patrz wykres poniżej).

Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Według danych PUP-u w Aleksandrowie Kujawskim liczba bezrobotnych wg stanu na koniec 2019 r. w powiecie wynosiła 2419 osób, w gminie 565. Szczegółową analizę poziomu bezrobocia na terenie powiatu i gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4 Rozszerzona informacja o bezrobociu gminie Aleksandrów Kujawski - stan w dniu 31.12.2019

Wyszczególnienie		PUP Aleksandrów Kuj.		g. Aleksandrów Kuj.	
		ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
1. Liczba bezrobotnych		2 419	1 290	565	323
w tym	poprzednio pracujący	2 088	1 084	489	270
	ze zwolnień grupowych	56	25	17	7
	z prawem do zasiłku	430	221	103	55
	osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	87	33	25	10
	posiadający gospodarstwo rolne	20	6	7	3
	bez kwalifikacji zawodowych	899	516	202	123
	bez doświadczenia zawodowego	533	334	125	84

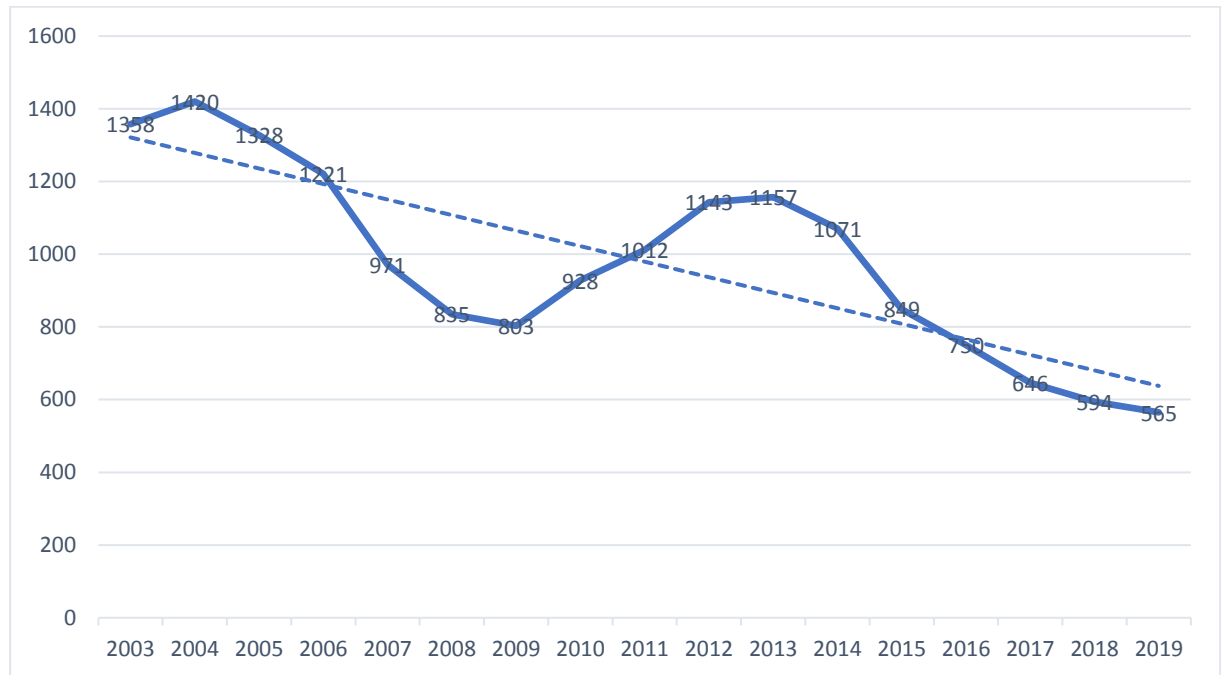

	kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	x	515	x	135		
2. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy		2 027	1 142	468	285		
w tym	do 30 roku życia	596	361	155	97		
	w tym do 25 roku życia	311	162	87	48		
	długotrwale bezrobotne	1 331	814	289	194		
	powyżej 50 roku życia	632	252	132	55		
	korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	4	4	1	1		
	posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	558	499	143	130		
	posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	2	2	1	1		
	niepełnosprawni	108	41	22	10		
3. Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach							
z tego	do 1	267	93	70	31		
	1 - 3	444	196	130	61		
	3 - 6	365	176	84	39		
	6 - 12	347	181	75	41		
	12 - 24	399	250	90	64		
	pow. 24	597	394	116	87		
4. Bezrobotni wg wieku							
z tego	18 - 24	311	162	87	48		
	25 - 34	643	432	154	111		
	35 - 44	592	338	139	86		
	45 - 54	457	226	101	46		
	55 - 59	264	132	55	32		
	60 - 64	152	0	29	0		
5. Bezrobotni wg wykształcenia							

z tego	wyższe	201	150	40	31		
	policealne i średnie zawodowe	420	257	100	60		
	średnie ogólnokształcące	247	160	48	38		
	zasadnicze zawodowe	743	357	189	103		
	gimnazjalne i poniżej	808	366	188	91		
6. Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej zgłoszone w okresie		1 622	x	285	x		
w tym	subsydiowane	665	x	78	x		
	zatrudnienie lub inna praca zarobkowa	1 145	x	228	x		
	miejsca aktywizacji zawodowej	477	x	57	x		
7. Podjęcia pracy w okresie		1 919	891	496	220		
	w tym pracy subsydiowanej	249	93	68	21		
8. Rozpoczęcia staży		376	208	116	63		
9. Rozpoczęcia szkoleń		35	4	9	1		

Źródło: dane PUP

Wykres 4 Bezrobotni zarejestrowani w gminie zmiany w latach oraz linia trendu

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Powyższy wykres pokazuje, że największa dynamika spadku bezrobocia wystąpiła w latach 2004-2009, by ponownie zacząć rosnąć do roku 2013. Obecnie jest w kolejnej fazie spadku.

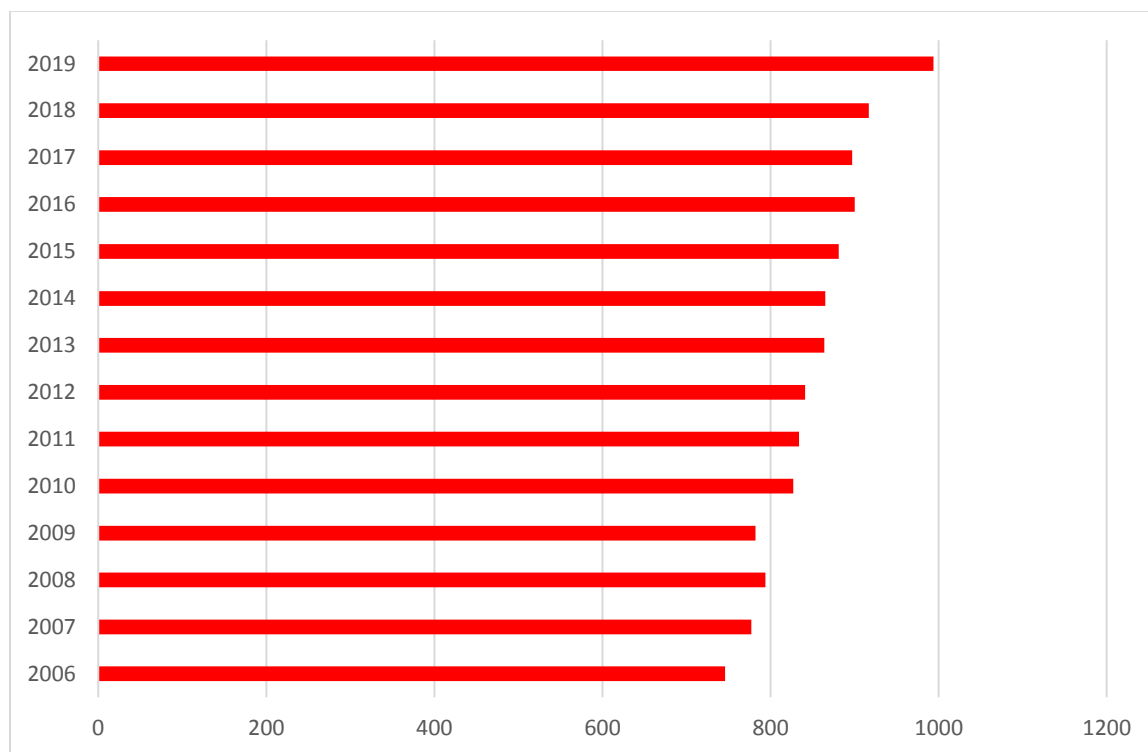
Wnioski:

1. Przewiduje się dalszy wzrost liczby ludności na terenie gminy, co sprzyjać będzie jej rozwojowi.
  2. Powoli zauważa się zmniejszenie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym z równoczesnym zwiększeniem liczby osób w wieku poprodukcyjnym.
  3. Bezrobocie w gminie spada, jednakże niepokojący jest udział w grupie bezrobotnych kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka oraz osób bez kwalifikacji, to grupy potencjalnych pracowników, które należy aktywizować.
-

1.6 Gospodarka

Według danych GUS z 2016 roku w gminie Aleksandrów Kujawski zarejestrowane były 900 podmioty gospodarki narodowej ogółem, w tym 881 w sektorze prywatnym. Rok 2019 to wzrost liczby podmiotów do 994 łącznie, w tym, w sektorze prywatnym do 997.

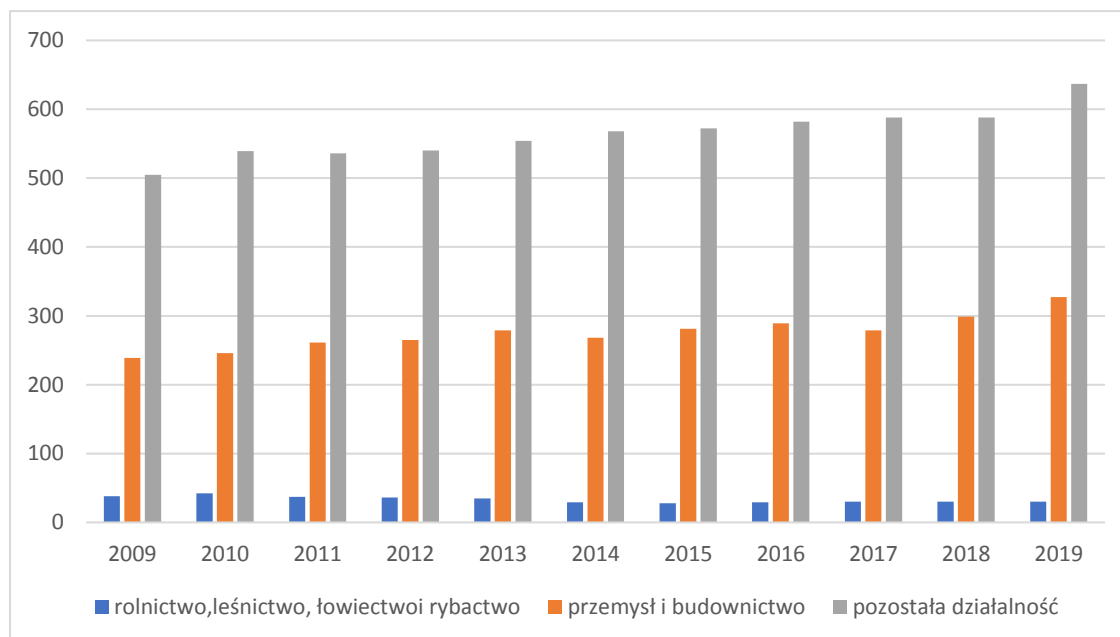
Wykres 5 Liczba podmiotów w latach

Źródło: BDL GUS 2019

Można zauważyć spadek liczby podmiotów w grupie rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Wykres 6 Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007 zmiana w ostatnich latach

Źródło: BDL GUS 2019

Szczegółowy podział na sektory według podziału PKD 2007 zestawiono w tabeli.

Tabela 5 Jednostki w rejestrze REGON w zmiana w stosunku do roku 2019

Sektor	Liczba jedn. Gospodarczych 2016	Liczba jedn. Gospodarczych 2019	Zmiana
A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	29	30	↑
B Górnictwo wydobywcze	4	2	↓
C Przetwórstwo przemysłowe	107	104	↓
D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do	6	7	↑

Sektor		Liczba jedn. Gospodarczych 2016	Liczba jedn. Gospodarczych 2019	Zmiana
	układów klimatyzacyjnych			
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5	5	-
F	Budownictwo	167	209	↑
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	281	272	↓
H	Transport i gospodarka magazynowa	51	67	↑
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	27	30	↑
J	Informacja i komunikacja	10	18	↑
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	22	19	↓
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	7	10	↑
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	33	44	↑

Sektor		Liczba jedn. Gospodarczych 2016	Liczba jedn. Gospodarczych 2019	Zmiana
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	15	17	↑
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	7	-
P	Edukacja	21	19	↓
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	35	38	↑
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	17	22	↑
S T U	Pozostała działalność usługowa, Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, Organizacje i zespoły eksterytorialne.	55	71	↑

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2019

Najliczniejszym działem gospodarki w Gminie Aleksandrów Kujawski w dalszym ciągu pozostaje sektor handlowy. Na drugim miejscu podobnie jak w poprzedniej diagnozie do strategii znajduje się sektor budowlany a na trzecim przetwórstwo przemysłowe.

Największą dynamikę zmian można zaobserwować w sektorach:

J – 80% wzrost

M – 31% wzrost

Q – 33% wzrost

Najwięcej podmiotów przybyło w sekcjach: F i H, a najwięcej ubyło w sekcjach G, K i P.

Do najważniejszych podmiotów gospodarczych na terenie gminy Aleksandrów Kujawski należą między innymi:

- „Astex” Producent Tynków Szlachetnych i Klejów Budowlanych;
- Zakład Przemysłu Mięsnego „Dróbaleks” s. c.;
- „Bird” s.c. Produkcja Farb i Lakierów;
- Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowo Produkcyjne „Cezmar”;
- PHU Pablo Paweł Drosik
- Restauracja Chata Góralska Elżbieta Błahyj - Nowy Ciechocinek
- Sklep Spożywczo-Przemysłowy- firma TSA Sp. z o.o. Tadeusz Kozłowski
- Firma Handlowo - Usługowa KALBRUK Marcin Świątkowski
- Auto-Kasacja u Jacka
- G & Syn. Budowa i renowacja boisk
- Materiały Budowlane na Kuczku
- Morze Mleka
- MCDonald’s
- Hotel Restauracja Pizzeria Aquarius
- Polkrys Sp. z o.o.
- Form-Plastic. PPHU Waldowski

1.7 Mieszkalnictwo

W Gminie Aleksandrów Kujawski dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz zagrodowa. Zabudowa miejscowości graniczących z miastem Aleksandrów Kujawski: Rożno-Parcele, Rudunki, Ośno, Konradowo, Stawki, Łazieniec, i Odolion jest zwarta i koncentruje się przy głównych szlakach komunikacyjnych. W pozostałych miejscowościach głównie takich jak: Podgaj, Wilkostowo, Goszczewo, Zduny, Poczalkowo, Słomkowo, Plebanka, Wólka i Przybranówek dominuje zabudowa rozdrobniona.

Zabudowa wielorodzinna dwu i trzy-kondygnacyjna występuje w miejscowościach: Otłoczyn, Przybranowo i Służewo.

Na terenach przyległych do pobliskich miast w bardzo dużym tempie rozwinęło się budownictwo jednorodzinne. Związane jest to z migracją ludności, która zamieszkując na terenie Gminy nie jest związana bezpośrednio z rolnictwem, a z innymi działami gospodarki.

Rzeźba terenu oraz budowa geologiczna nie stanowią barier dla rozwoju zabudowy.

Według danych GUS z 2019 r. ogólna liczba mieszkań w Gminie Aleksandrów Kujawski wynosi 3 453 i wzrosła w ciągu 10 lat, o 13%, co daje 15 275 izb i powierzchnię mieszkalną obecnie 326 241 m² (w roku 2008 - 264 437 m²).

W instalację wodociągową wyposażonych jest 96,3 % mieszkań, natomiast w centralne ogrzewanie 81,4 % mieszkań.

Przeciętna powierzchnia użytkowa w przeliczeniu na jedną osobę wynosi 27,5 m² i wzrosła w ciągu 10 lat o 4 m². Średnia powierzchnia jednego mieszkania wynosi 94,5 m² (w roku 2008 było to 86,5 m²).

1.8 Infrastruktura komunikacyjna

System komunikacyjny Gminy jest dobrze rozwinięty. Układ komunikacji składa się z sieci dróg gminnych oraz dróg o funkcji porównywalnej z drogami gminnymi, a także dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych. Niedawno powstały odcinek autostrady A1 z węzłem w Odolionie umożliwia szybką komunikację mieszkańców gminy z innymi rejonami Polski. Przez teren gminy przebiega droga krajowa Nr 1 Gdańsk - Toruń - Łódź - Piotrków Trybunalski - Katowice - Cieszyn - granica państwa (9,546 km w granicach gminy) oraz 3 drogi wojewódzkie: Nr 250 Suchatówka – Służewo, Nr 266 Ciechocinek - Służewo -

Radziejów - Sompolno – Konin, Nr 291 Stacja kolejowa Otłoczyn - droga Nr 1 (razem 19,618 km).

Drogi powiatowe w granicach gminy (ok. 66,626 km):

- Nr 2601 C Otłoczyn – Ciechocinek,
- Nr 2605 C Stara Wieś – Nieszawa,
- Nr 2607 C Ośno – Zazdromin,
- Nr 2608 C Konradowo – Siniarzewo,
- Nr 2528 C (Żyroślawce) - Opoczki – Przybranowo,
- Nr 2530 C Opoki - Zduny - (Ośnieszewo),
- Nr 2616 C Przybranowo – Koneck.

Ponadto, na terenie Gminy funkcjonuje sieć dróg gminnych i zakładowych, służących miejscowym potrzebom. Łączna długość dróg gminnych wynosi 123,300 km.

Przez teren gminy przebiega zelektryfikowana linia kolejowa relacji Łódź – Bydgoszcz - Gdańsk, która to stała się przyczyną rozwoju miasta od 1860 - 1862 (tj. od chwili jej uruchomienia).

1.9 Gospodarka wodno-ściekowa

Gmina Aleksandrów Kujawski jest zwodociągowana w 95,4% (GUS, 2018). Zaopatrzenie w wodę mieszkańców odbywa się za pomocą układu sieci magistralnych i rozdzielczych. Na obszarze Gminy wodę do celów komunalnych otrzymuje się z ujęć podziemnych (studni głębinowych). Wody powierzchniowe nie są wykorzystywane gospodarczo.

System zaopatrzenia w wodę gminy Aleksandrów Kujawski oparty jest przede wszystkim na 4 komunalnych ujęciach wody zlokalizowanych w miejscowościach: Kuczek, Ośno, Służewo, Grabie.

Zgodnie z udzielonymi pozwoleniami wodno-prawnymi ujęcia posiadają zatwierdzony średniodobowy pobór wód podziemnych o łącznej ilości 4926 m³/d. Ujęcia mają rezerwy dające możliwość zwiększenia obsługiwanej ilości odbiorców.

Tabela 6 . Najważniejsze dane dotyczące gospodarki wodociągowej w Gminie na przestrzeni ostatnich 10 lat

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Długość czynnej sieci rozdzielczej	214,6	216,8	217,9	218,5	219,8	223,3	224,1	224,9	225,7	226,7
Przyłącza prowadzące budynków mieszkalnych zbiorowego zamieszkania	2720	2910	2955	2978	3046	3066	3205	3333	3259	3270
Awarie sieci wodociągowej	-	-	-	-	-	12	21	36	21	6
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	353,1	360,5	385,1	337,3	395,6	418,4	341,0	304,7	380,8	377,6
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	10297	10439	10530	10578	11050	11110	11134	11266	11,302	-
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	31,0	31,5	33,5	29,1	34,0	35,9	29,1	26,0	32,2	31,8
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	31,0	31,5	33,5	29,1	34,0	35,9	29,1	26,0	32,2	31,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS, 2019

Szczegółowa charakterystyka ujęć wody³.

Ujęcie wody w Służewie

Ujęcie posiada pozwolenie wodnoprawne GN.Gś.6341.2.2.2012 wydane przez Starostwo Powiatowe w Aleksandrowie Kujawskim. Parametry ujęcia według pozwolenia wodnoprawnego wynoszą 760 m³/dobę, zaś woda wydobywana jest z trzech studni głębinowych.

Średnioroczna produkcja wody za rok 2019 wyniosła 590 m³/dobę

³ Źródło: UCHWAŁA NR XII/100/19 RADY GMINY ALEKSANDRÓW KUJAWSKI z dnia 27 sierpnia 2019 r. w sprawie uchwalenia "Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na lata 2019-2022 dla Gminnego Przedsiębiorstwa Usługowego ALGAWA Sp. z o.o.

Ze stacji wodociągowej woda dostarczana jest za pomocą sieci wodociągowej dla mieszkańców miejscowości: Służewo, Służewo-Pole, Przybranowo, Przybranówek, Goszczewo, Broniszewo, Stare Rożno, Rożno-Parcele, Chrusty, Podgaj, Początkowo, Początkowo Kolonia, Pinino oraz Wólka. Łączna długość sieci wodociągowej zasilanej z tego ujęcia wynosi – 69,4 km, w tym 66,9 km rurociągów PVC i 2,5 km rurociągów z azbestocementu.

Sieć magistralna wykonana jest z rur o średnicach od 90mm do 160 mm.

Obecnie ze stacji wodociągowej w Służewie korzysta około 4091 osób.

Budynek stacji wodociągowej typowy, wolnostojący, parterowy wyposażony w następujące urządzenia:

- 4 odżelaziacze, prod. „KOTŁOREMBUD” Bydgoszcz,
- 2 aeratory, prod. „POM” Przybranowo,
- zestaw hydroforowy - 5 pomp II stopnia o wale pionowym, firmy Grundfos,
- sprężarka mechaniczna, typ WAN-E – szt 1
- chlorator szt 1 (na podchlorym sodu),
- zbiorniki retencyjne wody uzdatnionej - 2x100m³.

Woda czerpana ze studni wierconych zawiera ponadnormatywne ilości związków żelaza i manganu. Uzdatnienie wody otrzymuje się filtrując uprzednio napowietrzoną wodę przez filtry żwirowe.

Wody popłuczne ze stacji wodociągowej poprzez odstojnik odprowadzane są do jeziora w Goszczewie. Woda po płukaniu odżelaziaczy i odmanganiaczy zawiera znaczną ilość zawiesiny Fe(OH)₃ i Mn(OH)₃. W celu ich eliminacji wykonany jest odstojnik popłuczyn wykonany z kręgów betonowych.

Ujęcie wody w Grabiu

Ujęcie posiada pozwolenie wodnoprawne GN.Gś.6341.1.3.2012 wydane przez Starostwo Powiatowe w Aleksandrowie Kujawskim.

Parametry ujęcia według pozwolenia wodnoprawnego wynoszą 248 m³/dobę, zaś woda wydobywana jest z dwóch studni głębinowych.

Średnioroczna produkcja wody za rok 2019 wyniosła 134,0 m³/dobę.

Ze stacji wodociągowej woda dostarczana jest za pomocą sieci wodociągowej dla mieszkańców miejscowości Grabie, Opoki, Opoczki, Zduny oraz Wilkostowo.

Łączna długość sieci wodociągowej zasilanej z tego ujęcia wynosi – 29,4 km, w tym 21,4 km rurociągów PVC i 8,0 km rurociągów z azbestocementu.

Sieć magistralna wykonana jest z rur o średnicach od 90mm do 160 mm.

Obecnie ze stacji wodociągowej w Grabiu korzysta około 1008 osób.

Budynek stacji wodociągowej typowy, wolnostojący, parterowy wyposażony w następujące urządzenia:

- 2 odżelaziacze
- 1 aerator,
- zestaw hydroforowy - 3 pompy II stopnia o wale pionowym,
- sprężarka mechaniczna, typ WAN-E – szt 1
- zbiornik retencyjny wody uzdatnionej - 50m³.

Woda czerpana ze studni wierconych zawiera ponadnormatywne ilości związków żelaza i manganu. Uzdadnienie wody otrzymuje się filtrując uprzednio napowietrzoną wodę przez filtr żwirowy. Wody popłuczne ze stacji wodociągowej poprzez odstojnik odprowadzane są do rowu. Woda po płukaniu odżelaziaczy i odmanganiaczy zawiera znaczną ilość zawiesiny $\text{Fe}(\text{OH})_3$ i $\text{Mn}(\text{OH})_3$. W celu ich eliminacji wykonany jest odstojnik popłuczyn wykonany z kręgów betonowych.

Ujęcie wody w Ośnie

Ujęcie posiada pozwolenie wodnoprawne GN/GŚ.6341.19.1.2015 wydane przez Starostwo Powiatowe w Aleksandrowie Kujawskim.

Parametry ujęcia według pozwolenia wodnoprawnego wynoszą 1080 m³/dobę zaś woda wydobywana jest z trzech studni głębinowych.

Średnioroczna produkcja wody za rok 2019 wyniosła 584 m³/dobę.

Ze stacji wodociągowej woda dostarczana jest za pomocą sieci wodociągowej dla mieszkańców miejscowości Ośno, Ośno Drugie, Nowa Wieś, Stara Wieś, Rudunki, Ostrowąs, Plebanka, Słomkowo.

Łączna długość sieci wodociągowej zasilanej z tego ujęcia wynosi – 50,3 km.

Sieć magistralna wykonana jest z rur o średnicach od 90mm do 225 mm.

Obecnie ze stacji wodociągowej w Ośnie korzysta około 2245 osób.

Budynek stacji wodociągowej typowy, wolnostojący, parterowy wyposażony w następujące urządzenia:

- 4 odżelaziacze ,
- 2 aeratory,
- zestaw hydroforowy - 4 pompy II stopnia o wale pionowym,
- sprężarka mechaniczna, typ WAN-E – szt. 2
- zbiorniki retencyjne wody uzdatnionej – 2x100 m³.

Woda czerpana ze studni wierconych zawiera ponadnormatywne ilości związków żelaza i manganu. Uzdadnienie wody otrzymuje się filtrując uprzednio napowietrzoną wodę przez filtr żwirowy.

Wody popłuczne ze stacji wodociągowej poprzez odstojnik odprowadzane są do rowu.

Woda po płukaniu odżelaziaczy i odmanganiaczy zawiera znaczną ilość zawiesiny $\text{Fe}(\text{OH})_3$ i $\text{Mn}(\text{OH})_3$. W celu ich eliminacji wykonany jest odstojnik popłuczyn wykonany z kręgów betonowych.

Ujęcie wody w Kuczku

Ujęcie posiada pozwolenie wodnoprawne GN.GŚ.6341.39.6.2016 wydane przez Starostwo Powiatowe w Aleksandrowie Kujawskim.

Parametry ujęcia według pozwolenia wodnoprawnego wynoszą 2838 m³/dobę, zaś woda ujmowana jest z dziewięciu studni głębinowych.

Średnioroczna produkcja wody za rok 2019 wyniosła 1110 m³/dobę.

Ze stacji wodociągowej woda dostarczana jest za pomocą sieci wodociągowej dla mieszkańców miejscowości Kuczek, Odolion, Nowy Ciechocinek, Wygoda, Wołuszewo, Otłoczyn, Słońsk Dolny, Białe Błota, Konradowo, Stawki, Zgoda, Łazieniec oraz miasta Ciechocinek jako odbiorcy hurtowego.

Łączna długość sieci wodociągowej zasilanej z tego ujęcia wynosi – 76,6 km, w tym rurociągi PVC 57,0 km i rurociągi żeliwne 1,2 km. Sieć magistralna wykonana jest z rur o średnicach od 90mm do 400 mm. Obecnie ze stacji wodociągowej w Kuczku korzysta około 4671 mieszkańców gminy oraz część mieszkańców miasta Ciechocinek.

Budynek stacji wodociągowej z lat dwudziestych XX wieku, wolnostojący wyposażony w następujące urządzenia:

- 5 filtrów,
- 2 aeratory,
- pompownię II stopnia – zestaw hydroforowy
- 3 sprężarki mechaniczne, tłokowe
- zbiorniki retencyjne wody uzdatnionej – główny - 500 m³ i awaryjny - 200 m³.

Woda czerpana ze studni wierconych zawiera ponadnormatywne ilości związków żelaza i manganu. Uzdatnienie wody otrzymuje się filtrując uprzednio napowietrzoną wodę przez filtry żwirowe. Ciśnienie na odpływie ze stacji może być utrzymywane grawitacyjnie ze zbiornika wody uzdatnionej zlokalizowanej na wzgórzu, kilkanaście metrów nad poziomem terenu, lub za pomocą zestawu hydroforowego.

Wody popłuczne ze stacji wodociągowej poprzez odstojnik odprowadzane są do rowu. Woda po płukaniu odżelaziaczy i odmanganiaczy zawiera znaczną ilość zawiesiny Fe(OH)₃ i Mn(OH)₃. W celu ich eliminacji wykonany jest odstojnik popłuczyn wykonany z kręgów betonowych.

Większość ścieków odbieranych z obszaru gminy kanalizacją sanitarną kierowane jest do oczyszczalni ścieków w mieście Aleksandrów Kujawski która obsługuje zarówno terytorium miasta jak i gminy. Oczyszczalnia jest mechaniczno – biologiczna z chemicznym wspomaganie usuwania fosforu a jej przepustowość wynosi 2700,0 m³/d. Ścieki pochodzące tylko z taboru asenizacyjnego kierowane są również na mechaniczno-chemiczną oczyszczalnię ścieków w Ciechocinku, której przepustowość wynosi około 6 500 m³/d.

W roku 2019 oddano do użytkowania lokalną oczyszczalnię ścieków w miejscowości Przybranowo opartą na reaktorze SBR, o dobowej przepustowości do 50 m³.

łączną ilość ścieków odprowadzona w roku 2019 do miejskiej oczyszczalni w Aleksandrowie Kujawskim wyniosła około 106 600 m³/rok. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie Gminnego Przedsiębiorstwa Usługowego Algawa Sp. z o.o. na dzień 31 grudnia 2019 r. wyniosła 48,7 km. Na dzień 1 stycznia 2019r. istniało 1186 szt. przyłączy do sieci kanalizacyjnej, a na dzień 31 grudnia 2019 r. 1276 przyłączy. W gminie Aleksandrów

Tabela 7 Najważniejsze dane dotyczące gospodarki ściekowej w Gminie na przestrzeni ostatnich 10 lat

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Długość czynnej sieci Kanalizacyjnej (km)	16,1	16,1	19,1	39,3	45,3	47,9	47,9	47,9	47,9	48,7
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	311	315	337	402	680	1061	1167	1171	1156	1158
Awarie sieci kanalizacyjnej (szt.)	-	-	-	-	-	1	2	2	3	2
Ścieżki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną (dam ³)	-	-	-	-	-	93,6	95,1	98,7	108,4	108,0
Ścieżki oczyszczane odprowadzone	27	28	27	34,0	73,0	89,0	94,0	95,0	112,0	114,0
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	1164	1185	1273	1521	4690	5660	5859	5924	5923	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS, 2019

1.10 Gospodarka odpadami

W roku 1997 oddano do użytku międzygminne składowisko odpadów komunalnych. Składowisko odpadów komunalnych znajduje się w zarządzie PUP EKOSKŁAD Sp. z o.o. z siedzibą w Służewie, właścicielem jest Związek Gmin Ziemi Kujawskiej zrzeszający wszystkie gminy powiatu aleksandrowskiego. W wyniku podjętych inwestycji w 2014 roku Spółka otrzymała status Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych. Prowadzi również Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany w Służewie.

Składowisko zlokalizowane jest w miejscowości Służewo. Na terenie składowiska prowadzone są procesy unieszkodliwiania odpadów zebranych z terenu gmin i miast należących do Związku Gmin poprzez ich składowanie oraz odzysk.

Składowisko położone jest na obszarze kilkunastu hektarów o pojemności na 20 lat (do 2017 roku). Posiada dwie kwatery na wyselekcjonowane odpady organiczne oraz:

- Kwaterę balastu.
- Boksy na surowce wtórne.
- Na odpady niebezpieczne.
- Staw stabilizujący (zbiornik na odcieki).
- System pomp i rur.
- Budynek socjalno-biurowy, garażowy; całość jest ogrodzona.
- Strefę uciążliwego oddziaływania na środowisko przyrodnicze przyjęto 200 m.

Charakterystyki składowiska (źródło: dane PLAN GOSPODARKI ODPADAMI DLA WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO –POMORSKIEGO na lata 2016-2022 z perspektywą do 2028):

- Pojemność całkowita składowiska 81 443 tys. m³
- Pojemność wypełniona 22 680 tys. m³
- Wolna pojemność 58 763 tys. m³

Wartości osiągnięte dla gminy wg PLANU GOSPODARKI ODPADAMI DLA WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO –POMORSKIEGO na lata 2016-2022 z perspektywą do 2028:

- Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji 22,36
- Osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, szkło, tworzywa sztuczne, metale 21,29
- Osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych innych niż niebezpieczne 100.

Zgodnie z przyjętym rozwiązaniem na terenie gminy Aleksandrów Kujawski odbiorem odpadów komunalnych objęto właścicieli nieruchomości zamieszkałych. Nieruchomości niezamieszkałe (w tym budynki, w których prowadzona jest działalność gospodarcza) pozostały poza systemem i w tym wypadku prowadzona jest jedynie kontrola zawarcia indywidualnych umów na odbiór odpadów komunalnych właścicieli tych nieruchomości z przedsiębiorcą wpisanym do rejestru działalności regulowanej.

W wyniku przeprowadzonego postępowania w trybie przetargu nieograniczonego do obsługi powyższego zadania na lata 2017 – 2019 wyłoniono Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej

„Ekoskład” Sp. z o.o. w Służewie, ul. Polna 87, 87-710 Służewo. W ramach podpisanej umowy przedsiębiorstwo obsługuje również Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), położony na terenie gminy Aleksandrów Kujawski ul. Polna 87, 87-710 Służewo, w miejscu zapewniającym łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców. Umowa na kwotę 2 659 392,00 zł w zakresie odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych obowiązywała od 1 października 2017 r. do 31 grudnia 2019 r. W ramach powyższej umowy właściciele nieruchomości zamieszkałych przy każdym odbiorze otrzymywali worki na odpady segregowane w ilości po jednym worku z każdej frakcji odpadów.

Poza Punktem Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych odpady wielkogabarytowe, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne były odbierane 2 razy w roku u źródła w ramach zbiórki objazdowej zgodnie z wcześniejszym harmonogramem odbioru.

Z terenu Gminy Aleksandrów Kujawski w roku 2019 r. odbiorem odpadów komunalnych „u źródła” (należy przez to rozumieć selekcję odpadów komunalnych bezpośrednio w miejscu ich powstawania) zostały objęte następujące frakcje odpadów: szkło oraz opakowania ze szkła, papier i tektura, tworzywa sztuczne i metal, odpady ulegające biodegradacji (w tym odpady zielone) oraz odpady zmieszane (w tym popiół).

Do PSZOK-u oprócz segregowanych odpadów komunalnych można było nieodpłatnie dostarczyć również przeterminowane leki, chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, odzież i tekstylia, meble i odpady wielkogabarytowe oraz odpady budowlano-rozbiórkowe.

Z terenu Gminy odebrano w 2019 r. 1227,21 ton odpadów segregowanych oraz 2.070,23 ton odpadów niesegregowanych, natomiast do PSZOK-u przyjęto 188,59 t odpadów.

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach właściciel nieruchomości obowiązany jest do złożenia deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w terminie 14 dni od dnia zamieszkania na danej nieruchomości pierwszego mieszkańca lub powstania na danej nieruchomości odpadów komunalnych. Na podstawie złożonych deklaracji na dzień 31 grudnia 2019 r. systemem gospodarowania odpadami objęto 9 026 mieszkańców wg danych z 3 137 deklaracji.

Zgodnie z „Planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028” uchwalonym uchwałą nr XXXII/545/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 29 maja 2017 r. w sprawie „Planu gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028” gmina Aleksandrów Kujawski należy do Regionu 3 – południowego, na którego terenie znajdują się 3 instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK).

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski funkcjonuje Instalacja do Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Służewie, Zarządzający: Ekoskład Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej Sp. z o.o., ul. Polna 87, Służewo, która posiada realizuje przetwarzanie odpadów komunalnych zmieszanych, odpadów zielonych i innych bioodpadów.

Wszystkie odpady zgodnie z zawartą umową przetargową na odbiór oraz zagospodarowanie odpadów komunalnych: zmieszanych odpadów komunalnych (kod 20 03 01), odpadów biodegradowalnych (kod 20 02 01), oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania (kod 19 12 12) zostały przekazane do Instalacji Komunalnej w

Służewie. W roku 2019 strumień odebranych odpadów komunalnych zmieszanych 20 03 01 wynosił 2 070 Mg.

1.11 Oświetlenie uliczne

Gmina Aleksandrów Kujawski posiada 1430 punktów oświetlenia ulicznego z lampami o mocach od 70 W do 100 W. Łączna moc elektryczna zainstalowana w oświetleniu ulicznym wynosi 120 kW, zużycie roczne energii elektrycznej to ok. 792 MWh. Wg Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gmina będzie dokonywać kompleksowej wymiany oświetlenia tradycyjnego na LED wraz z dobudową nowych punktów świetlnych.

Tabela 8 Zestawienie oprav oświetlenia ulicznego według lokalizacji i tytułu własności

Lokalizacja	Sztuk	Razem	Właściciel	Sztuk
Lampy przy drogach asfaltowych	1129	1430	Gmina Aleksandrów Kujawski	196
Lampy przy drogach gruntowych	301		Energa S.A.	1234

Źródło: Audyt oświetlenia ulicznego

1.12 Infrastruktura energetyczna⁴

1.12.1 Zaopatrzenie w energię elektryczną

Gmina Aleksandrów Kujawski jest w całości zelektryfikowana.

Przez obszar Gminy przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV:

- relacji GPZ Ciechocinek – GPZ Toruń Południe,
- relacji GPZ Ciechocinek – GPZ Włocławek Azoty,
- GPZ Ciechocinek – kierunek Gniewkowo.

Istniejące linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia są liniami tranzytowymi ze stacji 110/15kV GPZ „Ciechocinek”.

⁴ Wg dokumentu PGN

Szacowane zużycie na jednego mieszkańca to około 742 kWh.

Energia elektryczna dla Gminy jest dostarczana poprzez Koncern Energetyczny ENERGA S.A., Oddział Zakład Energetyczny Toruń. Zasilanie odbywa się przez istniejące magistrale napowietrzne średniego napięcia 15 kV.

Przyjmuje się, że istniejący system zasilania Gminy Aleksandrów Kujawski zaspokaja obecne potrzeby elektroenergetyczne odbiorców. Gmina posiada wystarczające wyposażenie w sieć linii średnich napięć. Jednakże w najbliższych latach istnieje realne zapotrzebowanie na zwiększenie mocy dla obszarów gminy Aleksandrów Kujawski. W perspektywnych planach rozbudowy sieci planowanych przez Energa-Operator S.A. Oddział w Toruniu zaprojektowana jest budowa GPZ Aleksandrów Kujawski, który zostanie zlokalizowany w miejscowości Rudunki. Zasilanie projektowanego GPZ planowane jest jako przelotowe wpięcie w przebiegającą obok linię wysokiego napięcia. Teren, który będzie zasilany z GPZ to obszar gmin miejskiej i wiejskiej Aleksandrów Kujawski. W GPZ planuje się posadowienie dwóch transformatorów o mocy 16 MVA oraz 6 wyposażonych pól liniowych plus pola rezerwowe.

Aktualnie i w perspektywie do 2028 roku, istnieje pełne pokrycie zapotrzebowania na moc i energię elektryczną dla gminy Aleksandrów Kujawski. Pokrycie gwarantuje rezerwa 13 MW mocy elektrycznej w GPZ Ciechocinek oraz moc znamionowa 163 transformatorów 15/04 kV w wysokości 15833 kVA przy szczytowym zapotrzebowaniu gminy wynoszącym 5500 kW. Drugim elementem gwarancji jest duża przepustowość linii zasilających 110 kV wchodzących do GPZ Ciechocinek –zdolność przesyłowa 735 A, obciążenie 462 A. Trzecim elementem tej gwarancji jest zadowalający stan magistralnych linii elektroenergetycznych i odgałęźnych 15 kV wchodzących na teren gminy Aleksandrów Kujawski.

Istniejąca rezerwy i możliwości opisane powyżej dają duże szanse powodzenia realizacji celów rozwojowych gminy Aleksandrów Kujawski w zakresie:

- Rozwoju nowoczesnego przetwórstwa rolno-spożywczego, przemysłu mięsnego, przechowalnictwa i chłodnictwa.
- Rozwoju punktów hotelowo –gastronomicznych.
- Rozwoju przemysłu drobnego i energochłonnego.
- Obsługi transportu samochodowego.
- Rozwoju turystyki rekreacji.

- Rozwoju budownictwa indywidualnego i wielorodzinnego.

1.12.2 Zaopatrzenie w ciepło

W miejscowościach Gminy Aleksandrów Kujawski w obiektach użyteczności publicznej eksploatowane są lokalne kotłownie w większości opalane węglem.

Budynki mieszkalne jednorodzinne i zagrodowe posiadają własne kotłownie. Wg danych PGN w Gminie największy udział w zużyciu na ogrzewanie ma węgiel. Jego udział, na podstawie ankiet oraz informacji uzyskanych od dystrybutorów opału oszacowano na ok. 65 %, ponadto używane jest drewno, olej opałowy, gaz ciekły propan-butan, energia elektryczna i gaz ziemny.

Ze względu na duże rozproszenie zabudowy nie jest opłacalne wprowadzenie jednego kompleksowego programu zaopatrzenia w ciepło dla całego obszaru Gminy.

W mieście Aleksandrów Kujawski działa Miejski Zakład Energetyki Ciepłej, który zarządza kotłowniami o całkowitej mocy 8100 kW, w tym kotłowniami olejowymi o mocy 3950 kW.

Tabela 9 Zużycie nośników energii w budynkach użyteczności publicznej Gminy Aleksandrów Kujawski wg danych PGN

L.p.	Budynki	pow. użytkowa/ kubatura		olej opałowy	en elektr.	emisja CO ₂ razem
		m ²	m ³	MWh	MWh	Mg
1	SP Opoki	939	2817	215	19,5	74,4
2	SP Ostrowąs	1120	3361	156	14,3	54,1
3	SP Przybranowo	714	1928	97	22,7	45,1
4	SP Służewo	3678	10298	374	52,1	144,1
5	SP Stawki	3260	9128	264	69,9	129,1
6	SP Wołuszewo	2458	6882	169	24,0	65,5
	Razem			1276	202,4	512,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie audytów, danych z UG, 2014

Gminne Przedsiębiorstwo Usługowe Algawa sp. z o.o. jest jednostką realizującą zadania własne Gminy w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz pomocniczych usług transportu szkolnego.

Tabela 10 Zużycie nośników energii przez GPU Algawa wg danych PGN

Nośnik energii	Jednostka	Ilość	EK MWh	Emisja Mg CO ₂
Węgiel ekogroszek	Mg	6,88	42,04	12,73
Olej napędowy	litr	44421,20	464,63	122,07
Benzyna	litr	394,19	3,53	0,96
Gaz propan butan, butla 11 kg	szt.	47,00	6,61	1,50
Energia elektryczna	kWh	504459,40	504,46	409,62
Razem			1021,27	546,88

Źródło: GPU ALGAWA sp. z o.

Tabela 11 Zestawienie zużycia nośników energii w sektorze publicznym w roku 2013 i prognoza 2020

Paliwo	2013		2020	
	EK MWh	Mg CO ₂	EK MWh	Mg CO ₂
Węgiel kamienny	42,0	12,7	42,0	12,7
Drewno	0	0	0	0
Olej opałowy	1276	345	1300	351
Gaz propan-butan	6,6	1,5	6,6	1,5
Gaz ziemny	0	0	0	0
Energia elektryczna	850	690	850	690
Energia elektryczna oświetlenie uliczne	792	643	850	690
Razem	2967	1693	3049	1746

Źródło: opracowanie własne na podstawie audytów, danych z UG, 2014

1.12.3 Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy Aleksandrów Kujawski przebiegają trzy gazociągi wysokiego ciśnienia:

- DN 500; relacji Włocławek – Gdynia o parametrach przesyłowych PN 8,4 MPa
- DN 400; relacji Włocławek – Toruń o parametrach przesyłowych PN 6,3 MPa
- DN 250; relacji Turzno – Gniewkowo o parametrach przesyłowych PN 6,3 MPa.

W rejonie miejscowości Kuczek od gazociągu relacji Włocławek - Toruń przebiega również odgałęzienie do stacji Ciechocinek - DN 150 o parametrach przesyłowych PN 6,3 MPa.

Obecnie na terenie gminy nie ma rozdzielczej sieci gazowej, mimo przebiegu przez ten obszar rurociągu magistralnego. Większość mieszkańców korzysta z gazu propan-butan dowożonego w butlach.

We wschodniej części Gminy Aleksandrów Kujawski przewidywana jest budowa nowej infrastruktury gazowej. Projektowana infrastruktura gazowa ma składać się z gazociągu włączeniowego DN 100 PN 5,5 MPa do istniejącego gazociągu wysokiego ciśnienia w rejonie stacji redukcyjno-pomiarowej „Ciechocinek”, gazociągu średniego ciśnienia, który dostarczy gaz do poszczególnych odbiorców, a także całego układu technologicznego towarzyszącego realizacji ww. gazociągów głównie stacji redukcyjnej i pomiarowej umiejscowionej poza obszarem Gminy.

Nowo projektowany gazociąg będzie dostarczał gaz do odbiorców w miejscowościach: Kuczek, Nowy Ciechocinek, Odolion, Stawki oraz miasta Aleksandrów Kujawski. W ramach realizacji planowanego gazociągu średniego ciśnienia na obszarze Gminy Aleksandrów Kujawski nie planuje się lokalizacji stacji redukcyjno-pomiarowej. W dalszej nieokreślonej bliżej perspektywie czasowej przewiduje się zasilanie z tego gazociągu obszaru całej Gminy. W trakcie realizacji jest projekt gazyfikacji miejscowości Wołuszewo z istniejącej sieci gazowej średniego ciśnienia znajdującej się na terenie miasta Ciechocinek.

Budowa i podłączanie nowych gospodarstw domowych do sieci gazowej, pozwoli na sukcesywne ograniczenie stosowania paliw stałych do celów komunalno-bytowych, a także grzewczych w paleniskach indywidualnych oraz kotłowniach. Tym samym przyczyni się to do poprawy powietrza atmosferycznego.

1.12.4 Odnawialne źródła energii

W obszarze gminy Aleksandrów Kujawski nie przewiduje się lokalizacji nowych urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW. Polityka przestrzenna uwzględnia istniejące urządzenia poprzez wskazanie ich lokalizacji wraz ze strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów. Polityka przestrzenna uwzględnia lokalizację pięciu zespołów elektrowni wiatrowych.

-Podgaj-1 elektrownia wiatrowa na działce ewid. nr 120/4, o łącznej mocy 666KW, planowane zamieszczenia mocy do 520 KW;

-Ośno Drugie- 4 elektrownie wiatrowe wzdłuż działki ewid. nr 72/1 o łącznej mocy 900 KW.

-Ostrowąs- 3 elektrownie wiatrowe na działce ewid. nr 185/4 o łącznej mocy 450 KW,
-Ostrowąs- 6 elektrowni wiatrowych zlokalizowanych na działkach ewid. nr 11/1, 11/2, 24 posiadające moc 225 KW każda;

-Słomkowo- 2 elektrownie wiatrowe na działce ewid. 199/4, o łącznej mocy 450 KW.

Gmina Aleksandrów Kujawski znajduje się w strefie korzystnych warunków wiatrowych. Na podstawie dostępnych danych oszacowano, że energia użyteczna wiatru na wysokości 30 metrów nad poziomem gruntu wynosi ok. 1250-1500 kWh/m²rocznie. Obecnie na terenie gminy działa 5 instalacji, razem 16 turbin wiatrowych, których wysokości wynoszą od 43,2 m do 89,04 m o mocy sumarycznej 3600 kW. Wszystkie posiadają koncesje URE na wytwarzanie energii elektrycznej w źródłach odnawialnych.

Oszacowana wartość produkcji energii elektrycznej działających siłowni wiatrowych wynosi pomiędzy 3000 a 3500 MWh rocznie.

1.13 Inna infrastruktura

Tranzytem ze wschodu za zachód przez część południową obszaru gminy przebiega rurociąg ropy naftowej relacji Płock – Bydgoszcz $\varnothing$ 350. Wzdłuż rurociągu wyodrębniona jest strefa ograniczonego użytkowania zgodnie z Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 20 września 2000 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi dalekosiężne do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie. W strefie ograniczonego użytkowania nie należy lokalizować budownictwa mieszkaniowego, a inne obiekty tylko po uzgodnieniach z gestorem sieci.

Przez obszar gminy przebiegają podziemne światłowodowe linie telekomunikacyjne międzymiastowe wzdłuż następujących dróg:

- wzdłuż drogi nr 1 Cieszyn – Gdańsk
- wzdłuż drogi nr 25 28C, a następnie wzdłuż Nr 266 (aż do nr 1) oraz wzdłuż linii kolejowej relacji Kutno-Toruń (światłowody).

1.14 Strefa społeczna

Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie Aleksandrów Kujawski realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Aleksandrowie Kujawskim. W 2019r. z pomocy

społecznej skorzystało łącznie 510 rodzin. W roku 2018 pomocą objętych było 536 rodzin, w 2017 roku – 608 rodzin. Głównymi powodami przyznania pomocy społecznej na przestrzeni 3 ostatnich lat były:

Tabela 12 Korzystający z pomocy społecznej w latach 2017-2019

Powody przyznania pomocy	2017	2018	2019
ubóstwo	447	367	306
bezrobocie	381	305	241
długotrwała choroba	164	181	183
niepełnosprawność	139	149	141
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	79	76	69
alkoholizm	12	12	16
bezdomność	4	1	1
ochrona macierzyństwa	80	75	65
trudność w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego	7	4	5
zdarzenia losowe	3	1	1

Źródło: Urząd Gminy Aleksandrów Kujawski

Gmina pokrywa koszty pobytu osób umieszczonych w DPS. W 2019 r. w DPS przebywało 12 osób. W ostatnich latach zwiększają się koszty związane z utrzymaniem osób w tego typu placówkach.

Na terenie gminy realizowane są również usługi opiekuńcze i specjalistyczne dla osób samotnych, pozostających w rodzinie, które z różnych przyczyn wymagają pomocy innych osób. W latach 2017-2019 z tej formy pomocy skorzystało odpowiednio: 22, 32 i 30 osób. Realizowane są także specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W analizowanym okresie z tej formy pomocy skorzystało odpowiednio: 18, 22,22 osób.

Ośrodek prowadzi także pomoc w zakresie pracy socjalnej skierowanej do osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej. Rodziny korzystają również ze specjalistycznego

poradnictwa w postaci porad prawnych i psychologicznych. Niezbędna jest również kontynuacja działań w zakresie wsparcia rodziny pracą asystenta rodziny. W roku 2019 tą formą wsparcia objęte były 33 rodzin.

Poza GOPS na terenie gminy funkcjonują inne instytucje pomocy społecznej:

Punkt Konsultacyjno – Informacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz pozostałych mieszkańców Gminy Aleksandrów Kujawski

Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

Zespół Interdyscyplinarny.

W odniesieniu do problemów pomocy społecznej zidentyfikowanych na terenie gminy Aleksandrów Kujawski, zauważalne są potrzeby w zakresie instytucjonalnym. Istnieje potrzeba utworzenia placówek ułatwiających funkcjonowanie i pomoc najbardziej potrzebującym grupom społecznym. Na poprawę sytuacji w gminie wpłynęłoby:

Powstanie Domu Pomocy Społecznej, bardzo brakuje rozwiązań typu mieszkania chronione, wspomagane, socjalne, hostel.

Część rodzin na terenie gminy Aleksandrów Kujawski ma kłopoty z radzeniem sobie z codziennymi sytuacjami, zachowaniem prawidłowych relacji między bliskimi czy podjęciem działań zmierzających do poprawy bytu. W związku z tym konieczne jest stałe wsparcie dla tego typu rodzin, które gwarantuje instytucja asystenta rodziny. Aktualnie na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski pracują trzy osoby pełniące tę funkcję, natomiast narastające problemy generują stałe zapotrzebowanie na ten zawód. W zakresie ekonomii społecznej samorząd Gminy Aleksandrów Kujawski będzie w miarę potrzeb i możliwości promował i wspierał te działania.

Na terenie gminy funkcjonuje Dzienny Dom Pobytu w Słomkowie

Dzienny domy pobytu (DDP) jest ośrodkiem przeznaczonym dla 21 osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, zapewniającym całodzienne usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz aktywizację w sferze fizycznej, intelektualnej oraz społecznej. Organizacja DDP oraz zakres i poziom świadczonych w nim usług uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa uczestników zajęć oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.

W ramach prowadzonej działalności DDP oferuje swoim podopiecznym w szczególności:

- a) zaspokojenie potrzeb życiowych, m.in. poprzez zapewnienie miejsca do bezpiecznego i godnego spędzania czasu;
- b) usługi opiekuńcze i pielęgnacyjne, w tym pomoc w utrzymaniu higieny osobistej;
- c) dwa posiłki w siedzibie DDP, w miarę potrzeb na wynos lub w formie dowozu do miejsca zamieszkania;
- d) umożliwienie udziału w zajęciach terapeutycznych, plastycznych, muzycznych i wspierających ruchowo;
- e) dostęp do książek i środków przekazu, organizowanie imprez kulturalnych, rekreacyjnych i towarzyskich;
- f) pomoc w rozwinięciu i wzmacnianiu aktywności oraz samodzielności życiowej;
- g) pomoc psychologiczną, poradnictwo i wsparcie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych oraz bieżących spraw życia codziennego np. udzielania pomocy w kontaktach z placówkami służby zdrowia i urzędami.

DDP funkcjonuje przez cały rok, we wszystkie dni robocze, co najmniej 8 godzin dziennie, w godzinach dostosowanych do potrzeb uczestników i ich rodzin.

W zakresie wymogów o charakterze infrastrukturalnym budynek DDP spełnia następujące wymogi:

- a) jest dostosowany do potrzeb osób korzystających z usług;
- b) posiada co najmniej: 2 pokoje dziennego pobytu (do terapii grupowej, rehabilitacji i wypoczynku), jadalnię w pokoju dziennego pobytu, aneks kuchenny urządzone w pokoju dziennego pobytu, jedno pomieszczenie do prowadzenia terapii indywidualnej oraz pokój do wypoczynku;
- c) udostępnione są co najmniej 2 łazienki, z których jedna jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością z możliwością kąpeli lub prysznic.

W DDP stale pracują co najmniej 3 osoby, w tym dwóch opiekunów. Pozostali specjaliści zatrudniani są w miarę potrzeb.

Na terenie gminy funkcjonuje Klub Seniora w Zdunach

Klub seniora to miejsce spotkań osób starszych, w którym opieką obejmowane są osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Przeciwdziała osamotnieniu i marginalizacji seniorów. Klub Seniora zapewnia transport i wyżywienie w postaci dwudaniowego obiad. W Klubie Seniora utworzonych jest 15 miejsc świadczenia usług opiekuńczych.

W placówce prowadzone są zajęcia mające na celu:

- a) zagospodarowanie czasu wolnego po zakończeniu aktywności zawodowej (m.in. rozwijanie umiejętności i indywidualnych zainteresowań);

- b) zwiększenie aktywności i uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym;
- c) działalność prozdrowotną (m.in. edukacja zdrowotna, spotkania z lekarzami), kulturalną (wyjścia do kina, czy teatru) i edukacyjną (m.in. nauka obsługi komputera, korzystania z Internetu);
- d) prowadzenie zajęć z zakresu kultury fizycznej poprzez organizację zajęć sportowych np. nordic walking, zorganizowane zajęcia w ramach stref aktywności rodzinnej, aerobik, itp.;
- e) tworzenie grup samopomocowych, których członkowie będą wzajemnie się wspierać w trudnościach życia codziennego;
- g) poradnictwo psychologiczne realizowane poprzez proces diagnozowania, profilaktyki i terapii.

W Klubie Seniora zatrudniona jest 1 osoba na etacie Opiekuna/Animatora.

Polityka rodzinna

Zadania z zakresu polityki rodzinnej realizowane są przez komórkę organizacyjną urzędu – Wydział Spraw Obywatelskich i Polityki Społecznej. Do zadań tych należy realizacja spraw związanych z wypłatą świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, zasiłków dla opiekunów, świadczeń wychowawczych, świadczeń „Dobry start”, wydawaniem Kart Dużej Rodziny oraz podejmowaniem działań wobec dłużników alimentacyjnych.

Tabela 13 Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Aleksandrów Kujawski

Świadczenia rodzinne	2016	2017	2018	2019
Korzystający ze świadczeń rodzinnych				
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	588	776	757	683
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny-ogółem	1155	1405	1370	1279
Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku ogółem				

kwota świadczeń rodzinnych	4 127 000 zł	4 450 000 zł	4 353 000 zł	4 337 000 zł
kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	2 329 000 zł	2 357 000 zł	2 171 000 zł	2 008 000 zł

Źródło: Urząd Gminy Aleksandrów Kujawski

Tabela 14 Korzystający z funduszu alimentacyjnego w gminie Aleksandrów Kujawski

Fundusz alimentacyjny	2016	2017	2018	2019
Korzystający z funduszu alimentacyjnego				
rodziny otrzymujące świadczenia na dzieci	70	62	89	81
kwota świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego	507 432 zł	449 451 zł	427 440 zł	395 014 zł

Źródło: Urząd Gminy Aleksandrów Kujawski

Tabela 15 Korzystający ze świadczeń wychowawczych w gminie Aleksandrów Kujawski

Świadczenia wychowawcze	2016	2017	2018	2019
Korzystający ze świadczeń wychowawczych				
rodziny otrzymujące świadczenia na dzieci	988	980	914	1136
kwota świadczeń wypłaconych	7 088 902 zł	9 395 200 zł	9 014 362 zł	1 136 925 zł

Źródło: Urząd Gminy Aleksandrów Kujawski

Tabela nr 16 korzystający ze świadczenia „Dobry Start” w gminie Aleksandrów Kujawski

Świadczenie „Dobry start”	2018	2019

Korzystający ze świadczenia „Dobry start”		
rodziny otrzymujące świadczenia na dzieci	1109	1130
kwota świadczeń wypłaconych	482 700 zł	499 200 zł

Źródło: Urząd Gminy Aleksandrów Kujawski

Gmina posiada Samorządowy Program „Karta Dużej Rodziny Gminy Aleksandrów Kujawski” przyjęty Uchwałą Rady Gminy w grudniu 2015 r., skierowany do rodzin wielodzietnych zamieszkałych na terenie gminy. W ramach programu Rada Gminy uchwałą z 2016 r. wprowadziła zwolnienie w wysokości 10% miesięcznej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi dla osób z rodzin wielodzietnych posiadających Kartę Dużej Rodziny.

Program przewiduje możliwość udzielenia ulg, zwolnień czy preferencji rodzinom wielodzietnym na produkty lub usługi oferowane przez firmy i instytucje, które zostaną parterami Programu Karta Dużej Rodziny Gminy Aleksandrów Kujawski.

Do końca 2019 roku do Samorządowego Programu Karta Dużej Rodziny Gminy Aleksandrów Kujawski przystąpiło 13 firm oferujących ulgi i zniżki dla mieszkańców gminy posiadających Kartę Dużej Rodziny.

Przed planowanymi pracami wdrożenia Karty Dużej Rodziny Gminy Aleksandrów Kujawski szacowana liczba rodzin wielodzietnych mieszkających w gminie Aleksandrów Kujawski wynosiła 273.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. liczba rodzin posiadających Kartę Dużej Rodziny wyniosła 320, a liczba osób w tych rodzinach – 1 284, w tym 590 rodziców i 694 dzieci.

Od 1 stycznia 2019 r. prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje wszystkim rodzicom oraz małżonkom rodziców, którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci i takim rodzicom/małżonkom wydano w 2019 roku 183 karty.

Do dnia 31 grudnia 2019 r. deklaracje o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, uwzględniające zmniejszenie opłaty przysługujące rodzinom wielodzietnym złożyło 160 rodzin dla 591 osób.

Zadania z zakresu służby zdrowia realizowane są przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w miejscowości Służewo oraz działający w jego pobliżu punkt apteczny. Resztę zadań z tego zakresu zapewniają placówki położone w mieście Aleksandrów Kujawski. W roku 2019 udzielono łącznie 16 762 porad lekarskich.

Ponadto w gminie Aleksandrów Kujawski realizowane są programy zdrowotne. W roku 2019 po raz kolejny zorganizowane były zajęcia sportowe w ramach „Programu Zapobiegania Upadkom dla Seniorów w Województwie Kujawsko – Pomorskim”. Zajęcia odbywały się trzy razy w tygodniu po jednej godzinie zegarowej w dwóch grupach. Upadki osób starszych stanowią poważny problem geriatryczny, społeczny i ekonomiczny. Do tych upadków dochodzi w każdej grupie wiekowej, jednak jeśli dotyczą one osób starszych skutkują pogorszeniem ich sprawności. Częstość urazów związanych z upadkami wzrasta z wiekiem. Celem programu jest zmniejszenie liczby upadków i urazów wśród osób po 60 r. ż.

Kolejnym programem realizowanym przez gminę Aleksandrów Kujawski był „Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród osób dorosłych w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim”. Najcięższą postacią zakażenia pneumokokowego jest zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, sepsa i zapalenie płuc z bakteriami. W populacji dorosłych szczególnie narażona na zakażenia jest populacja ludzi starszych (po 65 roku życia), u których stwierdza się deficyty odporności oraz dorosłych i dzieci cierpiących na choroby przewlekłe (tj. cukrzycę, choroby sercowo-naczyniowe, choroby układu oddechowego). Do programu zostały zaproszone osoby w wieku powyżej 65 lat, zamieszkałe na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, które nie były szczepione szczepionką przeciwko pneumokokom i należą do grupy ryzyka – osoby leczące się z powodu przewlekłego nieżyty oskrzeli i astmy oskrzelowej.

Kontynuowany był również „Program Wykrywania Zakażeń WZW B i C w Województwie Kujawsko-Pomorskim”. Dla mieszkańców gminy Aleksandrów Kujawski realizatorem programu był Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rypinie. Do badań mogły przystąpić osoby niezbadane w kierunku zakażenia HBV i HCV zameldowane na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski.

Wszystkie powyższe programy są również realizowane w 2020 r.

1.15 Budżet gminy

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, gmina samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową na podstawie budżetu gminy, który jest planem finansowym obejmującym dochody i wydatki. Budżet gminy przygotowany przez wójta jest uchwalany przez radę gminy na dany rok kalendarzowy, zwany „rokiem budżetowym”.

Dochodami gminy są: podatki, opłaty i inne wpływy określone w odrębnych ustawach jako dochody gminy, dochody z majątku gminy, subwencja ogólna z budżetu państwa. Dochodami gminy mogą być: dotacje celowe na realizację zadań zleconych oraz na dofinansowanie zadań własnych, wpływy z samoopodatkowania mieszkańców, spadki, zapisy i darowizny oraz inne dochody. Za prawidłową gospodarkę finansową gminy odpowiada wójt.

Wykonanie zadań postulowanych w strategii rozwoju gminy zdeterminowane będzie możliwościami finansowymi podmiotów realizujących tę strategię. W szczególności istotne będą realne możliwości głównego podmiotu realizacji strategii – gminnej wspólnoty samorządowej i jej budżetu.

Tabela 15 Dochody i wydatki gminy w ostatnich latach

Dochody	2016	2017	2018	2019
DOCHODY OGÓŁEM	50 392 514,26	48.208.711,41	50.471.177,85	57.955.613,15
Dotacje ogółem	23 491 321,38	19.454.292,51	20.771.631,16	24.915.261,26
Dochody własne (w zł), w tym:	12 645 482,88	13.350.971,19	14.949.455,75	17.199.591,48
Podatek rolny (w zł)	846 787,18	796.496,62	784.614,57	849.865,57
Dochody na 1 mieszkańca (w zł)	4 302,64	4.085,83	4.259,53	4.852,68
Wydatki	2016	2017	2018	2019
WYDATKI OGÓŁEM	42 226 512,37	49.593.485,04	60.034.127,08	62.573.968,53
Wydatki majątkowe ogółem	2 092 028,45	5.431.869,79	14.052.145,98	9.642.048,66
Wydatki na mieszkańca w zł	3 605,41	4.203,19	5.066,60	5.239,38

Źródło: dane GUS 2019

1.16 Oświata

Szkoły podstawowe.

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski działa obecnie 6 szkół podstawowych o strukturze klas 1-8

Nazwa szkoły	Rok szkolny 2019/2020 Klasy	Ilość oddziałów
	I-VIII	
SP Opoki	83	8
SP Ostrowąs	67	7
SP Przybranowo	71	8
SP Stawki	264	15
SP Służewo	161	9
SP Wołuszewo	86	8
Razem	732	55

W roku szkolnym 2019/2020 do szkół tych uczęszczało łącznie 732 uczniów. Szkoły prowadziły edukację w 55 oddziałach.

Bardzo istotnym czynnikiem w realizacji procesu nauczania jest dbałość o ciągłe wzbogacanie placówek w nowoczesny sprzęt, pomoce dydaktyczne, nowoczesne technologie co niewątpliwie poprawia jakość kształcenia między innymi poprzez rozbudzanie zainteresowania nowościami technicznymi oraz umacnianie osobowości ucznia, co czyni go bardziej wartościowym w otaczającej rzeczywistości.

Uwzględniając ten fakt placówki zostały wyposażone w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne, w tym : komputery, laptopy, tablice interaktywne, roboty i inne. Z roku na rok w coraz szerszym zakresie wykorzystuje się sprzęt elektroniczny w celu uatrakcyjnienia procesu dydaktycznego. Uczniowie mają do dyspozycji w pełni wyposażone sale dydaktyczne, możliwość rozwijania zainteresowań podczas różnych zajęć pozalekcyjnych ze środków pozyskanych z funduszy unijnych.

Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych oraz urządzeń sportowo-rekreacyjnych podlega ciągłej modernizacji. Działania w tym zakresie powodują, że baza lokalowa spełnia określone standardy i normy użytkowe.

Wychowanie przedszkolne

Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski funkcjonuje przedszkole niepubliczne „Wyspa Malucha” prowadzone przez Stowarzyszenie Partnerstwo dla Ziemi Kujawskiej w siedzibą w Odolionie przy ul.

Piaskowej 4. W roku szkolnym 2019/2020 do przedszkoli uczęszczało 326 dzieci na 345 wolnych miejsc w miejscowościach Stawki, Służewo, Otłoczyn, Opoki, Przybranowo, Ostrowąs i Wołuszewo. W placówkach odbywają się wszystkie zajęcia edukacyjne wg ustalonego rocznego planu pracy oraz zajęcia dodatkowe z języka angielskiego, logopedii, rytmiki i tańca. Przedszkola niepubliczne obejmują opieką dzieci w godzinach od 6.30 do 16.30.

Żłobek

Żłobek Samorządowy Bursztynek w Odolionie funkcjonuje od 01 lutego 2019 roku. Dysponuje 32 miejscami w dwóch szesnastoosobowych grupach. Żłobek świadczy usługi opiekuńcze, wychowawcze oraz edukacyjne dla dzieci w wieku od 20 tygodnia życia do ukończenia 3 lat.

Inwestycja ta została zrealizowana dzięki pozyskanym przez Gminę funduszom z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach programu „Maluch +”, środkom pozyskanym w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 oraz z budżetu Gminy Aleksandrów Kujawski. Projekt pn. „Zapewnienie opieki dla dzieci w wieku do lat 3 w Żłobku Bursztynek w Gminie Aleksandrów Kujawski” trwa do 28.02.2021 roku a jego wartość wynosi 1.031.012,40 zł.

Żłobek Bursztynek to miejsce w pełni bezpieczne i przyjazne dziecku: kolorowe, inspirujące, pełne przestrzeni i możliwości. Wykwalifikowane opiekunki z pasją, sercem i zaangażowaniem podchodzą indywidualnie do każdego dziecka zapewniając idealne warunki do spokojnego i harmonijnego rozwoju dzieci oraz odkrywania przez nich świata. Budynek żłobka jest w pełni przystosowany dla osób niepełnosprawnych, nie posiada barier architektonicznych, dojazd jest z poziomego terenu, a pomieszczenia są wyposażone w łazienki dla niepełnosprawnych. Dotarcie na pierwsze piętro umożliwia zamontowana w budynku winda. Żłobek Samorządowy Bursztynek w Odolionie funkcjonuje dwanaście miesięcy w roku, od poniedziałku do piątku w godz. 6.30-16.30,

Doskonalenie zawodowe nauczycieli

Głównym celem doskonalenia zawodowego nauczycieli jest wzrost efektywności pracy szkoły poprzez systematyczny, profesjonalny i efektywny rozwój kadry pedagogicznej. Doskonalenie w szkołach jest podejmowane zgodnie z ich potrzebami. Konkretnie potrzeby i sposoby, w jaki mogą być one zaspokajane, będą się zmieniać w zależności od wprowadzanych zmian, predyspozycji osobistych i zawodowych nauczycieli oraz specyfiki szkoły.

Nauczyciele doskonałą posiadane umiejętności, aktualizują umiejętności wcześniej zdobyte, uzyskują nowe na studiach podyplomowych i kursach kwalifikacyjnych oraz uzyskują kolejne stopnie awansu zawodowego. Ważnym elementem tego procesu jest także zdobywanie kwalifikacji do nauczania dodatkowych przedmiotów co w efekcie ułatwia prowadzenie polityki kadrowej jak i znalezienie zatrudnienia przez nauczycieli.

Na terenie gminy nie ma obecnie szkolnictwa zabezpieczającego potrzeby mieszkańców na poziomie ponadgimnazjalnym. Uczniowie dojeżdżają do liceów i techników zlokalizowanych w Aleksandrowie Kujawskim, Ciechocinku, Włocławku i Toruniu.

Dowóz uczniów

Zgodnie z art. 32 ust. 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe Gmina zapewnia uczniom bezpłatny dowóz do szkoły, jeżeli ich droga z domu do szkoły przekracza określone przepisami kilometry. Dowóz uczniów do szkół realizuje gminna spółka GPU Algawa sp. z o.o. Codziennie 5 autobusów i 1 bus wykonywały usługę dowozu uczniów, pokonując trasę o długości 860 km. Realizowany był także dowóz uczniów niepełnosprawnych do szkół specjalnych na terenie miasta Aleksandrowa Kujawskiego i do Torunia. W roku szkolnym 2019/2020 dowożonych było łącznie 388 uczniów.

1.17 Kultura

Na terenie gminy działa **Gminna Biblioteka Publiczna** w Służewie w oraz jej filie w Otłoczynie i Ośnie. Gminna Biblioteka Publiczna w Służewie jest instytucją publiczną podlegającą Urzędowi Gminy w Aleksandrowie Kujawskim. Jej głównym zadaniem, podobnie jak wszystkich bibliotek publicznych, jest pośrednictwo w komunikacji społecznej, wspieranie edukacji i samoedukacji w każdej postaci, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji, krzewienie czytelnictwa. Biblioteka kompletuje zbiory uniwersalne tak pod względem przedmiotowym, treściowym, jak i z punktu widzenia nośników informacji.

Gromadzenie i udostępnianie zasobów odbywa się według zasady "wszystko dla wszystkich". Biblioteka w Służewie powstała w 1949 roku z inicjatywy działacza społecznego Józefa Radaczyńskiego. Początkowo lokal biblioteki mieścił się przy ul. Brzeskiej 26 w pomieszczeniu jednoizbowym o powierzchni 8 m². W roku powstania księgozbiór biblioteki wynosił 830 woluminów. Stan księgozbioru rokrocznie powiększa się o 400 woluminów książek z różnych dziedzin wiedzy. Księgozbiór jest kompletowany tak, aby mógł służyć zarazem młodzieży, jak i osobom starszym, pracującym, kształcącym się i bezrobotnym. Bieżący księgozbiór bibliotek to ok 30 tys. woluminów. Odnotowuje się jednakże systematyczny spadek liczby czytelników bibliotek. W najlepszym okresie (2006-7) było to ponad 650 osób obecnie tylko 350. Gminna Biblioteka Publiczna w Służewie dysponuje czytelnią internetową i dostępem do katalogu on-line.

Na mocy Uchwały Nr XIII/108/19 Rady Gminy Aleksandrów Kujawski z dnia 15 października 2019 roku powołana została na terenie gminy Aleksandrów Kujawski samorządowa instytucja kultury – **Gminny Ośrodek Kultury w Służewie (GOK)**. GOK rozpoczął wielokierunkową działalność rozwijającą i zaspokajającą potrzeby kulturalne mieszkańców. Mając na uwadze dotarcie do jak największej grupy odbiorców i zaangażowanie ich do aktywnego uczestnictwa w kulturze. GOK współpracuje ze szkołami, wieloma organizacjami i stowarzyszeniami. Są to m.in.: Koło Emerytów i Rencistów, Koło Kobiet ze Służewa, Zespół Śpiewaczy „To i Owo” oraz Klub Kobiet Aktywnych z Wołuszewa. Ośrodek sprawuje pieczę nad 14 Kołami Gospodyń Wiejskich w Goszczewie, Nowym Ciechocinku, Odolionie, Opokach, Otłoczynie, Ostrowąsie, Plebance, Podgaju, Przybranowie, Roźnie-Parcele, Słomkowie, Stawkach, Wołuszewie, Słońsku Dolnym, które wspiera i inspirowa. GOK prowadzi zespoły i grupy zainteresowań, organizuje spektakle, koncerty, wystawy, organizuje imprezy rozrywkowe, turystyczne, ekologiczne bazując na zapotrzebowaniu społeczności lokalnej i zasobach gminy. Prowadzi działalność edukacyjno-popularyzatorską dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie upowszechniania dziedzictwa narodowego - kultury, sztuki w tym dziedzictwa kulturowego Kujaw. Zadania realizowane są w ramach różnorodnych form m.in.: warsztatów, kursów, instruktaży, szkoleń, seminariów i wycieczek. Organizowane są także konkursy, festiwale i przeglądy twórczości artystycznej i rękodzieła. Do stałych form działalności GOK należą zajęcia: wokalne, muzyczne, spotkania ze sztuką, przyrodą, fotografią, kulinariami i in. Uczestnicy zajęć prezentują swoje osiągnięcia na różnorodnych wydarzeniach – konkursach, festynach gdzie odnoszą liczne sukcesy. GOK sprawuje pieczę nad działalnością wszystkich świetlic wiejskich oraz miejsc pamięci narodowej.

1.18 Analiza stanu środowiska w Gminie

Generalnie można stwierdzić, że gmina znajduje się w grupie jst charakteryzujących się korzystnymi warunkami jakości środowiska. Na szczególną uwagę zasługują jednak poniżej scharakteryzowane elementy:

Jakość wód w rzekach *W dalszym ciągu rzeka Tążyna jest słabo oceniana pod względem ekologicznym.*

Na jakość wód w rzekach wpływają odprowadzane do nich ścieki komunalne i przemysłowe, a także spływy powierzchniowe i opady atmosferyczne. Głównym źródłem zanieczyszczeń wód płynących przez teren gminy są ścieki komunalne (nieczyszczone ścieki bytowe) odprowadzane bezpośrednio do Tążyny, i jej dopływów (Małej Tążyny) lub do rowów melioracyjnych i za ich pośrednictwem również do rzek. Na terenie opracowania innym obiektem zanieczyszczeń wód powierzchniowych jest np. podczyszczalnia ścieków w miejscowości Przybranowo.

Kolejnym bardzo istotnym zagrożeniem dla stanu czystości wód powierzchniowych jest nieumiejętne i nadmierne stosowanie nawozów sztucznych i innych środków chemicznych używanych w rolnictwie, szczególnie związków azotowych.

Stosowanie w rolnictwie różnych środków chemicznych, jak i użytkowanie terenu ma znaczący wpływ na funkcjonowanie środowiska przyrodniczego. Zagrożenia związane z rolnictwem na terenie gminy Aleksandrów Kujawski mają istotne znaczenie. Z tego względu obszar gminy Aleksandrów Kujawski został włączony do obszaru szczególnie narażonego na wpływ azotu pochodzącego ze źródeł rolniczych. W wyniku nadmiernej ilości związków azotu w środowisku przyrodniczym zaobserwowano eutrofizację wód rzeki Tążyny. Średnia zawartość azotanów wynosiła od 12,17 mg/l do 31,30 mg/l, co oznacza, że wskaźnik eutrofizacji został przekroczony od 21,7% do 213% (dane za 2003 r.). Ponadto na obszarze szczególnie narażonym na zanieczyszczenia azotem pochodzenia rolniczego, jakość wód nie odpowiada wymaganym standardom. Degradacja wód spowodowana rozwojem fitoplanktonu poważnie ogranicza możliwości ich wykorzystania. Jest to problem poważny, gdyż na obszarze gminy wiele gospodarstw jest niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej. Korzystają one zazwyczaj z własnych, przydomowych studzien. Tym samym zagrożone zanieczyszczeniem azotem wody gruntowe mogą być wykorzystywane przez ludność wiejską do celów gospodarczych. Wszystkie sołectwa gminy Aleksandrów Kujawski wyjątkiem Otłoczyna należą do obszaru *szczególnie narażony nr 3 (OSN) w rejonie wodnym Dolnej Wisły na odpływy azotu ze źródeł rolniczych*.

Jakość powietrza atmosferycznego.

Jakość powietrza w gminie można ocenić jako dobrą. Głównym emitorem zanieczyszczenia powietrza są zakłady przetwórstwa rolniczego zlokalizowane w gminie m.in. w: Rudunkach, Kuczku oraz Otłoczynie, Wygodzie, Nowym Ciechocinku i Chrustach (fermy drobiu) oraz

zakłady w mieście Aleksandrów Kujawski. Powietrze atmosferyczne i klimat pozostają również pod degradującym wpływem lokalnej produkcji, kotłowni, palenisk domowych, transportu i komunikacji (w tym autostrada a1). Wpływ ich wyraża się w zanieczyszczeniu powietrza pyłami, gazami, uciążliwymi zapachami, itp.

W przypadku budynków mieszkalnych w 65% wykorzystują one węgiel jako podstawowe źródło energii.

Emisja hałasu

Za główne źródła hałasu na terenie gminy należy uznać szlaki komunikacyjne (drogi, w dalszej kolejności zakłady produkcyjne i lokalne źródła hałasu w postaci zakładów usługowych i produkcyjnych). Należy zauważyć, że ruch pojazdów przechodzi miejscami przez tereny zwartej zabudowy mieszkalnej, głównie we wsi Otłoczyn, Stawki, Przybranowo, Łazieniec, Odolion, Służewo. Hałas jest, więc miejscami dokuczliwym problemem.

Inne zagrożenie hałasem i wibracjami dla środowiska gminy istnieje ze strony turbin wiatrowych zlokalizowanych w południowej i centralnej części gminy Aleksandrów Kujawski.

1.19 Organizacje pozarządowe w gminie

W prowadzonej przez Starostę Aleksandrowskiego Ewidencji Uczniowskich Klubów Sportowych i Innych Stowarzyszeń Kultury Fizycznej Nieprowadzących Działalności Gospodarczej zarejestrowane są następujące stowarzyszenia mające siedzibę na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski:

- Uczniowski Klub Sportowy „Reszka” przy Publicznej Szkole Podstawowej w Służewie.
- Gminny Klub Sportowy „Start” w Stawkach.
- Uczniowski Klub Sportowy „Smyk Wołuszewo” przy Publicznej Szkole Podstawowej w Wołuszewie.
- Uczniowski Klub Sportowy „Wietnamskie Sztuki Walki”.

Ponadto w prowadzonej przez Starostę Aleksandrowskiego ewidencji stowarzyszeń zwykłych zarejestrowane są następujące stowarzyszenia zwykłe, mające siedzibę na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski:

- Stowarzyszenie Ekologiczne „Silentium”
- Stowarzyszenie Stawskie Forum Rozwoju
- Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rozwoju Odolionu

W Krajowym Rejestrze Sądowym zarejestrowane są następujące stowarzyszenia, mające siedzibę na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski:

- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski.
- Stowarzyszenie Mieszkańców Sąsiadujących ze Składowiskiem Odpadów w Miejscowości Służewo-Pole Stowarzyszenie „EKO”.
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski „Stawki Młodym”.
- Stowarzyszenie Producentów Rolnych Gminy Aleksandrów Kujawski.
- Ośrodek Sportów Konnych w Nowym Ciechocinku.
- Stowarzyszenie Poszkodowanych przez Nieuczciwych Pracodawców.
- Toruńskie Stowarzyszenie Dogotterapii „Pieś”
- Gminny Międzyzakładowy Ludowy Klub Sportowy „Orzeł” w Służewie
- Towarzystwo Przyjaciół Niziny Ciechocińskiej
- Stowarzyszenie Wspólnie dla Ośna Drugiego
- Stowarzyszenie Abstynenckie „Bezpieczna Przystań”
- Stowarzyszenie Przyjaciół Łazieńca „Cudne Manowce”
- Stowarzyszenie „Aktywni na Wsi”
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ostrowąsie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Opoczkach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Słomkowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wołuszewie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Odolionie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Służewie

Fundacje zarejestrowane na terenie gminy:

- Fundacja SERCE DLA DZIECKA

Fundacje działające na terenie gminy:

- Fundacja im. Brata Alberta Organizacja Pożytku Publicznego WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ „Karczemka”

1.20 Osiągnięcia administracji gminnej

Gmina Aleksandrów Kujawski otrzymała tytuł „**Najbardziej przyjaznej gminy w województwie kujawsko-pomorskim**” wg plebiscytu Mała ojczyzna 2012 dziennika Rzeczpospolita. W 2014 r. gmina otrzymała Srebrną pieczęć „Lidera wspierania przedsiębiorczości” za rok 2013 oraz w 2016 r. tytuł „**Lidera wspierania przedsiębiorczości 25-lecia**” – wyróżnienia nadane przez Izbę Przemysłowo-Handlową Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Gmina jest posiadaczem certyfikatu Euroenoma dla samorządów. Wójt Gminy Aleksandrów Kujawski Andrzej Olszewski otrzymał tytuł: **Samorządowego Menedżera Regionu 2013** województwa Kujawsko-Pomorskiego i znalazł się w pierwszej trójce razem z Prezydentem Torunia oraz Burmistrzem miasta i gminy Świecie w IX edycji rankingu Filary Polskiej Gospodarki organizowanym przez Puls Biznesu pod patronatem Ministerstwa Gospodarki.

Urząd Gminy Aleksandrów Kujawski **spełnia wysokie normy ISO dla administracji publicznej**: Certyfikat ISO 9001:2008 dla administracji publicznej; Certyfikat ISO 9001:2008 z zakresu realizacji zadań administracji samorządowej oraz zadań zleconych i powierzonych z zakresu administracji rządowej świadczonych przez Urząd Gminy; Certyfikat ISO 9001:2015 z zakresu realizacji zadań administracji samorządowej oraz zadań zleconych i powierzonych z zakresu administracji rządowej świadczonych przez Urząd Gminy

2 Główne wnioski z aktualizacji diagnozy

1. Gmina Aleksandrów Kujawski położona jest w centrum Polski, w województwie kujawsko-pomorskim. Sąsiaduje z krajowym uzdrowiskiem nizinnym Ciechocinkiem.
2. Gmina Aleksandrów Kujawski w całości to teren rdzennych Kujaw.
3. Jest to największa gmina powiatu aleksandrowskiego (zajmuje 27,7 % jego powierzchni).
4. Gmina stanowi żywnościowe zaplecze dla pobliskich miast, m.in. Aleksandrowa Kujawskiego i Ciechocinka. Stanowi także miejsce zamieszkania dla kadry pracowniczej zlokalizowanych nieopodal ośrodków miejskich. Na terenach przyległych do pobliskich miast w bardzo dużym tempie rozwinęło się budownictwo jednorodzinne. Związane jest to z migracją ludności, która zamieszkując na terenie gminy nie jest związana bezpośrednio z rolnictwem.
5. Teren gminy jest przeważnie płaski.

6. Na obszarze gminy Aleksandrów Kujawski znajduje się kilkanaście złóż surowców pospolitych, w tym: 8 złóż kruszywa naturalnego i 2 złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej.
7. Na terenie gminy występują pokłady wody mineralnej zlokalizowane w rejonie wsi Otłoczyn, Wołuszewo. We wschodniej części gminy Aleksandrów Kujawski znajduje się również zachodnia część złoża wód leczniczych Ciechocinek, aktualnie eksploatowanych przez zakład „Uzdrowisko Ciechocinek S.A.”
8. Klimat gminy charakteryzuje się dużą zmiennością a dodatkowo jednymi z najniższych opadów w województwie. Powoduje to niedobór opadów sięgający 50 % zapotrzebowania.
9. Specyficzne warunki klimatu lokalnego mają rozległe tereny leśne, w tym pobliskie obszary chronionego krajobrazu. Są to równocześnie tereny o wzbogaconym składzie fizykochemicznym powietrza w tlen, ozon, olejki eteryczne oraz inne substancje śladowe podnoszące komfort bioklimatyczny.
10. Wisła - jest podstawowym ciekim decydującym o zasobach wód powierzchniowych na obszarze gminy. Jej wykorzystanie jest szansą na rozwój zarówno funkcji turystycznych jak i transportowych gminy.
11. Drugą ważną rzeką w gminie jest Tążyna (o długości 24 km), zasilana przez niewielkie ciek i o uregulowanych korytach, płynące przez obszary rolnicze gminy. Jest to ciek bardzo zanieczyszczony.
12. Główny Zbiornik Wód Podziemnych GZWP nr 141 na terenie gminy Aleksandrów Kujawski jest silnie narażony na zanieczyszczenia antropogeniczne ze względu na swój „odkryty” charakter – intensywna wymiana pomiędzy wodami infiltracyjnymi a podziemnymi.
13. Struktura siedliskowa lasów gminy wskazuje na to, iż są one bogate pod względem różnorodności biologicznej oraz bardzo cenne z przyrodniczego punktu widzenia. Lasy wraz z innymi mniejszymi powierzchniami zadrzewień, łąkami, rzekami, oczkami wodnymi oraz torfowiskami tworzą tzw. korytarze ekologiczne, dające między innymi możliwość migracji zwierząt.
14. Świat zwierzęcy na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski charakteryzuje się dużą różnorodnością. Można tu spotkać zarówno powszechnie występujące jak i rzadkie gatunki.
15. Część terenu gminy objęte jest OChK Niziny Ciechocińskiej - 3 575,14 ha.
16. W granicach gminy zlokalizowane są części obszarów Natura 2000: obszar siedliskowy Nieszawska Dolina Wisły oraz obszar ptasi Dolina Dolnej Wisły.
17. Gmina Graniczy z Rezerwatem Ciechocinek oraz OChK Wydmowy na południe od Torunia, a blisko jej granicy znajduje się obszar siedliskowy NATURA 2000 wydmy Kotliny Toruńskiej.

18. Na terenie Gminy zewidencjonowano 12 użytków ekologicznych, zajmujących łącznie powierzchnię ok. 12,99 ha. Zlokalizowane są głównie w dwóch miejscowościach: Rożno-Parcele i Grabie, głównie w dolinie Tążyny.
19. Na terenie gminy Aleksandrów Kujawski, zlokalizowanych jest 8 obiektów zakwalifikowanych jako pomniki przyrody.
20. Gmina posiada potencjał dla rozwoju turystyki, wypoczynku i rekreacji: obszar Wisły, tereny leśne, sąsiedztwo obszaru uzdrowiskowego Ciechocinek, zabytki i miejsca kultu. Przez teren gminy przebiegają szlaki turystyczne o znaczeniu ponadlokalnym. W ostatnich latach nastąpił rozwój bazy noclegowej i usług towarzyszących.
21. Analiza ruchu turystycznego w obszarze wskazuje na zainteresowanie tutejszą ofertą turystów zagranicznych (niemieckich).
22. Gmina wiejska Aleksandrów Kujawski ma charakter typowo rolniczy. Choć przeważają gleby słabe. Średnia wielkość gospodarstwa wynosi ok. 9 ha (ok. 18% liczby wszystkich gospodarstw w gminie to struktury duże o powierzchni pow. 15 ha.). Znaczący udział w produkcji rolnej mają uprawy o mniejszych wymaganiach glebowo-wodnych takie jak żyto, mieszanki zbożowe, pszenżyto, ziemniaki, kukurydza. Na terenie Gminy funkcjonuje ponad 600 gospodarstw hodujących zwierzęta. Dominujący kierunek stanowi hodowla drobiu - działa tu kilkanaście kurników. W gminie działa zakład przetwórczy przemysłu mięsnego.
23. Przewiduje się dalszy wzrost liczby ludności na terenie gminy, co sprzyjać będzie jej rozwojowi. Jednakże powoli zauważa się zmniejszenie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym z równoczesnym zwiększeniem liczby osób w wieku poprodukcyjnym.
24. Bezrobocie w gminie spada, ale niepokojący jest udział w grupie bezrobotnych kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka oraz osób bez kwalifikacji.
25. Najliczniejszym działem gospodarki w Gminie Aleksandrów Kujawski w dalszym ciągu pozostaje sektor handlowy. Na drugim miejscu, podobnie jak w poprzednim okresie objętym analizą, znajduje się sektor budowlany a na trzecim przetwórstwo przemysłowe.
26. Liczba podmiotów ogółem w gminie stale rośnie. Największą dynamikę zmian można zaobserwować w sektorach: Informacja i komunikacja, Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca i Opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Najwięcej podmiotów przybyło w sekcjach: Budownictwo i pozostała działalność usługowa, Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, Organizacje i zespoły eksterytorialne, a najwięcej ubyło w Górnictwo, Handel Hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle i Edukacja.

27. Rośnie przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 mieszkańca. W porównaniu do poprzedniego okresu wzrosła równocześnie średnia powierzchnia jednego mieszkania i wynosi obecnie 94,5 m².
28. System komunikacyjny Gminy jest dobrze rozwinięty. Układ komunikacji składa się z sieci dróg gminnych oraz dróg o funkcji porównywalnej z drogami gminnymi, a także dróg wojewódzkich i krajowych. Odcinek autostrady A1 z węzłem w Odolionie umożliwia szybką komunikację mieszkańców gminy z innymi rejonami Polski.
29. Przez teren gminy przebiega zelektryfikowana linia kolejowa relacji Łódź – Bydgoszcz - Gdańsk. Miasto Aleksandrów Kujawski posiada połączenie kolejowe z miastem Ciechocinkiem poprzez linię PKP biegnącą przez obszar gminy wsie: Łazieniec, Odolion, Nowy Ciechocinek.
30. Gmina Aleksandrów Kujawski jest zwodociągowana w 95,4%. System zaopatrzenia w wodę oparty jest na 4 komunalnych ujęciach wody zlokalizowanych w miejscowościach: Kuczek, Osno, Służewo, Grabie. Ujęcia mają rezerwy dające możliwość zwiększenia obsługiwanej ilości odbiorców.
31. Na terenie Gminy zlokalizowane jest składowisko odpadów komunalnych, wykorzystywane przez Związek Gmin Ziemi Kujawskiej. Pojemność całkowita składowiska 81 443 tys. m³, wolna pojemność 58 763 tys. m³.
32. Gmina Aleksandrów Kujawski jest w całości zelektryfikowana. Szacowane zużycie na jednego mieszkańca to około 742 kWh. Istniejący system zasilania Gminy Aleksandrów Kujawski zaspokaja obecne potrzeby elektroenergetyczne odbiorców. Infrastruktura będzie uzupełniana i modernizowana, z uwzględnieniem prognozowanych potrzeb.
33. Gmina nie posiada sieci ciepłowniczej. Największy udział w zużyciu na ogrzewanie w sektorze publicznym i mieszkalnym ma węgiel.
34. Przez teren gminy Aleksandrów Kujawski przebiegają trzy gazociągi wysokiego ciśnienia, nie ma jednak rozdzielczej sieci gazowej. Większość mieszkańców korzysta z gazu propan-butan dowożonego w butlach. Przewidywana jest budowa infrastruktury gazowej.
35. Gmina Aleksandrów Kujawski znajduje się w strefie korzystnych warunków wiatrowych. Obecnie, na terenie gminy działa 5 instalacji, razem 16 turbin wiatrowych, o mocy sumarycznej 3150 kW.
36. Liczba rodzin korzystających z różnych form pomocy społecznej na przestrzeni lat 2016-2019 ma tendencję spadkową. Głównie zmniejszyła się liczba rodzin objętych pomocą społeczną z tytułu ubóstwa i bezrobocia. Zauważalny jest natomiast wzrost liczby środowisk objętych pomocą z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby i alkoholizmu. Liczba świadczeniobiorców z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz z tytułu niepełnosprawności w analizowanym okresie w zasadzie pozostaje bez zmian. W odniesieniu do problemów pomocy społecznej zasadne jest utworzenie placówek wsparcia, które ułatwiłyby funkcjonowanie najbardziej potrzebującym grupom społecznym, tj. osobom starszym, niepełnosprawnym, uzależnionym, bezdomnym, opuszczającym pieczę zastępczą, ofiarom przemocy. Biorąc pod uwagę powyższe problemy gmina wdraża i realizuje co roku gminne programy, tj. m.in. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii, Gminny Program Wspierania Rodziny, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar. Ponadto Gmina Aleksandrów Kujawski w miarę potrzeb i możliwości będzie promowała i wspierała działania związane z ekonomią społeczną. Rośnie liczba rodzin korzystających z różnych form świadczeń dla rodziny. W 2016 r. świadczenia rodzinne pobierały 588 rodziny na 1155 dzieci, a w 2019 r. – 683 rodzin na 1279 dzieci, co stanowi 95 rodzin i 124 dzieci więcej. W 2019 r. o 19 rodzin więcej otrzymało świadczenia z funduszu alimentacyjnego w stosunku do roku 2017. Natomiast średnia rodzin pobierających świadczenia wychowawcze zwiększyła się o 222 w 2019 r. w stosunku do roku 2018. Gmina Aleksandrów Kujawski w miarę potrzeb i możliwości nadal będzie prowadziła działania promujące i wspierające rodziny, w tym rodziny wielodzietne.

37. Zadania z zakresu służby zdrowia realizowane są przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w miejscowości Służewo oraz działający w jego pobliżu punkt apteczny. Resztę zadań z tego zakresu zapewniają placówki położone w mieście Aleksandrów Kujawski. W roku 2019 udzielono łącznie 16 762 porad lekarskich i liczba ta cały czas rośnie.
38. Gmina znajduje się w stabilnej sytuacji budżetowej.
39. Na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski działa 6 publicznych szkół podstawowych. W roku szkolnym 2019/2020 do szkół tych uczęszczało łącznie 732 uczniów.
40. Gmina wspiera mieszkańców poprzez powołane do tego celu jednostki organizacyjne. Rokrocznie organizowane są imprezy otwarte promujące tradycję i historię Kujaw. Dodatkowo prowadzone są działania promocyjne i edukacyjne związane z jednym z najbardziej rozpoznawalnych mieszkańców tego obszaru - Edwardem Stachurą.

3 Analiza SWOT

Analiza SWOT jest standardowy narzędziem prezentującym atuty i problemy gminy, a także wskazującym na kontekst otoczenia, które może sprzyjać rozwojowi gminy i realizowanym/planowanym działaniom, ale może także stwarzać trudne do ominięcia zagrożenia wpływające na kierunki obecnej i przyszłej polityki. Jest syntetyczną odpowiedzią na pytanie: *w którym miejscu jesteśmy* i zaczątkiem procesy co możemy/powinniśmy zrobić, aby osiągnąć najlepsze efekty.

Poniżej przedstawiono zidentyfikowane dla gminy atuty i przewag konkurencyjne gminy, na których można opierać przyszłe działania oraz słabości i bariery rozwojowe, nad którymi należy pracować.

Mocne strony	Słabe strony
1. Strategiczne położenie gminy – przy węźle autostradowym nr 13 Ciechocinek, głównych trasach kolejowych i drogowych (Dk 91) oraz w sąsiedztwie Torunia i Ciechocinka	1. Problemy z osobami bezrobotnymi – kobiety, długotrwale bezrobotni
2. Posiadanie oferty terenów inwestycyjnych, potencjał rozwoju budownictwa	2. Stopniowe zmniejszanie się liczby osób w okresie przedprodukcyjnym.
3. Ukształtowanie terenu: płaskie przestrzenie możliwe do zagospodarowania	3. Niedobór opadów sięgający 50 % zapotrzebowania.
4. Dobrze rozwiniętą sieć drogową	4. Słabe gleby
5. Walory turystyczne gminy oraz historyczne gminy	5. Brak rekreacyjnych zbiorników wodnych
6. Potencjał ludzki	6. Brak rozdzielczej sieci gazowej - dostępu do gazu sieciowego jako źródła ogrzewania
7. Czyste powietrze	7. Zaniedbanie rzeki Tążyny
8. Inicjatywy lokalne	8. Istnienie obszarów chronionych i lasów ograniczające lokalizacje inwestycji oraz OZE.
9. Dotychczasowa funkcja Gminy jako zaplecza żywnościowego dla dużych miast w otoczeniu – dostęp do rynków zbytu.	9. Słaba komunikacja publiczna.
10. Stabilna sytuacja budżetowa gminy	10. Komunikacja publiczna (nierentowne połączenia, częstotliwość kursów)
11. Rzeka Wisła	
12. System powiadamiania aplikacja blisko	

13. Duże gospodarstwa rolne oraz tradycja hodowli i przetwórstwa

Szanse

1. Spadające bezrobocie – wzrost dochodów
2. Zainteresowanie regionem (tj. województwem) jako miejscem do lokowania wielkopowierzchniowych inwestycji
3. Dostęp do środków unijnych i funduszy zewnętrznych.
4. Ruch tranzytowy.
5. Powroty migracyjne
6. Rozwój agroturystyki i innych form turystyki
7. Wspieranie organizacji pozarządowych
8. Powszechna edukacja społeczeństwa związana z życiem wg zasad zdrowego odżywiania i ekologii.
9. Migracje ludności z miasta na wieś
10. Rozwój elektromobilności

Zagrożenia

1. Zagrożenie przestępczością (szczególnie wykroczenia drogowe)
2. Patologie alkoholowe
3. Nierównomierny rozwój obszarów
4. Emigracja zarobkowa
5. Zmienność polityki gospodarczej w kraju
6. Pauperyzacja społeczeństwa i rozwarstwienie ekonomiczne
7. Brak dostępu do finansowania zewnętrznego działań gminy
8. Degradacja środowiska
9. Środowiskowy i polityczny podział społeczeństwa
10. Klęski żywiołowe i zmiana klimatu

4 Analiza rozwojowa gminy

4.1 Misja cele i kierunki rozwoju

Misja gminy

Gmina Aleksandrów Kujawski dąży do podnoszenia jakości życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój społeczny i ekonomiczny przy odpowiednim wykorzystaniu walorów przyrodniczych.

Strategia Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski 2020-2030 określa najważniejsze kierunki rozwoju gminy, będące odpowiedzią na zdefiniowane wyzwania rozwojowe. Rozwój gminy Aleksandrów Kujawski określony w strategii 2008 - 2020 roku ukierunkowany został na: wyrównywanie szans i likwidację zapóźnień rozwojowych. Kolejny okres planowania to umocnienie rozwoju gospodarczego gminy, dbałość o mieszkańców i tworzenie aktywnej i nowoczesnej społeczności, przy równoczesnej świadomości zmian demograficznych oraz budowanie nowoczesnej społeczności o równych szansach rozwojowych a także dalsze kształtowanie przestrzeni sprzyjającej rozwojowi społeczno-gospodarczemu z bezwzględnym poszanowaniem środowiska.

Obszary strategiczne dla rozwoju gminy

I.	Infrastruktura techniczna
II.	Ochrona Środowiska
III.	Rynek pracy i rozwój przedsiębiorczości
IV.	Jakość życia

Priorytety w obszarach strategicznych

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

- Sieć gazowa
- Sieć telekomunikacyjna / sieć światłowodowa (internet)
- Sieć drogową/ oświetlenie
- Ścieżki rowerowe dla mieszkańców

- Transport publiczny/szynowy
- Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

OCHRONA ŚRODOWISKA

- Powietrze
- Wody
- Ład przestrzenny
- Zasoby przyrody
- Świadomość ekologiczna

RYNEK PRACY I ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

- SOGO
- Oferta dla obecnych przedsiębiorców i przyszłych inwestorów
- Oferta turystyczna
- Aktywizacja niepracujących
- Włączenie się w działania ponadlokalne
- Rolnictwo

JAKOŚĆ ŻYCIA

- Oferta dla dzieci i młodzieży
- Oferta dla seniorów
- Rewitalizacja przestrzeni gminy (zabytki, parki)
- Integracja społeczna
- Organizacje pozarządowe
- opieka społeczna i pomoc osobom potrzebującym
- Kultura i dziedzictwo gminy / regionu / Kujaw

4.2 Definicja obszarów strategicznych i działań

Obszar Strategiczny I. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Cel strategiczny 1: Niwelowanie braków w dostępie do infrastruktury technicznej we wszystkich sołectwach gminy

Infrastruktura techniczna⁵ - jest to całość sieci przewodzących, urządzeń i obiektów przynależnych danemu terenowi (w znaczeniu jednostki przestrzenno-gospodarczej, na przykład gminy), dostarczających: prąd, wodę, ciepło, gaz, usługi telekomunikacyjne oraz umożliwiających utylizację odpadów.

Sprawnie działająca i rozbudowana infrastruktura techniczna pozwala na zrównoważony [rozwój](#) społeczno-gospodarczy danego obszaru. Sprawia też, że wzrasta jego atrakcyjność i potencjał inwestycyjny. Niedociągnięcia oraz braki w infrastrukturze technicznej powodują, że ludność zamieszkująca daną jednostkę [terytorialną](#) migruje w poszukiwaniu lepszych, bardziej satysfakcjonujących [warunków życia](#).

Infrastruktura to, innymi słowy, sieć zasobów materialnych i instytucjonalnych danego obszaru, zbudowana z myślą o rozwoju społeczno-gospodarczym. Infrastruktura techniczna, jak każdy inny typ infrastruktury, posiada pewne niezmiennie [cechy](#). Najważniejszą z nich jest ich użyteczność, która nabiera charakteru wręcz służebnego wobec [społeczeństwa](#).

Badania prowadzone w ramach prac nad aktualizacją strategii wykazały, że mieszkańcy odczuwają szczególny brak i niezadowolenie z niemożności korzystania z gazu sieciowego. W wielu punktach gminy brak jest dostępu do szerokopasmowego Internetu oraz odczuwalna jest zła jakość połączeń. Dodatkowo problemem uciążliwym dla mieszkańców jest dostępność do transportu publicznego i w tym zakresie swoboda przemieszczania się zarówno wewnątrz gminy jak i do miejsca zatrudnienia czy nauki. Niektóre lokalizacje w gminie nie posiadają żadnego połączenia komunikacją publiczną lub częstotliwość kursowania pojazdów jest niewystarczająca.

---

⁵ <http://www.ekologia.pl>

Pomimo zrealizowanych już inwestycji w dalszym ciągu część dróg w gminie nie posiada nawierzchni utwardzonej, chodników umożliwiających bezpieczne poruszanie się w jej obrębie czy odpowiedniego oświetlenia.

Należy mieć świadomość, że nie wszystkie elementy infrastruktury niezbędne dla każdego mieszkańca mogą być dostarczone przez gminę. Takimi elementami są sieć gazowa, czy też regularny przewóz osób.

Planowane do realizacji działania, w obecnym okresie Strategii, będą nastawione na niwelowanie braków w dostępie do infrastruktury technicznej we wszystkich sołectwach gminy. Zaktywizowane zostaną działania lobbingowe związane z uruchomieniem dostępu do gazu sieciowego oraz w zakresie komunikacji publicznej.

Kierunki działań:

- Wsparcie budowy sieci gazowej
- Niwelowanie braków w dostępie do szerokopasmowego Internetu i usług telekomunikacyjnych
- Modernizacja sieci drogowej i oświetlenia
- Rozwój sieci ścieżek rowerowych
- Ułatwienie dostępu do transportu publicznego
- Dalszy rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

Wskaźniki realizacji w kierunkach działań

- Liczba przyłączy gazowych do budynków mieszkalnych
- Procent gospodarstw domowych posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu
- Długość zmodernizowanej sieci drogowej
- Liczba punktów świetlnych zmodernizowanych / nowych
- Długość nowych / zmodernizowanych ścieżek rowerowych na terenie gminy
- Liczba nowych lokalizacji obsługiwanych przez komunikację publiczną
- Odsetek gospodarstw domowych podłączonych do sieci kanalizacyjnej/ długość wybudowanej infrastruktury
- Odsetek gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej / długość zmodernizowanej infrastruktury

Obszar Strategiczny II. OCHRONA ŚRODOWISKA

Cel strategiczny 1 Odpowiednie gospodarowanie zasobem środowiska naturalnego.

Ochrona środowiska⁶ - to wszystkie działania, które człowiek podejmuje na rzecz zachowania [środowiska naturalnego](#) w jak najlepszym [stanie](#). Oznacza to zarówno naprawianie wyrządzonych już w tym obszarze szkód, jak i zaniechanie destrukcyjnych posunięć względem wszystkich ożywionych i nieożywionych elementów [przyrody](#). Podstawą prawną, która wskazuje na to, jakie dokładnie działania uznaje się za ochraniające środowisko, jest Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. W art. 3 czytamy, że ochrona ta polega w szczególności na:

- a) racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- b) przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom,
- c) przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Największym potencjałem gminy jest środowisko: czyste powietrze, wody i wyjątkowa przyroda. Mieszkańcy gminy /ankietowani/ szczególny nacisk kładą na brak czystości i porządku w gminie. Źle oceniana jest także dbałość o czystość i estetykę posesji prywatnych. Zauważa się także niską świadomość ekologiczną mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza przez niską emisję).

Planowane w strategii działania będą skupione na priorytetach takich jak: powietrze, woda, zasoby przyrody, które spojone zostaną budową silnej świadomości ekologicznej mieszkańców. Żadne bowiem działanie zrealizowane wyłącznie przez administrację nie będzie faktycznym i decydującym elementem kształtowania środowiska. Każdy użytkownik przestrzeni ożywionej i nieożywionej musi dbać o zachowanie jej cech w niezmienionym kształcie. Każdy mieszkaniec i odwiedzający gminę, przejeżdżający przez nią, czy

---

⁶ Op.cit.

prowadzący tu działalność gospodarczą powinien być włączony w ochronę i utrwalenie jej unikalnego potencjału.

Kierunki działań:

- Ochrona powietrza.
- Ochrona i rewitalizacja wód.
- Poprawa ładu przestrzennego i ochrona zasobów przyrody.
- Podniesienie świadomości ekologicznej.

Wskaźniki realizacji w kierunkach działań

- Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza w tym niskiej emisji.
- Liczba zrealizowanych projektów związanych z rewitalizacją i zrównoważonym wykorzystaniem wód powierzchniowych.
- Liczba kontroli i wszczętych procedur związanych z zabezpieczeniem przestrzeni gminy przed nieuprawnionym zachowaniami, takimi jak np.: zaśmiecanie, niszczenie, bezprawne użytkowanie itd.
- Liczba mieszkańców poinformowanych o właściwych proekologicznych zachowaniach, liczba przedsięwzięć zrealizowanych w zakresie edukacji ekologicznej.

Obszar Strategiczny III. RYNEK PRACY I ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Cel strategiczny 1 Zwiększenie liczby mieszkańców gminy aktywnych zawodowo.

Rynek pracy⁷ – to rodzaj rynku, na którym przedmiotem wymiany pomiędzy kupującym a sprzedającym jest praca. W przypadku rynku pracy kupującym jest oferujący zatrudnienie pracodawca, a sprzedającym – pracownik otrzymujący za swoją pracę określone wynagrodzenie. Rynek pracy kształtowany jest poprzez podaż pracy oraz popyt na pracę. Podaż pracy to zasób siły roboczej – ogół osób już pracujących bądź poszukujących zatrudnienia za określoną płacę.

⁷ <https://rynekpracy.pl/slownik/rynek-pracy>

Popyt na pracę to zgłaszane przez pracodawców zapotrzebowanie na pracę, czyli liczba osób, którą pracodawcy gotowi są zatrudnić oferując określone wynagrodzenie. Najważniejszymi czynnikami wpływającymi na popyt na pracę są koszty i wydajność pracy oraz zapotrzebowanie na dobra i usługi. Popyt na pracę jest więc popytem pochodnym – wynikającym z popytu na produkty lub usługi, do wytworzenia których potrzebna jest praca.

Sytuacja, w której następuje zrównanie podaży pracy oraz popytu na pracę określa się mianem równowagi na rynku pracy. Oznacza one pełne zatrudnienie – czyli taki stan na rynku pracy, kiedy wszystkie osoby akceptujące określony poziom wynagrodzenia mogą znaleźć pracę. W gospodarce rynkowej równowaga na rynku pracy oraz pełne zatrudnienie wiążą się ze zjawiskiem bezrobocia dobrowolnego i naturalnego. Bezrobotne dobrowolnie są osoby niepodjęjące pracy z własnego wyboru. Natomiast bezrobocie naturalne jest pochodną naturalnych procesów zachodzących na rynku pracy, jak likwidacja już istniejących miejsc pracy i powstawanie nowych czy zachowania samych pracowników - chęć zmiany pracy, przeprowadzka do innej miejscowości czy choroba uniemożliwiająca wykonywanie obowiązków zawodowych. Brak równowagi na rynku pracy objawia się na dwa sposoby. W sytuacji, kiedy podaż pracy jest większa niż popyt na pracę, pojawia się zjawisko bezrobocia – część zdolnych do podjęcia pracy i poszukujących zatrudnienia osób nie znajduje posady pomimo akceptowania oferowanych na rynku pracy wynagrodzeń. Z kolei w sytuacji, kiedy popyt na pracę przewyższa podaż pracy, dochodzi do zjawiska nazywanego deficytem siły roboczej, niedoborem kadr lub niedoborem talentów – oferując określony poziom wynagrodzenia, część pracodawców nie może znaleźć pracowników posiadających wymagane kwalifikacje.

Posiadanie pracy jest zwykle czynnikiem gwarantującym bezpieczeństwo i możliwość zaspokajania potrzeb wyższego rzędu, jak np. związanych z samorealizacją czy funkcjonowaniem w grupie. Praca jest też ważnym elementem relacji człowieka, uczenia się, uspołeczniania, często stanowi o samorozwoju. Jest ważna dla większości. Brak pracy wiąże się często z frustracją i wyłączeniem, wykluczeniem. Grupą szczególnie odczuwającą

brak zatrudnienia w gminie są kobiety. Zwykle młode przyjmujące rolę kobiety-matki dbającej o ognisko domowe. Nie są aktywne na rynku pracy, *bo podejmują taką decyzję i już lub istnieją bariery w ich rozwoju zawodowym natury organizacyjnej czy logistycznej. Nie pracuję, bo nie ma kto zająć się dzieckiem, bo nie ma pracy na miejscu a nie mogę dojechać do niej w sposób szybki i łatwy, zapomniałam już wszystko co może być przydatne w pracy, nie jestem przygotowana do pracy, ...*

Zadaniem strategii będzie likwidacja barier logistycznych i organizacyjnych podjęcia zatrudnienia nie tylko przez kobiety, ale wszystkich mieszkańców gminy: osoby niepełnosprawne, starsze, długoletnich bezrobotnych, oddalonych od rynku pracy, osoby wychodzące z uzależnienia itd. Analizy związane z aktualizacją strategii wskazały, że istnieją trzy obszary umożliwiające powstanie nowych miejsc pracy:

- SOGO – jako potencjalna lokalizacja pracodawców otwierający możliwość zatrudnienia dla mieszkańców,
- rozwój turystyki – jako wiodącej gałęzi gospodarczej gminy w tym uruchomienie samozatrudnienia, pozarolniczej działalności gospodarczej, usług towarzyszących itp.
- rolnictwo, szczególnie produkcja i sprzedaż nie związana z zaspokojeniem tylko własnych potrzeb.

Gmina sama jako jednostka samorządu terytorialnego nie jest w stanie sprostać rozwiązaniu wszystkich problemów. Jej potencjałem do wykorzystania jest niewątpliwie lokalizacja w bezpośrednim sąsiedztwie autostrady, w bliskiej odległości od miejsc atrakcyjnych turystycznie, z bogato rozwiniętą ofertą. W tym kontekście niezwykle ważne jest aktywne włączenie się w działania ponad lokalne, w tym udział w projektach partnerskich, aktywne kształtowanie polityki rozwoju powiatu czy województwa, udział w stowarzyszeniach i forach dyskusyjnych.

Kierunki działań:

- Rozwój SOGO
- Wspieranie obecnych przedsiębiorców i zachęta do inwestowania dla nowych inicjatyw
- Rozwój i wzbogacenie oferty turystycznej
- Aktywizacja niepracujących
- Włączenie się w działania ponadlokalne
- Wsparcie rozwoju rolnictwa

Wskaźniki realizacji w kierunkach działań

- Liczba podmiotów gospodarczych zlokalizowanych w SOGO
- Liczba turystów przyjeżdżających do gminy
- Liczba kobiet pracujących
- Liczba przedsięwzięć prorozwojowych ponadlokalnych zrealizowanych z udziałem gminy
- Powierzchnia użytków rolnych

Obszar Strategiczny IV. JAKOŚĆ ŻYCIA

Cel strategiczny 1 Utrzymanie wysokiej oceny jakości życia w gminie

Jakość życia⁸ to stopień zaspokojenia potrzeb materialnych i niematerialnych – spełniania standardów lub realizacji wartości: biologicznych, psychologicznych, duchowych, społecznych i politycznych, kulturalnych, ekonomicznych i ekologicznych jednostek, rodzin i zbiorowości; pojęcie stosowane w polityce społecznej, psychologii, medycynie, ekonomii i socjologii;

definicja wg WHO: **Jakość życia definiowana jest jako spostrzeganie przez jednostkę jej pozycji w życiu w kontekście kultury i systemów wartości akceptowanych przez społeczeństwo, w jakich żyje, oraz w relacji do jej celów życiowych, oczekiwań, zainteresowań.**

Jak wynika z przeprowadzonej ankiety mieszkańcy gminy przyznali ocenę 4,59, jeśli chodzi o ogólną ocenę jakości życia w gminie (w skali 5 stopniowej). To bardzo dobry wynik. Ważne jest, aby kolejne lata również potwierdzały tą opinię. Temu mają służyć zadania zaproponowane do realizacji w strategii.

Kierunki działań:

- Wzbogacenie oferty dla dzieci i młodzieży – placówka wsparcia dziennego

---

⁸ encyklopedia.pwn.pl, Jakość życia – globalnie i lokalnie. Pomiar i wizualizacja, Marta Petelewicz Tomasz Drabowicz Łódź 2016

- Rozszerzenie oferty dla seniorów – m.in. teleopieka zwiększenie liczby miejsc w placówkach wsparcia dla seniorów
- Wzbogacenie oferty dla osób niepełnosprawnych – Asystent Osoby Niepełnosprawnej (AON)
- Wzbogacenie oferty dla opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych – opieka wytchnieniowa
- Rewitalizacja przestrzeni gminy (zabytki, parki)
- Pogłębienie integracji społecznej
- Wsparcie organizacji pozarządowych
- Rozwój usług opieki społecznej i pomoc osobom potrzebującym
- Rozwój mieszkalnictwa chronionego i wspomaganego
- Zdyskontowanie potencjału kulturalnego gminy

Wskaźniki realizacji w kierunkach działań

- Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży
- Liczba zrealizowanych przedsięwzięć rozbudowujących ofertę edukacyjną w gminie,
- Liczba placówek edukacyjnych wspartych poprzez gminę.
- Liczba seniorów korzystających z przedsięwzięć realizowanych w gminie.
- Liczba osób niepełnosprawnych otrzymujących wsparcie AON
- Liczba wspartych opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych
- Liczba przedsięwzięć integrujących społeczność lokalną
- Nagrody osiągnięte przez grupy liderów/grup lokalnych.
- Wielkości budżetu gminy związanego z realizacją programu współpracy z organizacjami pozarządowymi w gminie.
- tworzenie mieszkań chronionych i wspomaganych
- Wielkość środków własnych gminy i pozyskanych przez gminę przeznaczonych na realizację projektów rewitalizacyjnych w gminie.
- Liczba zorganizowanych przedsięwzięć wykorzystujących zasoby gminy w zakresie kultury.
- Liczba odwiedzających obiekty zabytkowe i uczestników imprez kultury.

Integracja Społeczna

1. Realizacja Programów Aktywności Lokalnej (PAL)

Program aktywności lokalnej (PAL), skierowany jest do osób z konkretnego środowiska lub członków danej społeczności. Oznacza to, że można prowadzić działania aktywizacyjne adresowane do konkretnego sołectwa, wsi, czy środowiska danej grupy zawodowej lub społecznej (np. niepełnosprawnych, osoby wychodzące z placówek opiekuńczo-wychowawczych, mieszkańców bloku, a nawet kilku rodzin mieszkających w okolicy).

Pracownik socjalny prowadzi pracę środowiskową w celu pomocy osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie, odbywają się spotkania integracyjne z grupami, edukacja społeczna, spotkania, konsultacje; Mieszkańcy biorą udział w imprezach i spotkaniach w szczególności o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym czy turystycznym.

2. Realizacja Działań Towarzyszących w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa (warsztaty kulinarne, zdrowego odżywiania, gospodarowania budżetem domowym)

Opieka społeczna i pomoc osobom potrzebującym

1. Dom Pomocy Społecznej

W domu pomocy społecznej umieszcza się osobę wymagającą całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę wymagającą tej formy wsparcia kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej, chyba że okoliczności sprawy wskazują inaczej, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego na umieszczenie w domu pomocy społecznej.

Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności. Dom pomocy społecznej może również świadczyć usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób w nim niezamieszkujących. Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na następujące typy domów, dla:

1. Osób w podeszłym wieku
2. Osób przewlekle somatycznie chorych
3. Osób przewlekle psychicznie chorych
4. Dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie
5. Dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie
6. Osób niepełnosprawnych fizycznie
7. Osób uzależnionych od alkoholu

Pobyty w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania. Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej o zasięgu gminnym - ustala wójt i ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym, nie później niż do dnia 31 marca każdego roku;

2. Mieszkania chronione

mieszkanie chronione to lokal mieszkalny, którego warunki mają za zadanie przygotować osoby w nim mieszkające do prowadzenia samodzielnego życia, uczestnictwa w życiu społecznym i ułatwić integrację społeczną. Przygotowaniem tym zajmują się specjaliści z różnych dziedzin: pracownik socjalny, psycholog, terapeuta, asystent osoby niepełnosprawnej, opiekun i inni.

Pobyty w takim lokum może być wsparciem zastępującym pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione może być także prowadzone przez organizację pożytku publicznego.

Specjaliści nadzorują funkcjonowanie osoby skierowanej do mieszkania chronionego. W zależności od grupy docelowej wykonują określone czynności. Przykładowo – osoba

opuszczająca placówkę opiekuńczo-wychowawczą, skierowana do mieszkania chronionego uczy się samodzielnego funkcjonowania w codziennym życiu. Specjaliści dają takiej osobie wskazówki, porady, towarzyszą przy wykonywaniu zwykłych codziennych obowiązków, uczą planowania budżetu i wydatków domowych, dbałości o własne sprawy.

3. Hostel

miejsce schronienia, wsparcia dla osób i rodzin znajdujących się w kryzysie, gdzie otrzymują specjalistyczną pomoc osobom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych. Do Hostelu przyjmowane są osoby: -będące w ostrej i nagłej sytuacji kryzysu życiowego (małżeńskiego, rodzinnego sąsiedzkiego) wymagającego zmiany środowiska, – ofiary nagłych wydarzeń losowych (katastrof, pożaru, powodzi), – zagrożone przemocą fizyczną i psychiczną , wymagające zapewnienia bezpieczeństwa, – samotne dla przerwania ciągu samotności , szczególnie wtedy gdy nie istnieje sieć wsparcia i wymagają one intensywnej pomocy terapeutycznej. Każda osoba mieszkająca w Hostelu opracowuje dla siebie wraz ze specjalistą prowadzącym plan pomocy. Mieszkańcy Hostelu korzystają z pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej i terapeutycznej.

4. Punkt interwencji kryzysowej

placówka zapewniająca bezpłatną pomoc psychologiczną, pedagogiczną, prawną i socjalną osobom i rodzinom będącym w stanie kryzysu. Problemy w jakich udzielana jest pomoc: konflikty rodzinne, samobójstwa, przemoc domowa, agresja, przemoc seksualna, wykorzystywanie seksualne dzieci, uzależnienia, utraty okołoporodowe, utraty - żałoba, żal, bezrobocie, wypadki, katastrofy, mobbing, stalking, inne nadużycia, pomoc ofiarom przestępstw

5 Wdrażanie strategii

Dla skutecznej implementacji Strategii Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski konieczne jest określenie systemu jej wdrażania. Punktem wyjścia jest tu jasno określony zbiór działań i zadań, wynikających z potrzeb gminy. System wdrażania Strategii zostanie oparty na istniejącej strukturze instytucjonalnej gminy (Wójt, Zastępca Wójta, Rada Gminy). W proces będą zaangażowani pracownicy Urzędu Gminy w Aleksandrowie Kujawskim, jednostki podległe gminie oraz partnerzy społeczno - gospodarczy. Władze gminy ponoszą odpowiedzialność za wdrażanie przedsięwzięć wynikających ze Strategii. W przypadku realizacji poszczególnych zadań odpowiedzialność spoczywa na pracownikach Urzędu lub jednostkach podległych gminie.

Najtrudniejszym a zarazem najważniejszym zadaniem będzie poszukiwanie środków finansowych, umożliwiających zrealizowanie Strategii. Od nich zależeć bowiem będzie skuteczna jej realizacja.

Władze gminy powinny dokonywać okresowej oceny realizacji celów zawartych w Strategii i w przypadku potrzeby wprowadzanie korekt. Część działań związanych z wdrażaniem Strategii może być również zlecona zewnętrznym podmiotom lub specjalistom (ekspertom, projektantom, szkoleniowcom, konsultantom).

6 Harmonogram działań

Tabela 16 DZIAŁANIA DO STRATEGII 2020-2030

DROGI		
Lp.	Nazwa Zadania	TERMIN REALIZACJI
1.	Budowa chodnika, 11 szt zjazdów i 29 miejsc parkingowych (kategoria IV, XXV) w miejscowości Przybranowo dz nr 245/6, 244/5, 243/9, 242/9, 241/10, 238/7, 284/1, 283/1, 186/1, 154, 239/7	2020-2022
2.	Remont mostu w miejscowości Białe Błota dz. nr 77	2020-2022
3.	Remont mostu w miejscowości Goszczewo dz. nr 63	2020-2022
4.	Budowa drogi (kategoria XXV) w miejscowości Łazieniec dz nr 49/3, 46/4, 104/8, 104/9, 60, 49/5, 104/7, 57/5, 57/12 ul. Stroma, Orzechowa i Widok	2020-2022
5.	Budowa chodników, 34 zjazdów z drogi gminnej oraz odwodnienia w postaci drenażu rozsączającego (kategoria XXV,VIII,IV) przy ul. Kwiatowej i Zaułek dz nr 18, 36/9, 37/7, 37/10, 576, 583, 595	2020-2022
6.	Przebudowa drogi we wsi Kuczek od km 0+000 do km 0+675 gmina Aleksandrów Kujawski dz nr 11	2020-2022
7.	Budowa ul. Spokojnej (kategoria XXV) w miejscowości Odolion dz. nr 127/15, 127/23, 127/34	2020-2022
8.	Przebudowa drogi gminnej – ulicy Reymonta w m. Łazieniec	2020-2022
9.	Modernizacja dróg na osiedlu w miejscowości Przybranowo	2020-2022
10.	Budowa drogi gminnej nr 160207C Aleksandrów Kujawski -Różno-Parcele od km 0+00 do km 0+955 w granicach administracyjnych gminy Aleksandrów Kujawski	2020-2022
11.	Budowa chodnika wraz z odwodnieniem ora budową 15 zjazdów z drogi gminnej (kategoria XXV,IV) w miejscowości Łazieniec, przy ul. E. Stachury dz. nr 60, 37/3, 22/12	2020-2022

12.	Budowa chodnika o długości 2531,14m wraz z odwodnieniem oraz budową 59 zjazdów i parkingu w pasie drogi gminnej nr 160204C (kategoria XXV,XXII,IV) w miejscowości Słońsk Dolny dz. nr 140, 163/3, 127/8, 127/7, 151/1 (Budowa do końca maja 2020r) wraz z remontem drogi gminnej nr 160204C w miejscowości Słońsk Dolny	2020-2021
13.	Budowa chodników przy ul. Młodzieżowej i Krótkiej oraz budowa 50 zjazdów z drogi gminnej (kategoria IV,XXV) w miejscowości Odolion dz. nr 29/4, 30/3, 520, 545	2020-2022
14.	Rozbudowa drogi gminnej Nr 160216C wraz z odcinkiem kanalizacji deszczowej od km 0+000 do km 0+385,55 ul Szkolnej i od km 0+000 do km 0+638,60 ul Osiedlowej Stawki	2020-2022
15.	Przebudowa drogi gminnej Nr 160211C Kuczek	2020-2022
16.	Budowa drogi gminnej nr 160203C o długości 2294m od km 0+000 do km 2+294, budowa sieci telekomunikacyjnej oraz wykonanie obustronnych poboczy gruntowych w miejscowości Białe Błota w granicach administracyjnych gminy wiejskiej Aleksandrów Kujawski oraz w miejscowości Aleksandrów Kujawski w granicach administracyjnych gminy miejskiej Aleksandrów Kujawski dz nr 21/5, 11, 12, 3503/9 Białe Błota i 5 karta mapy 2 Aleksandrów Kuj	2020-2022
17.	Przebudowa drogi gminnej nr 160205C w Nowym Ciechocinku	2020-2022
18.	Przebudowa drogi- ulicy Piaskowej we wsi Otłoczyn od km 0+000 do km 0+280	2020-2022
19.	Przebudowa drogi ulicy Feliksa Stamma we wsi Łazieniec od km 0+000 do km 0+102	2020-2022
20.	Przebudowa drogi ulicy Storczykowej we wsi Rożno-Parcele od km 0+000 do km 0+170	2020-2022
21.	Przebudowa drogi – ulicy Marii Konopnickiej we wsi Rudunki od km 0+000 do km 0+430	2020-2022
22.	Budowa drogi w miejscowości Odolion, ul. Krokusowa	2020-2022
23.	Przebudowa drogi ulicy Sportowej we wsi Łazieniec od km 0+000 do km 0+212	2020-2022
24.	Budowa chodnika od krzyża do Broniszewa w kierunku cmentarza	2020-2022
25.	Przebudowa drogi w miejscowości Otłoczyn ul. Leśna	2020-2022

26.	Przebudowa drogi w miejscowości Wołuszewo	2020-2022
27.	Modernizacja oświetlenia drogowego na terenie gminy	2020-2028
28.	Budowa oświetlenia drogowego na terenie gminy	2020-2028
29.	Budowa ścieżki rowerowej przebudowa odcinka drogi gminnej Nr 160217C w miejscowości Stawki i Ośno, przebudowa odcinka drogi powiatowej Nr 2607C w miejscowości Ośno – Ostrowąs, przebudowa odcinka drogi powiatowej Nr 2619C (dz. 261) w miejscowości Przybranowo - Zazdromin polegająca na wykonaniu ścieżki pieszo – rowerowej wraz z odwodnieniem.	2020-2028
30.	Przebudowa ulicy Konwaliowej i Krokusowej w Miejscowości Rożno-Parcelle	2020 - 2028
31.	Przebudowa drogi w miejscowości Chrusty	2020-2028
32.	Przebudowa drogi w miejscowości Służewo, Goszczewo, Broniszewo wraz z chodnikiem	2020-2028
33.	Przebudowa ul. Sosnowej w m. Otłoczyn wraz z ścieżką rowerową	2020-2028
34.	Przebudowa drogi gminnej Wólka Plebanka	2020-2021
35.	Remont drogi gminnej w m. Wólka	2020-2021
36.	Przebudowa drogi gminnej nr 160224C w miejscowości Zduny, gm. Aleksandrów Kujawski	2020-2021
37.	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Łazieniec, ul. Leśna, gm. Aleksandrów Kujawski	2020-2021
38.	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Stawki, ul. Miodowa gm. Aleksandrów Kujawski	2020-2021

	Infrastruktura	
1.	Modernizacja szkolnej infrastruktury sportowej na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski – II etap	2020-2022
2.	Remont i adaptacja pomieszczeń oraz zakup wyposażenia na potrzeby utworzenia placówki wsparcia dziennego w miejscowości Plebanka	2020-2021

3.	Budowa sali gimnastycznej w Stawkach	2020-2021
4.	Zagospodarowanie terenu zespołu dworsko-parkowego celem utworzenia ogólnodostępnej infrastruktury społeczno-kulturalnej - placówka wsparcia dziennego w miejscowości Plebanka, gmina Aleksandrów Kujawski	2020-2021
5.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Aleksandrów Kujawski wraz z wykorzystaniem OZE-II etap	2021-2022
6.	Poprawa bezpieczeństwa energetycznego poprzez dywersyfikację źródeł energii na terenie gminy Aleksandrów Kujawski	2021
7.	OZE-domowe mikroinstalacje w gminie Aleksandrów Kujawski- III etap	2021

	Projekty miękkie	
1.	Kultywowanie tradycji poprzez zakup stroju ludowego dla Kół Gospodyń Wiejskich	2021-2022
2.	Promocja kultury w gminie Aleksandrów Kujawski	2020-2023
3.	Wsparcie osób niepełnosprawnych poprzez Asystenta Osoby Niepełnosprawnej	2021-2023
4.	Wsparcie opiekunów osób niepełnosprawnych – Opieka Wytchnieniowa	2021-2023

5.	Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze w zakresie podnoszenia kompetencji kluczowych (matematyka, przyroda, języki obce i informatyka)	2021-2022
6.	Aktywizacja społeczna i aktywna integracja osób starszych z terenu Gminy Aleksandrów Kujawski - II edycja	2022-2023
7.	Rozwój placówki wsparcia dziennego w Plebance	2021 – 2022
8.	Zapewnienie opieki dla dzieci w wieku do lat 3 w żłobku Bursztynek w Gminie Aleksandrów Kujawski	2020-2023
9.	Zapewnienie usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem w ramach projektu pt. „Dzienny Dom Pobytu i Klub Seniora w Gminie Aleksandrów Kujawski”	2021-2022

7 Monitoring

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zaawansowania Strategii i jej zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało lub nie zostało zrobione. Monitoring jest więc niezbędnym warunkiem świadomego i w pełni kontrolowanego („mierzalnego”) kreowania rozwoju gminy.

Znajomość stanu realizacji poszczególnych zadań zapisanych w Strategii Rozwoju Gminy, pozwala na wprowadzanie zmian w hierarchii priorytetów rozwoju. Z kolei znajomość aktualnej pozycji (roli i rangi) gminy na tle obszarów sąsiednich, umożliwia podejmowanie optymalnych działań w zakresie promocji oraz stosowanie właściwych instrumentów dla pozyskiwania inwestorów.

Monitoring realizowany będzie w zakresie wszystkich obszarów, celów operacyjnych oraz działań. Monitoring obejmował będzie w szczególności:

1. analizę rzeczową zrealizowanych przedsięwzięć,
2. analizę finansową zrealizowanych przedsięwzięć,
3. przesłanki w zakresie aktualizacji zapisów Strategii,
4. główne problemy napotkane podczas wdrażania Strategii,
5. katalog przedsięwzięć planowanych do realizacji w roku następnym.

Jednym z narzędzi monitoringu będzie analiza wskaźnikowa. Jej podstawowym zadaniem jest wskazywanie na stopień realizacji określonych celów. Tak więc każdy wskaźnik powinien być obiektywnie sprawdzalny.

Wskaźniki sklasyfikowano według 4 głównych grup zgodnie z podziałem na obszary strategiczne, a następnie, w ramach obszarów każdemu celowi operacyjnemu przyporządkowano zestaw wskaźników. Wskaźniki muszą skupiać się na najważniejszych cechach stanowiąc podstawę monitoringu.

8 Promocja

Chcąc uzyskać przewagę konkurencyjną na rynku, poprawić wizerunek gminy i osiągnąć wymierne korzyści ekonomiczne, władze samorządowe wyznaczyły obszary o największym potencjale i podejmują działania zgodne z przyjętym hasłem przewodnim – „inwestuj **mieszka**j wypoczywaj”.

Gmina Aleksandrów Kujawski to doskonałe miejsce do inwestowania – wyznaczony i promowany specjalny obszar gospodarczy w Ośnie (SOGO); ważny szlak kolejowy/przeładunkowy; opracowane miejscowe plany zagospodarowania terenu dla głównych miejscowości; rozwinięta sieć dróg oraz węzeł autostradowy A1; podróż do Warszawy koleją trwa obecnie 2,5 godziny, do centrum Gdańska autostradą A1 ok. 1,5 godziny oraz niespełna godzinę na międzynarodowe lotnisko w Bydgoszcy; bliskość aglomeracji toruńskiej, włocławskiej oraz bydgoskiej; ponad 400 aktywnych podmiotów gospodarczych głównie o profilu handlowym, budowlanym i transportowym; rozwinięta współpraca samorządu z jednostkami naukowymi we wprowadzaniu innowacyjnych rozwiązań z zakresu zarządzania publicznego; miejsce, w którym zainwestowało wiele dynamicznie rozwijających się firm produkcyjnych i usługowych; w 2014 r. gmina otrzymała Srebrną pieczęć „Lidera wspierania przedsiębiorczości” za rok 2013 oraz w 2016 r. tytuł „Lidera wspierania przedsiębiorczości 25-lecia” – wyróżnienia nadane przez Izbę Przemysłowo-Handlową Województwa Kujawsko-Pomorskiego; jest posiadaczem certyfikatu Eurorenoma dla samorządów oraz certyfikatów jakości: Certyfikat ISO 9001:2008 dla administracji publicznej, Certyfikat ISO 9001:2008 z zakresu realizacji zadań administracji samorządowej oraz zadań zleconych i powierzonych z zakresu administracji rządowej świadczonych przez Urząd Gminy, ISO 9001:2015 w zakresie realizacji zadań administracji samorządowej oraz zadań zleconych i powierzonych w zakresie administracji rządowej świadczonych przez Urząd Gminy; członkostwo gminy w Izbie Przemysłowo-Handlowej Województwa Kujawsko-Pomorskiego inicjuje proces ułatwień dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz sprzyja dobrym praktykom współpracy samorządu z przedsiębiorcami, współpraca z Toruńską Agencją Rozwoju Regionalnego oraz z Polską Agencją Inwestycji i Handlu w obszarze promocji terenów inwestycyjnych i pozyskiwania inwestorów, specjalna strona internetowa dla inwestora, cyklicznie odbywające się spotkania z przedsiębiorcami (Forum Przedsiębiorców).

Gmina Aleksandrów Kujawski to przyjazne warunki do zamieszkania – jedna z najbardziej skanalizowanych gmin w województwie kujawsko-pomorskim; bezpłatne przedszkola; świetlice wiejskie; place zabaw; szkoły; żłobek; Orlik; system bezpłatnego powiadamiania aplikacją BLISKO dla mieszkańców o wydarzeniach kulturalnych, sportowych, zagrożeniach, utrudnieniach; strona internetowa gminy oraz na portalu społecznościowym FaceBook; cyklicznie odbywające się imprezy kulturalne (Ogólnopolskie Spotkania Poetów BIAŁA LOKOMOTYWA) i sportowe (Turniej sołectw); czynna współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi; z powodzeniem funkcjonujący fundusz sołecki, gdzie obywatele proponują na jakie cele zostaną wydane pieniądze funduszu. Docenili to mieszkańcy, dzięki którym gmina otrzymała tytuł „Najbardziej przyjaznej gminy w województwie kujawsko-pomorskim” wg plebiscytu Mała ojczyzna 2012 dziennika Rzeczpospolita.

Gmina Aleksandrów Kujawski to atrakcyjne miejsce do wypoczynku – jezioro w Ostrowąsie z zapleczem turystycznym, sprzętem wodnym i plażą oraz jezioro w Służewie z bezpłatną wypożyczalnią sprzętu wodnego; siłownie zewnętrzne; lokalne specjały kuchni kujawskiej; gospodarstwa agroturystyczne; ośrodki jazdy konnej; ścieżki rowerowe – szlak „Kujawski”, „Krystynki” i przebiegająca przez Gminę Wiślana Trasa Rowerowa łącząca Beskidy z Bałtykiem; bliskość uzdrowiska Ciechocinek oraz wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO Torunia; sanktuarium maryjne w Ostrowąsie z niezwykłą drogą różańcową i obrazem Matki Bożej na jeziorze; XVI wieczny kościół w Służewie, w którym znajdują się dzieła znanego rzeźbiarza Wacława Bębnowskiego zaproszonego do Służewa przez ówczesnych dziedziców Wodzińskich, Maria Wodzińska była wielką miłością Fryderyka Chopina; miejsca historyczne: szlak bursztynowy; rodzinny dom Edwarda Stachury w miejscowości Łazieniec, gdzie co roku w pierwszy weekend września organizowane są Ogólnopolskie Spotkania Poetów „Biała Lokomotywa”.

Wypracowany wizerunek, czyli zespół widocznych i niewidocznych wartości, które wyróżniają region na zewnątrz, powinien przekonać do wyboru Gminy Aleksandrów Kujawski, jako sprawdzonego partnera w różnego rodzaju projektach związanych z rozwojem lokalnym, a na swoim obszarze powinna przede wszystkim dostarczać rzetelnej informacji i równocześnie gwarantować satysfakcję z dokonanego wyboru.

Działania promocyjne z jednej strony skierowane są do społeczności lokalnej, (której akceptacja jest konieczna), z drugiej natomiast strony prowadzone będą na zewnątrz gminy, zwłaszcza w zakresie promocji gospodarczej (poszukiwanie inwestorów). Jednocześnie na rzecz rozwoju gminy, prowadzona będzie współpraca z rolnikami, podmiotami gospodarczymi, instytucjami oraz stowarzyszeniami z terenu gminy. Bezpośrednio z zagadnieniem promocji wiąże się obowiązek informacji w ramach projektów współfinansowanych środkami europejskimi. Procesy te są promowane zgodnie z wymaganiami funduszy strukturalnych w zakresie tablic informacyjnych, pamiątkowych, oznaczenia dokumentów, zamieszczania wymaganych logotypów, informacji oraz wydarzeń organizowanych na terenie gminy itp.

9 Źródła finansowania działań zapisanych w Strategii

Finansowanie rozwoju gminy stanowi kluczową kwestię w zakresie wdrażania Strategii. Zakłada się, że oprócz środków własnych budżetu gminy, ciężar finansowania projektów rozwojowych zostanie przesunięty na rzecz programów pomocowych. Kluczową kwestią będą programy Unii Europejskiej dostępne dla jednostek samorządu terytorialnego w obecnym okresie programowania, na lata 2014 – 2020.

Ze względu na perspektywę czasową wdrażania Strategii oraz różnorodną specyfikę obszarów strategicznych, niemożliwe jest oszacowanie procentowego udziału poszczególnych wydatków. W związku z powyższym założono, iż Strategia Rozwoju Gminy będzie miała charakter dokumentu nadrzędnego, natomiast działania będą podejmowane w ramach programów operacyjnych. Będą one prezentowane w odniesieniu do poszczególnych projektów w podziale na źródła finansowania oraz okresy wydatkowania, natomiast harmonogram działań przewidzianych w ramach powyższego dokumentu jest tylko wstępny i z pewnością będzie ulegał modyfikacjom i zmianom na etapie jego realizacji.

10 Informacja o realizacji strategii w okresie 2008-2016/17

Pierwszym etapem prac nad opracowaniem „aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2008-2020” była analiza wykonania zadań zgodnie z dokumentem stanowiącym załącznik do Uchwały nr XVI/2015/08 z dnia 25 lipca 2008 r.

Realizacja „Strategii Rozwoju Gminy Aleksandrów Kujawski na lata 2008-2020” odbywała się zgodnie z następującą misją:

Gmina Aleksandrów Kujawski dąży do podnoszenia jakości życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój społeczny i ekonomiczny przy odpowiednim wykorzystaniu walorów przyrodniczych.

Misja ta jest w dalszym ciągu aktualna.

W poprzedniej Strategii wyznaczono następujące obszary:

Obszar I – Rozwój gospodarczy.

Obszar II – Mieszkańcy.

Obszar III – Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego i kulturowego.

Obszar IV – Informatyzacja oraz promocja gminy.

Analiza realizacji zadań, założonych do wykonania w bazowym dokumencie Strategii pokazuje, że większość przedsięwzięć, które postawiła przed sobą Rada Gminy w 2008 roku, zostało wykonanych w całości lub, z uwagi na ich złożony charakter, w części (*patrz tabela poniżej*).

Tabela 17. Sprawozdanie z realizacji strategii 2008-2020 w okresie 2008-2016/17

PRIORYTET/ZADANIE	ROK POCZĄTKOWY	ROK ZA KORIC/.CN IN	NIEZBĘDNE ŚRODKI (PUM)	7.RÓD IN POCHODZENIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA
WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI ZA POMOCĄ TWORZENIA DOGODNYCH WARUNKÓW PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI					
KOMPLEKSOWE PRZYGOTOWANIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH - STREFA ROZWOJU GOSPODARCZEGO W MIEJSCOWOŚCI OŚNO	2008	2010	7.500.000	URZĄD GMINY, RPO	URZĄD GMINY ALGAWA
NIE ZREALIZOWANO					
POPRAWA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ DO TERENÓW INWESTYCYJNYCH LEŻĄCYCH NA TERENIE STREFY ROZWOJU GOSPODARCZEGO	2009	2011	4.000.000	URZĄD GMINY/RPO	URZĄD GMINY ALGAWA
„ROZBUDOWA (POSZERZENIE) DROGI GMINNEJ NR 160217C STAWKI-OŚNO NA ODCINKU OD DROGI POWIATOWEJ STARA WIEŚ- NIESZAWA NR 2605C OD KM 0+000 DO KM 0+571,95 ORAZ OD KM 0+676,00 DO KM 0+747,65 GMINA ALEKSANDRÓW KUJAWSKI - POWIAT ALEKSANDROWSKI"	2016		695790,1	RPO WK-P	UG
DZIAŁANIA PROMOCYJNE (W TYM ZA POŚREDNICTWEM CENTRUM OBSŁUGI INWESTORA PRZY URZĘDZIE MARSZAŁKOWSKIM W TORUNIU) W CELU PRZYCIĄGNIĘCIA INWESTYCJI PRZEMYSŁOWYCH (PRZEMYSŁ NIC WYTWARZAJĄCY ZANIECZYSZCZEŃ Z UWAGI NA BLISKOŚĆ CIECHOCINKA)	2009	2010	150.000	URZĄD GMINY PRZEDSIĘBIORCY	URZĄD GMINY

PN. „EXPRESSWAY- PROMOCJA TERENÓW INWESTYCYJNYCH”, KTÓREGO GŁÓWNYM CELEM JEST POZYSKANIE INWESTORA NA SPECJALNY OBSZAR GOSPODARCZY W MIEJSCOWOŚCI OŚNO.	2016	2023	150000,00 JST 856000,00	URZĄD GMINY URZĄD MARSZAŁKOWSKI	URZĄD GMINY
UŁATWIENIA INWESTYCYJNE W POZOSTAŁYCH CZĘŚCIACH GMINY (PREFERENCYJNE CENY GRUNTÓW, UŁATWIENIA PODATKOWE)	2008	2015	500.000	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
PRZYJĘTA UCHWAŁA W SPRAWIE ULG PODATKOWYCH DLA PRZEDSIĘBIORCÓW					
KONIECZNOŚĆ USPRAWNIEŃ OBSŁUGI PRZEDSIĘBIORCÓW I POTENCJALNYCH INWESTORÓW W UG - POPRZECZ USTANOWIENIE STANOWISKA ZAJMUJĄCEGO SIĘ KOMPLEKSOWO LEGO TYPU SPRAWAMI (ZINTEGROWANA I KOMPLEKSOWA OBSŁUGA); STALE MONITOROWANIE ZMIAN PRAWNYCH (TESTY ZE ZNAJOMOŚCI PRZEPISÓW DLA URZĘDNIKÓW); OPRACOWANIE BROSZURY/BIULETYNU ZAWIERAJĄCEGO NIEZBĘDNE DLA PRZEDSIĘBIORCÓW DANE TELEADRESOWE (NT. INNYCH INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU) - TZW. ..NIEZBĘDNIK INWESTORA"	2008	2015	50.000	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
1. PROWADZENIE CYKLICZNYCH SPOTKAŃ PN FORUM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI 2. 2 STANOWISKA PRACY DLA OBSŁUGI PRZEDSIĘBIORCÓW 3. PRZYGOTOWANO FOLDERY INWESTYCYJNE	2015	2016	5000,00	UG	UG
WPROWADZENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ (ISO) W URZĘDZIE GMINY, KTÓRY JEST LOKALNĄ INSTYTUCJĄ OTOCZENIA BIZNESU - W TYM WPROWADZENIE PISEMNYCH, PRZEJRZYSTYCH	2009	2009	20.000	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY

PROCEDUR FUNKCJONOWANIA KOMÓREK BEZPOŚREDNIO ZWIĄZANYCH Z OBSŁUGĄ PRZEDSIĘBIORCÓW; BARDZO WAŻNE JEST TEŻ SZKOLENIE PRACOWNIKÓW URZĘDU GMINY DLA UTRZYMANIA WYSOKICH STANDARDÓW OBSŁUGI					
1. ISO 9001:2008 DLA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ 2. "ALEKSANDRÓW KUJAWSKI - GMINA, STAWIAMY NA JAKOŚĆ"	2010	2012	265694,50	POKL	UG
POPRAWA DZIAŁAŃ INFORMACYJNYCH W SKALI LOKALNEJ NP. POPRZEC URUCHOMIENIE INTERNETOWEGO NEWSLETTERA O BIEŻĄCYCH WYDARZENIACH NA TERENIE GMINY W TYM PROPOZYCJE INWESTYCYJNE; NIEZBĘDNE DO TEGO JEST OPRACOWANIE BAZY DANYCH Z ADRESAMI E-MAIL PRZEDSIĘBIORCÓW	2009	2015	10.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
1. NOWA STRONA INTERNETOWA GMINY 2. NOWY BIP 3. POWIADOMIENIE SMS 4. GMINA ALEKSANDRÓW KUJAWSKI PRZYJAZNA (NIE) PEŁNOSPRAWNYM MIESZKAŃCOM	2015 2015		 79000,00	15 800 (Z BUDŻETU GMINY ALEKSANDRÓW KUJAWSKI) MSWIA	URZĄD GMINY UG
TABLICE INFORMUJĄCE O DOSTĘPNYCH TERENACH INWESTYCYJNYCH NA DROGACH WJAZDOWYCH DO GMINY	2009	2009	25.000	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
NIE ZREALIZOWANO					
WPROWADZENIE PRZEJRZYSTYCH ZASAD STOSOWANIA TZW. „WAKACJI PODATKOWYCH”	2008	2015	500.000	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY

NIE ZREALIZOWANO					
POPRAWA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ GMINY ZADANIA DOTYCZĄ GŁÓWNIIE INWESTYCJI DROGOWYCH (WYMIENIONE ODCINKI)					
UL. SPOKOJNA W SŁUŻEWIE	2008	2008	70.000	URZĄD GMINY	UG/ALGAWA
WYKONANO CAŁOŚĆ	2009		104268,62		
WYKONANO	2008		88009,65		
UL. PIASKOWA W ODOLIONIE	2008	2009	200.000	URZĄD GMINY	UG/ALGAWA
NAWIERZCHNIA BITUMICZNA	2009		202624,90		
KOSTKA BRUKOWA	2009		69565,57		
PRZYBRANOWO - HUBY	2008	2009	1.500.000	URZĄD GMINY. FOGR	UG/ALGAWA
WYKONANO CAŁOŚĆ	2013		236406,87		
UL. KROKUSOWA W ROŻNIE-PARCELE	2009	2009	1.000.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
WYKONANO CAŁOŚĆ	2013		501432,62		
GOSZCZEWO	2008	2008	200.000	URZĄD GMINY	UG/ALGAWA
WYKONANO CAŁOŚĆ	2011		496261,13		
WYKONANO 570 M	2009		248572,55		
WYKONANO PODBUDOWA Z KAMIENIA	2008		200381,01		

NOWY CIECHOCINEK - WYGODA	2009	2010	2.000.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
NIE ZREALIZOWANO					
CHODNIK W OSTROWĄSIE	2008	2008	600.000	URZĄD GMINY	UG/ALGAWA
WYKONANO	2009		47267271,00		
STAWKI - KONRADOWO	2008	2010	2.500.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
WYKONANO 1 KM	2010		424832,40		
UL. KOCHANOWSKIEGO	2009	2011	80.000	WSPÓLNIE Z MIASTEM ALEKSANDRÓW KUJ.	UG/ALGAWA URZĄD GMINY
NIE ZREALIZOWANO					
UL. HALLERA W ŁAZIEŃCU	2008	2008	300.000	URZĄD GMINY	UG/ALGAWA
WYKONANO	2011		323679,15		
NOWY CIECHOCINEK - KUCZEK	2009	2009	1.000.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
WYKONANO CAŁOŚĆ	2010		415485,75		

WÓLKA - PODGAJ GÓRNY	2009	2010	2.200.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
NIE ZREALIZOWANO					
OPOCZKI - GRABIE (MODERNIZACJA)	2009	2009	1.000.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
WYKONANO	2011		387159,47		
WYKONANO	2009		65854,64		
OTŁOCZYN	2008	2008	1.000.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
PRZEBUDOWA DROGI GMINNEJ W M. OTŁOCZYN NA ODCINKU OD KM 0+000 DO KM 1+160"	2009	2009	704.994,68	RPO WK-P	UG
WYKONANO	2009		21086,47		
WOŁUSZEWO DO UL. SPORTOWEJ	2009	2010	1.000.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
BUDOWA ODCINKA DROGI GMINNEJ SŁOŃSK DOLNY - WOŁUSZEWO NA ODCINKU OD KM 0+000 DO KM 0+884,93"	2010		1190572,12	RPO WK-P	UG
WYGODA - DROGA NR 1	2009	2009	600.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
NIE ZREALIZOWANO					

UL. BRZESKA W SŁUŻEWIE	2009	2009	2.500.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
CHODNIKI	2009		25180,87		
UL. PIASKOWA, GRANICZNA I KRĘTA W STAWKACH	2010	2011	1.500.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
NIE ZREALIZOWANO					
OSTROWAŚ - MŁYNEK	2010	2010	1.200.000	URZĄD GMINY. RPO	UG/ALGAWA
WYKONANO	2015		264230,62		
BIAŁE BŁOTA DROGA NR 1	2010	2012	3.000.000	URZĄD GMINY. RPO	UG/ALGAWA
W ZAKRESIE ODCINKA DŁUGOŚCI 600M TJ. OD KM 1 694 DO KM 2 294	2016		115.297,74		
WOŁUSZEWO - WYGODA	2010	2011	1.500.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
WYKONANO 515 MB	2009		53281,00		
WYKONANO 1218 M	2009		273205,00		
WYKONANO	2015		221957,37		
WYKONANO	2009		70845,36		

WILKOSTOWO - ZDUNY	2011	2011	2.000.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
WYKONANO CAŁOŚĆ	2015		482996,35		
PRZYBRANÓWEK - WILKOSTOWO	2011	2012	2.500.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
NIE ZREALIZOWANO					
SŁOMKOWO - BRZEŻNO	2012	2012	1.500.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
ZREALIOWANO PRZEZ ZARZĄD DRÓG POWIATOWYCH	2017				
SŁUŻEWO – CHRUSTY	2012	2012	1.500.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
WYKONANO	2015		455943,39		
ROŻNO-PARCELE – OD UL. AKACJOWEJ W KIERUNKU WSI	2012	2013	1.000.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
NIE ZREALIZOWANO					
POCZAŁKOWO – ZAZDROMIN	2013	2013	1.000.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
NIE ZREALIZOWANO					

SŁOMKOWO – PLEBANKA	2012	2013	2.000.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
NIE ZREALIZOWANO					
ALEKSANDRÓW KUJAWSKI (UL, WYSPIAŃSKIEGO) – OTŁOCZYN	2012	2013	1.500.000	URZĄD GMINY. RPO, MIASTO ALEKSANDRÓW	UG/ALGAWA URZĄD GMINY
NIE ZREALIZOWANO					
UREGULOWANIE SPRAW WŁASNOŚCIOWYCH NA TERENIE GMINY	2008	2015	20.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
SUKCESYWNIE KOMUNALIZOWANE SĄ TERENY STANOWIĄCE WŁASNOŚĆ GMINY ALEKSANDROW KUJAWSKI	2008	2017	1.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
PROJEKT ORGANIZACJI RUCHU DROGOWEGO	2008	2010	60.000	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
NIE ZREALIZOWANO					
WSPÓLNA REALIZACJA Z MIASTEM ALEKSANDRÓW KUJAWSKI BUDOWY I MODERNIZACJI DRÓG ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA GRANICY SAMORZĄDÓW	2008	2015	2.000.000	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
NA ETAPIE PROJEKTU - BUDOWA DROGI W M. RUDUNKI					
PRACE NAD PLANAMI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO KOLEJNYCH MIEJSCOWOŚCI NA TERENIE GMINY	2008	2015	100.000/RO K	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY

1. ZMIANA M.P.Z.P. W MIEJSCOWOŚCI ŁAZIENIEC	2015	2018	31.918,50	URZĄD GMINY	W.PL
2. ZMIANA M.P.Z.P. W MIEJSCOWOŚCI WYGODA	2015	2018	7.318,50	URZĄD GMINY	
3. ZMIANA M.P.Z.P. W MIEJSCOWOŚCI ROŻNO-PARCELE	2015	2018	22.140,00	URZĄD GMINY	
4. ZMIANA M.P.Z.P. W MIEJSCOWOŚCI ODOLION (UCHWALONY)	2015	2017	5.800,00	URZĄD GMINY	
5. OPRACOWANIE M.P.Z.P. W MIEJSCOWOŚCI OTŁOCZYN	2016	2017	13.900,00	URZĄD GMINY	
OCHRONA ŚRODOWISKA					
KANALIZACJA MIEJSCOWOŚCI STAWKI, ODOLION, ŁAZIENIEC, OŚNO , RUDUNKI, KONRADOWO, ZGODA, PRZYBRANOWO, ROŻNO-PARCELE, WÓLKA	2008	2012	40.000.000	GMINNY FUND. OCHRONY ŚRODOWISKA, POIIS, FUND. SPÓJNOŚCI	UG/ALGAWA
1. ZAKOŃCZONA BUDOWA KANALIZACJI SANITARNEJ W MIEJSCOWOŚCIACH: ROŻNO-PARCELE, STAWKI, ODOLION, ŁAZIENIEC	2012	2015	22 396 015,65	URZĄD GMINY I WFOŚIGW W TORUNIU	W.PL W.IN
2. ORAZ KANALIZACJA OGÓŁEM NA TERENIE GMINY	2008	2016	27241000,00	URZĄD GMINY I WFOŚIGW W TORUNIU	
KANALIZACJA MIEJSCOWOŚCI OPOKI, GRABIE, OPOCZKI	2010	2013	8.000.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
NIE ZREALIZOWANO					

KANALIZACJA MIEJSCOWOŚCI NOWY CIECHOCINEK, SŁOŃSK DOLNY, WOŁUSZEWO, OTŁOCZYN, BIAŁE BŁOTA	2010	2012	10.000.000	GMINNY E-UND. OCHRONY ŚRODOWISKA, PO IIŚ, RUND. SPÓJNOŚCI	URZĄD GMINY
NIE ZREALIZOWANO					
BUDOWA PRZYDOMOWYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW NA TERENACH NIC OBJĘTYCH KANALIZACJĄ ZBIORCZĄ (LAM GDZIE Z POWODÓW EKONOMICZNYCH BUDOWA KOLEKTORA JEST NIEZASADNA)	2008	2010	4.100.000	PROW, GMINNY FUND. OCHRONY ŚRODOWISK»	URZĄD GMINY
144 PRZYDOMOWYCH	2008	2016	225500,00	URZĄD GMINY I WFOŚIGW W TORUNIU	
BUDOWA STUDNI GŁĘBINOWYCH	2009	2013	1.000.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
NIE ZREALIZOWANO					
MODERNIZACJA UJĘĆ WODY	2008	2013	2.500.000	URZĄD GMINY, RPO	UG/ALGAWA
NIE ZREALIZOWANO					

BUDOWA ODCINKÓW SIECI WODOCIĄGOWEJ	2008	2015	500.000/ROK	URZĄD GMINY. PROW	URZĄD GMINY
BUDOWA SIECI WODOCIĄGOWEJ NA TERENIE CAŁEJ GMINY	2008	20015	1056500,00	URZĄD GMINY I WFOŚIGW W TORUNIU	
POZYSKIWANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH	2008	2015	100.000/ROK	IJG, RPO, PROW	UG/ALGAWA
BUDOWA MIKROINSTALACJI PROSUMENCKICH WYKORZYSTUJĄCYCH LOKALNE ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII, W SZCZEGÓLNOŚCI ENERGII ELEKTRYCZNEJ NA PRYWATNYCH GOSPODARSTWACH DOMOWYCH NA TERENIE GMINY ALEKSANDRÓW KUJAWSKI.	2014	2015	590265,60	PROW	UG
SPRAWOWANIE NADZORU NAD GOSPODAROWANIEM ODPADAMI	2008	2015	50.000/ROK	UG, RPO, PROW	UG/ALGAWA
1. OPŁATA ZA ODBIÓR I ZAGOSPODAROWANIE ODPADÓW KOMUNALNYCH 2. OPŁATA ZA WYWÓZ ODPADÓW Z POJEMNIKÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ PRZY ŚWIETLICACH 3. OPŁATA ZA OPRÓŻNIANIE KOSZY ULICZNYCH 4. OPŁATA ZA WYWÓZ ODPADÓW PODCZAS PORZĄDKOWANIA TERENÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ 5. ZAKUP KOSZY ULICZNYCH	2008	2017	100.000,00/ROK	URZĄD GMINY	W.PL MIESZKAŃCY
KSZTAŁTOWANIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ (SORTOWANIE ODPADÓW, ŚCIEKI)	2008	2015	5.000	URZĄD GMINY	U G/SZKOŁY
1. ROZPOWSZECHNIANIE ULOTEK PROEKOLOGICZNYCH DOT. OCHRONY ŚRODOWISKA	2008 2013	2017 2013	2.000,00/ROK 8919,29	URZĄD GMINY	W.PL

2. „EKO-GMINA – ZWIĘKSZENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY ALEKSANDRÓW KUJAWSKI	2013	2013	11.435,19		
3. „EKO-GMINA – NOWE ZASADY GOSPODAROWANIA ODPADAMI W GMINIE ALEKSANDRÓW KUJAWSKI”					
USUWANIE AZBESTU Z TERENU GMINY OPRACOWANIE PLANU DZIAŁANIA W TEJ KWESTII	2008	2015	500.000/ROK	URZĄD GMINY	UG/ALGAWA
„UTYLIZACJA AZBESTU W GMINIE ALEKSANDRÓW KUJAWSKI	2012	2016		URZĄD GMINY, WFOŚIGW W TORUNIU	W.PL
1. I ETAP			50.480,12		
2. II ETAP			21.868,70		
3. III ETAP			34.262,00		
4. IV ETAP			43.166,47		
5. V ETAP			44502,50		
6. VI ETAP			55.625,79		
KONTROLA GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ NA TERENIE GMINY	2008	2015	2.000/ROK	URZĄD GMINY	UG/ALGAWA
PROWADZONE SĄ NA BIEŻĄCO KONTROLE PRZEZ STRAŻ GMINNA DOTYCZĄCĄ PRZYŁĄCZEŃ MIESZKAŃCÓW DO ISTNIEJĄCEJ SIECI KANALIZACYJNEJ	2012			UG	UG
PROMOWANIE PROEKOLOGICZNYCH FORM DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ NP.: AGROTURYSTYKI - ZADANIE WSPÓLNE Z PRIORYTETEM 4.	2008	2015	3.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
NIE ZREALIZOWANO					

ROZWÓJ TURYSTYKI

BUDOWA ŚCIEŻKI ROWEROWEJ NA ODCINKU ALEKSANDRÓW KUJAWSKI CIECHOCINEK, ALEKSANDRÓW KUJAWSKI OPOKI	2008	2010	4.000.000	URZĄD GMINY, RPO	URZĄD GMINY
ŚCIEŻKA ROWEROWA ALEKSANDRÓW KUJAWSKI – CIECHOCINEK	2014	2015			
BUDOWA ŚCIEŻKI ROWEROWEJ (SZLAKU TURYSTYCZNEGO) W CIĄGU TZW. „SZLAKU BURSZTYNOWEGO” NA ODCINKU OPOKI - OTŁOCZYN	2011	2013	2.000.000	URZĄD GMINY, RPO	URZĄD GMINY
NIE ZREALIZOWANO					
REWITALIZACJA I OCHRONA DÓBR KULTURY ORAZ INNYCH MIEJSC ATRAKCYJNYCH TURYSTYCZNIE	2008	2015	1.000.000	URZĄD GMINY, RPO, MINISTERSTWO KULTURY	URZĄD GMINY
REMONT KOŚCIOŁA W GRABIU, OTŁOCZYNIE, OSTROWASIE	2009	2015	1000000	URZĄD GMINY, RPO, MINISTERSTWO KULTURY	URZĄD GMINY
„SŁUŻEWO - OSTROWAŚ PEREŁKĄ KUJAW, ZAGOSPODAROWANIE JEZIOR W MIEJSCOWOŚCIACH SŁUŻEWO I OSTROWAŚ”	2009	2013	2.000.000	URZĄD GMINY, PRO W	URZĄD GMINY
1. ZAGOSPODAROWANIE JEZIOR W MIEJSCOWOŚCIACH SŁUŻEWO I OSTROWAŚ	2010	2011	342440,58	PROW	UG
	2012	2012	205493,41	PROW	UG
	2013	2013	260202,30	PROW	UG

2. ZAGOSPODAROWANIE JEZIOR W MIEJSCOWOŚCIACH SŁUŻEWO I OSTROWĄS – MAŁA ARCHITEKTURA					
3. ZAGOSPODAROWANIE JEZIOR W M. OSTROWĄS I SŁUŻEWO III ETAP ORAZ WYPOSAŻENIE GOK					
OŚWIETLENIE PARKU W SŁUŻEWIE	2009	2013	70.000	URZĄD GMINY, PROW	URZĄD GMINY
ZAGOSPODAROWANIE JEZIOR W M. OSTROWĄS I SŁUŻEWO III ETAP ORAZ WYPOSAŻENIE GOK	2013	2013	260202,30	PROW	UG
OZNAKOWANIE SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH	2008	2013	100.000	URZĄD GMINY, PROW	URZĄD GMINY
ROWEROWY TRAKT WIŚLANY – REALIZACJA ZADANIA WSPÓLNIE Z UM	2013	2014	50000,00		
OPRACOWANIE I WYDANIE FOLDERÓW I BROSZUR PROMUJĄCYCH ATRAKCJE TURYSTYCZNE GMINY	2008	2015	5.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
1. KSIĄŻECZKA DEDYKOWANA DLA DZIECI „PODRÓŻE OLEŃKI PO GMINIE ALEKSANDRÓW KUJAWSKI”					
2. ALBUM GMINY					
3. MAPA GMINY					
4. BROSZURA WIŚLANY SZLAK ROWEROWY					
ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW NAD RZEKĄ TAŻYŃNĄ - W PERSPEKTYWIE STWORZENIE SZLAKU SPŁYWÓW KAJAKOWYCH	2009	2013	150.000	URZĄD GMINY, PROW	URZĄD GMINY

NIE ZREALIZOWANO					
MODERNIZACJA I WYMIANA WIAT PRZYSTANKOWYCH JAKO PUNKTÓW INFORMACJI TURYSTYCZNEJ	2008	2015	10.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
ZADANIE REALIZOWANE NA BIEŻĄCO			50000,00	UG	UG
PROMOCJA GMINY ZA POMOCĄ STRONY INTERNETOWEJ, MEDIÓW	2008	2015	1.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
1. NOWA STRONA INTERNETOWA GMINY WRAZ Z PANORAMAMI MIEJSC WARTYCH OBEJRZENIA 2. NOWY BIP DLA URZĘDU I JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH 3. KUJAWKO – POMORSKIE KREATYWNE WSPARCIE REGIONU (3 FILMY DOKUMENTALNE „INWESTUJ MIESZKAJ WYPOCZYWAJ, BIAŁA LOKOMOTYWA, DOŻYŃKI KUJAWSKIE 4. RADIO PIK (MATERIAŁ DŹWIĘKOWY WYKORZYSTYWANY W BLOKACH REKLAMOWYCH - KONKURS) 5. MEDIA LOKALNE, REGIONALNE I OGÓLNOPOLSKIE		2015		15 800 (Z BUDŻETU GMINY ALEKSANDRÓW KUJAWSKI) (DO SPR)	URZĄD GMINY
		2012			
		DO SPR		DO SPR	
WYKORZYSTANIE SPUŚCZNY KULTUROWEJ GMINY W JEJ PROMOCJI (HERB, ZABYTKI, RZEŹBY LUDOWE, WYKOPALISKA, PODZIEMIA W SŁUŻEWIE, ITP.)	2008	2015	30.000/ROK	IJG FUND. STRUKTURALNE	URZĄD GMINY

1. J.W. 2. OPRACOWANIE I NADANIE SZTANDARU GMINY 3. CZYNNY UDZIAŁ W FUNDACJI CUIAVIA 4. REAKTYWACJA OGÓLNOPOLSKICH SPOTKAŃ BIAŁA LOKOMOTYWA 5. PANORAMY WARTYCH OBEJRZENIA MIEJSC		2016			
WYKORZYSTANIE KULTU RELIGIJNEGO CELEM PROMOCJI GMINY NP. SANKTUARIUM W MIEJSCOWOŚCI OSTROWĄS	2008	2015	30.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
1. WYDANO FOLDER INWESTYCYJNY 2. AKT NADANIA SZTANDARU		2016	30.000	UG	UG
WYKORZYSTANIE WALORÓW UZDROWISKOWYCH OTŁOCZYN/NIZINY CIECHOCIŃSKIEJ	2009	2015	50.000/ROK	UG FUND. STRUKTURALNE	URZĄD GMINY
1. POZWOLENIE NA BUDOWĘ PRYWATNEJ KLINIKI REHABILITACYJNEJ W M. KARCZEMKA 2. PRZYGOTOWANIE PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO		2016			
OZNAKOWANIE I TURYSTYCZNE WYKORZYSTANIE STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH NA TERENIE GMINY	2009	2013	1.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
NIE ZREALIZOWANO					
ORGANIZACJA KONKURSÓW PROMOCYJNYCH WEWNĄTRZ GMINY (OBEJŚCIA, OGRODY, TWÓRCZOŚĆ ARTYSTYCZNA, FESTIWAL KULINARNY, ZAWODY WĘDKARSKIE, ITP.)	2008	2015	5.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY SZKOŁY/ 1K

1. KONKURSY FOTOGRAFICZNE 2. KONKURSY PODCZAS DOŻYNEK GMINNYCH					
TURYSTYCZNE WYKORZYSTANIE ZBIORNIKÓW WODNYCH	2009	2015	5.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
REALIZACJA PROJEKTÓW- ZAGOSPODAROWANIE JEZIOR III ETAP -	2011	2012	260000,00		
PROMOCJA WALORÓW TURYSTYCZNYCH GMINY ZA POŚREDNICTWEM SZKÓŁ I FUNKCJONUJĄCYCH W NICH KÓŁ ZAINTERESOWAŃ NP. FILMOWYCH	2008	2015	5.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
REALIZACJA PROJEKTU „„INWESTUJEMY W EDUKACJĘ	2014	2015	611825,40	POKL	UG
ROZWÓJ SPOŁECZNY POPRZEZ KSZTAŁTOWANIE KORZYSTNYCH WARUNKÓW EDUKACYJNYCH ORAZ ORGANIZACJĘ WOLNEGO CZASU MIESZKAŃCÓW GMINY					
ORGANIZACJA OŚRODKA KULTURY I SPORTU W SŁUŻEWIE (ROZBUDOWA I MODERNIZACJA STADIONU)	2009	2015	200.000	URZĄD GMINY, PROW	URZĄD GMINY
REALIZACJA PROJEKTU ZAGOSPODAROWANIE JEZIOR W M. OSTROWĄS I SŁUŻEWO III ETAP ORAZ WYPOSAŻENIE GOK	2013	2013	260202,30	PROW UG	UG
UTWORZENIE NOWOCZESNYCH PRZEDSZKOLI DLA DZIECI NA TERENIE GMINY NP. STAWKI, SŁUŻEWO I INNE.	2008	2008	2.000.000	PO KL, FW	URZĄD GMINY
1. SŁUŻEWO – BUDOWA PRZEDSZKOLA	2010			UG	
2. STAWKI – BUDOWA PRZEDSZKOLA	2011			UG	
3. UTWORZENIE PUNKTÓW PRZEDSZKOLNYCH				UG	
4. REALIZACJA PROJEKTU LEPSZY START LEPSZA PRZYSZŁOŚĆ	2009	2011	2039629,37	POKL	

ROZBUDOWA I MODERNIZACJA SZKÓŁ NA TERENIE GMINY NP. OPOKI, STAWKI I INNE.	2008	2010	10.000.000	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
1. OSTROWAŚ – MODERNIZACJA BUDYNKU SZKOŁY 2. OPOKI – ROZBUDOWA SZKOŁY SALA GIMNASTYCZNA I KLASY	2010	2010	161370		
UTWORZENIE NOWOCZESNYCH PRACOWNI JĘZYKOWYCH W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH I GIMNAZJACH; ORGANIZACJA SZKOLEŃ JĘZYKOWYCH DLA MIESZKAŃCÓW GMINY	2008	2008	100.000	URZĄD GMINY, PROW	URZĄD GMINY
1. „REALIZACJA SYSTEMU INNOWACYJNEJ EDUKACJI W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO – POMORSKIM POPRZEZ ZBUDOWANIE SYSTEMU DYSTRYBUCJI TREŚCI EDUKACYJNYCH”	2013	2014	72 188,47 WKLAD WLASNY	UG	UG
	2013	2014	611825,40	POKL	UG
	2011	2011	37300	POKL	UG
2. „INWESTUJEMY W EDUKACJĘ	2011	2012	49385	POKL	UG
3. RAZEM RAŻNIEJ I EDYCJA	2009		49932,39	POKL	UG
4. RAZEM RAŻNIEJ II EDYCJA	2011	2011	84.752,69	RPO WK-P	UG
5. ZAWSZE WSPÓLNIE					
6. ZAKUP NOWOCZESNEGO SPRZĘTU SPECJALISTYCZNEGO UŁATWIAJĄCEGO KSZTAŁCENIE UCZNIÓW W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH I GIMNAZJALNYCH NA TERENIE GMINY ALEKSANDRÓW KUJAWSKI					
ROZBUDOWA KOMPLEKSU REKREACYJNO - SPORTOWEGO W STAWKACH	2009	2012	1.500.000	UG.RPO. „ORLIK 2012”	URZĄD GMINY
BUDOWA STADIONU W STAWKACH					

BUDOWA NOWOCZESNEGO BIUROWCA SIEDZIBY URZĘDU GMINY	2009	2012	3.995.000	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
NIE ZREALIZOWANO					
BUDOWA PLACÓW ZABAW I MINI BOISK NA TERENIE GMINY	2009	201 1	500.000	URZĄD GMINY, PROW	URZĄD GMINY
1. BUDOWA BOISK SPORTOWYCH W MIEJSCOWOŚCIACH WOŁUSZEWO I ODOLION ORAZ PLACÓW ZABAW W WOŁUSZEWIE, ODOLIONIE, SŁUŻEWIE, SŁOMKOWIE, OTŁOCZYNIĘ, ŁAZIENCU, PRZYBRANOWIE, OŚNIE DRUGIM, OSTROWĄSIE I OPOKACH”.	2009	2010	456338,46	PROW	UG
	2007	2008	197.867	UM	UG
	2007	2008	17209	UM	UG
2. ODNOWA WSI (PLAC ZABAW STAWKI, BOISKO GRABIE I BUDYNEK PO GOK SŁUŻEWO.)	2010	2010	19700	UM	UG
3. ODNOWA WSI (BUDOWA PLACU ZABAW W MIEJSCOWOŚCI ROŻNO – PARCELE)	2013	2013	452887,25	PROW	UG
	2015	2015	521763,00	PROW	UG
4. BUDOWA MIEJSCA SPOTKAŃ I WYPOCZYNKU W MIEJSCOWOŚCI ŁAZIENIEC”					
5. „REMONT ISTNIEJĄCYCH BOISK PRZYSZKOLNYCH WIELOFUNKCYJNYCH W MIEJSCOWOŚCI OSTROWĄS I OPOKI, ORAZ BUDOWA CHODNIKA W					

MIEJSCOWOŚCI ODOLION ULICE DWORCOWA I PIASKOWA, 6. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ W GMINIE ALEKSANDRÓW KUJAWSKI					
ROZBUDOWA, MODERNIZACJA I WYPOSAŻENIE ŚWIETLIC WIEJSKICH (W TYM RÓWNIEŻ ADAPTACJA BUDYNKÓW GMINNYCH DO TYCH CELÓW)	2009	2013	2.500.000	URZĄD GMINY, PROW	URZĄD GMINY
1. BUDOWA ŚWIETLIC WIEJSKICH W MIEJSCOWOŚCI WOŁUSZEWO I ŁAZIENIEC	2009	2010	1.259.168,64	PROW	UG
	2012	2012	52436,20	PROW	UG
2. WYPOSAŻENIE ŚWIETLIC WIEJSKICH W MIEJSCOWOŚCI WOŁUSZEWO I ŁAZIENIEC W GMINIE ALEKSANDRÓW KUJAWSKI”	2013	2014	420000,00	PROW	UG
3. „BUDOWA ŚWIETLICY WIEJSKIEJ W ROŻNIE - PARCELE”					
BUDOWA DEPTAKÓW I PARKINGÓW W MIEJSCOWOŚCIACH O ZWARTEJ ZABUDOWIE	2009	2013	10.000	URZĄD GMINY, PROW	URZĄD GMINY
1. BUDOWA PARKINGU PRZY KOŚCIELE W SŁUŻEWIE					
2. BUDOWA PARKINGU W OSTROWĄSIE					
3. BUDOWA DEPTAKU WZDŁUŻ JEZIORA W OSTROWĄSIE					
4. BUDOWA PARKINGU W PRZYBRANOWIE					

5. BUDOWA PARKINGU PRZY PRZEDSZKOLU W OTŁOCZYNIU					
BUDOWA LUB MODERNIZACJA BOISK SPORTOWYCH NA TERENIE GMINY	2008	2010	1.000.000	URZĄD GMINY, PROW	URZĄD GMINY
1. BUDOWA PLACÓW ZABAW I BOISK SPORTOWYCH	2009	2009	400000,00	PROW	UG
2. BUDOWA BOISK SPORTOWYCH W MIEJSCOWOŚCIACH WOŁUSZEWO I ODOLION ORAZ PLACÓW ZABAW W WOŁUSZEWIE, ODOLIONIE, SŁUŻEWIE, SŁOMKOWIE, OTŁOCZYNIU, ŁAZIEŃCU, PRZYBRANOWIE, OŚNIE DRUGIM, OSTROWĄSIE I OPOKACH”.	2009	2010	456338,46	PROW	UG
3. BUDOWA KOMPLEKSU BOISK SPORTOWYCH W RAMACH PROGRAMU „MOJE BOISKO – ORLIK 2012” W MIEJSCOWOŚCI PRZYBRANOWO, GM. ALEKSANDRÓW KUJAWSKI	2009	2010	826 331,17	MINISTERSTWO SPORTU URZĄD MARSZAŁKOWSKI	UG
4. „REMONT ISTNIEJĄCYCH BOISK PRZYSZKOLNYCH WIELOFUNKCYJNYCH W MIEJSCOWOŚCI OSTROWĄS I OPOKI, ORAZ BUDOWA CHODNIKA W MIEJSCOWOŚCI ODOLION ULICE DWORCOWA I PIASKOWA,	2013	2013	452887,25	ŚRODKI JST PROW	UG
TERMOMODERNIZACJA SZKÓŁ NA TERENIE GMINY	2008	2008	2.000.000	WFOŚIGW	URZĄD GMINY

1. TERMOMODERNIZACJA BUDYNKU SZKOŁY PODSTAWOWEJ W PRZYBRANOWIE	2007	2008	292.400	WFOŚIGW	UG
	2008	2008	350.000	WFOŚIGW	UG
2. TERMOMODERNIZACJA BUDYNKU ZESPOŁU SZKÓŁ W SŁUŻEWIE	2009	2009	161440	WFOŚIGW,	UG
3. TERMOMODERNIZACJA BUDYNKU SZKOŁY PODSTAWOWEJ W OSTROWĄSIE					
TWORZENIE CENTRÓW SPEŁNIAJĄCYCH FUNKCJE KULTUROWE, EDUKACYJNE, ITP. NP. W WOŁUSZEWIE	2009	2015	1.000.000	PROW	URZĄD GMINY
1. BUDOWA MIEJSCA SPOTKAŃ I WYPOCZYNKU W MIEJSCOWOŚCI ŁAZIENIEC”	2010		19700	UM	UG
	2011	2012	1.259.168,64	PROW /UG	
2. BUDOWA ŚWIETLIC WIEJSKICH MIEJSCOWOŚCI WOŁUSZEWO I ŁAZIENIEC	2012		52436,20	PROW /UG	
3. WYPOSAŻENIE ŚWIETLIC WIEJSKICH W MIEJSCOWOŚCI WOŁUSZEWO I ŁAZIENIEC W GMINIE ALEKSANDRÓW KUJAWSKI”	2013		420000,00	PROW /UG	
	2011	2012	260000	PROW /UG	
4. BUDOWA ŚWIETLICY WIEJSKIEJ W ROŻNIE - PARCELE”					
5. ZAGOSPODAROWANIE JEZIOR W M. OSTROWĄS I SŁUŻEWO III ETAP ORAZ WYPOSAŻENIE GOK					
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY ICT					
POWSZECHNE WYKORZYSTYWANIE SAL INTERNETOWYCH W SZKOŁACH, ŚWIETLICACH, KAWIARENKACH, ITP.)	2009	2013	500.000	URZĄD GMINY. RPO	UG/SZKOŁY/ STOWARZYSZENIA/IK

1. PROJEKT DOT. WYKLUCZENIA CYFROWEGO – INTERNET ORAZ SPRZĘT KOMPUTEROWY W SZKOŁACH, ŚWIETLICACH ORAZ DLA MIESZKAŃCÓW 2. WYKORZYSTANIE SAL PODCZAS REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU PROFILAKTYKA ALKOHOLOWA 3. WYKORZYSTANIE SAL PODCZAS REALIZACJI ZADAŃ – POMOC PRAWNA DLA MIESZKAŃCÓW					
INFORMATYZACJA URZĘDU GMINY - WPROWADZENIE MOŻLIWOŚCI KORZYSTANIA Z USŁUG E-URZĘDU	2008	2009	50.000	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
1. INFOSTRADA KUJAW I POMORZA 2. WYMIANA SPRZĘTU KOMPUTEROWEGO 3. OUTSOURCING – DRUKARKI, SKANERY, PLOTER, WPROWADZENIE KART ID 4. ORGANIZACJA POTWIERDZENIA PROFILU ZAUFANEGO W URZĘDZIE 5. GMINA ALEKSANDRÓW KUJAWSKI PRZYJAZNA (NIE) PEŁNOSPRAWNYM MIESZKAŃCOM	2015	2016	790000	MSWIA	
STAŁA MODERNIZACJA SPRZĘTU KOMPUTEROWEGO W JEDNOSTKACH ORGANIZACYJNYCH GMINY	2008	2015	20.000	JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE GMINY	URZĄD GMINY
NA BIEŻĄCO					
UTWORZENIE I ADMINISTROWANIE NOWOCZESNYMI KANAŁAMI KOMUNIKACJI POMIĘDZY ADMINISTRACJĄ GMINNĄ A	2009	2015	30.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY

MIESZKAŃCAMI KONTAKT PRZEZ INTERNET - NP. ZA POMOCĄ FORÓW INTERNETOWYCH					
1. WPROWADZENIE SYSTEMU KOMUNIKACJI SMS 2. NOWA STRONA INTERNETOWA GMINY 3. NOWY BIP DLA URZĘDU I JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH					
WSPÓŁPRACA Z SĄSIEDNIMI SAMORZĄDAMI, ABY WSPÓLNIE SKORZYSTAĆ Z MOŻLIWOŚCI BUDOWY LUB ROZBUDOWY INFRASTRUKTURY BEZPRZEWODOWEGO DOSTĘPU DO INTERNETU	2008	2015	1.000.000	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
NIE ZREALIZOWANO					
NAWIĄZANIE WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI, JST W KRAJU I ZAGRANICĄ, ORGANIZACJA BEZPŁATNYCH SZKOLEŃ OBSŁUGI KOMPUTERA I KORZYSTANIA Z INTERNETU DLA MIESZKAŃCÓW WSI, ROLNIKÓW, BEZROBOTNYCH	2008	2015	5.000/ROK	URZĄD GMINY	URZĄD GMINY
PROJEKT DOT. WYKLUCZENIA CYFROWEGO					

Źródło: na podstawie danych pracowników Urzędu Gminy

